

พุทธวิถี

วิถีแห่งการตื่นรับความจริง

สิริวรรณ

พุทธวิถี วิถีแห่งการตื่นรับความจริง

สิริวรรณ

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน 2556

จำนวน : 4,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
214 ซ. พระรามที่ 2 ซอย 38 ถ.พระราม 2
แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. 10150

โทรศัพท์ : 0-2415-2621 ต่อ 701

โทรสาร : 0-2416-7744

อีเมลล์ : jobamy@gmail.com

رأىความໃใจ

ข้าพเจ้าพบบทความที่เคยเขียนให้สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอนฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อราวสิบปีที่ผ่านมา (อยู่ในบทที่ 2, 3, 4, 5 รวมสี่บท) ของหนังสือ

อ่านแล้วรู้สึกพอใจ

เพราะเป็นบทความได้รวมหลักคิดเกี่ยวกับ รูปแบบการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ให้กับทุกชีวิตที่ถูกความทันสมัยพิชิตใจมีสาระอยู่ 4 ประเด็นคือ:-

หนึ่ง ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

สอง การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเชิงอนุรักษ์ (ทาน ศีล ภาวนา)

สาม การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิรูป (ปรัชญาวิทยาศาสตร์)

สี่ การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติ (กาลามสูตรสิบ)

ส่วนสองบทสุดท้าย เพิ่งเขียนเมื่อพ.ศ. 2555 (บทที่ 6 และ บทที่ 7) สำหรับผู้สูงวัย (สว.) แล้ว เรื่องที่จะระบาย ต่อไปนี้ ถือว่าเป็นมรดกทางปัญญาที่ข้าพเจ้ามอบไว้ให้อารยธรรม

ข้าพเจ้าได้รับความรู้ ความคิด เหล่านี้จากการดลยเข้าสู่อารยธรรมสากล โดยเฉพาะปรัชญาวิทยาศาสตร์

ด้วยความกระหายใคร่รู้ว่า “ความรู้คืออะไร”

ตั้งแต่เล็ก ๆ ถูกรอกข้อความใส่ไว้ในจิตจากพ่อแม่ “ให้เรียนไว้ นะลูก พ่อแม่ไม่มีทรัพย์สินสมบัติ นอกจากส่งให้เรียนสูง ๆ”

ประวัติการศึกษาของข้าพเจ้า บันทึกว่าเรียนเก่งมาตลอดแม่ไม่ใช่เป็นเลิศ แต่ก็เข้าข่ายที่หนึ่งของโรงเรียนพุทธ

ขณะนี้ ข้าพเจ้าเป็นผู้ชราในปัจฉิมวัย อนาคตไม่มี มีแต่อดีต อยากจะมอบอดีตที่เคยเป็นปรีศนาธรรมในใจ ผลักดันให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมาโดยตลอด การเป็นหนอนหนังสือของข้าพเจ้าก็เพราะต้องการคำเฉลยจากปรีศนาธรรมที่ค้างคาใจที่เป็นสัญชาติญาณติดตัวมา

วัยเด็กข้าพเจ้า จำได้ตอนสมัยหลบภัยสงครามโลกครั้งที่สอง พอทางการเปิดไซเรนห์ ก็ต้องรีบออกจากบ้าน ลงหลุมหลบภัย เช่น ข้างคลองใต้หอรวงษ์ หลังโบสถ์ เช่นนี้เป็นต้น

วัยเด็กคือวัยที่จำได้แต่ความสนุกสนาน สารพัดการเล่นต้องคิดกันเอง เช่น ไล่ไข่ ไล่โขง คือวิ่งข้ามศาลาท่าน้ำของวัด ต้องให้รอดจากถูกจระเข้จับกิน หลังเล่นจนเบื่อแล้วก็กระโดดว่ายน้ำในคลองต่อ ขณะนั้นยังไม่มีผลผลิตจากเทคโนโลยี เป็นเครื่องเล่นของเด็ก

หน้าที่หลักของเด็กยุคนั้นคือ การเป็นเวรตักน้ำคลองแก่งสารส้มไว้เป็นน้ำใช้ ฝนตกก็รองไว้ดื่ม ที่บ้านจะตุนถ่านไว้มาก แม่เป็นคนซื้อจากคลองบางหลวงการค้าขายแทบทุกอย่าง ยังกระทำแบบตลาดน้ำ เพราะกทม.ยังไม่ได้ถมคลองสร้างถนน

เมื่ออายุเข้าเกณฑ์เจ็ดขวบก็เข้าโรงเรียน เริ่มชั้นประถมปีที่หนึ่ง อ่านท่องหนังสือเล่มเดียว อ่านต่อมาจากพี่สาว และส่งต่อให้น้องสาวเล่มเดียวเล่มเดิมเรียนสามคน กระดานชนวนคนละแผ่น วันไหนมีวิชาวาดเขียน ได้สมุดวาดเขียนมี 4 แผ่น ได้หัตถวาตลูกหมาด้วยดินสอ ขณะเขียนบทความยังจำได้เลยว่าภูมิใจในภาพหมาน้อยที่วาดไว้ เป็นภาพฝิ่งลี้กและสุขใจนาน

งานหัตถกรรมเป็นเรื่องของการเรียนระดับมัธยมศึกษา ทุกคนต้องตัด ดัน (เย็บด้วยมือ) ชุดนักเรียนทั้งปีมี 3 ชุด ต่างคนต่างตัดเย็บด้วยมือตนเองเป็นธรรมดาอย่างนี้

เวลาท่องหนังสือ จะใช้อ่านตะเบ็งเสียงดัง แต่เรียกว่า ท่องหนังสือ ในยุคนั้นผู้ใหญ่เดินผ่านจะชม “เด็กคนนี้เก่งจัง” เพราะผู้ใหญ่ยุคนั้นอ่านหนังสือไม่ค่อยออก แม่ของข้าพเจ้าก็อ่านหนังสือไม่ออก แต่ฉลาดล้าลิกน่าทึ่งมาก

พ่อเป็นหมอแผนโบราณ ปรุ่งยาชาย (อยากรู้ความหมายลองไปดูที่เวชพงศโอสถ ที่สี่แยกวัดตึก) พ่อเป็นผู้ทำคลอดลูกๆ ที่บ้านข้าพเจ้าจำได้ถึงกระบวนการทำคลอดและการอยู่ไฟของแม่ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าสามารถรักษาตนเองได้ ยามปวดท้อง เป็นไข้ รู้ว่าจะต้องกินยาตัวไหนของพ่อ เด็กวัยรุ่นเช่นข้าพเจ้าสามารถจำแนกอาการไข้ของตนเองได้ ว่าหนักแค่ไหน ควรเลือกยาตัวไหนจึงจะดับฤทธิ์ไข้ได้ เรียกว่ารักษาตนเองได้แทบทุกเรื่อง ไม่ต้องถึงมือผู้ใหญ่

สรุป กิจกรรมทุกชนิดในปกติชีวิต เป็นเรื่องของการช่วยตนเอง ด้วยตนเอง โดยตนเอง แม้นยังเป็นเด็ก (ยังไม่มีบัตรประจำตัว) ก็ช่วยตนเองได้รอบด้าน การช่วยตนเองยามเจ็บป่วยได้เป็นเรื่องน่าทึ่งมาก ไม่อาจเปรียบเทียบกับเด็กยุคปัจจุบันที่ต้องพึ่งหมอตั้งแต่เกิด

มีอยู่เหตุการณ์หนึ่ง อยากรู้แล้ว คือองค์การยูเนสโกส่งนมผงที่ผลิตจากประเทศสหรัฐอเมริกามาให้เด็กไทยดื่ม (คาดว่า ก็เป็นนมผงที่พวกท่านซื้อดื่มทุกวันนี้แหละ)

เด็กรุ่นเดียวกับข้าพเจ้า ไม่เคยดื่มนม ทนกลิ่นนมไม่ได้ดื่มแล้วอยากจะอาเจียน จึงแอบเททิ้ง ครูเอาถ้วยเล็กๆ กระหนาบไว้ ใครเททิ้งโดนตีแน่

ปรากฏการณ์ที่เด็กท้องร่วงเป็นแถว เมื่อดื่มนมผงของฝรั่งเป็นเรื่องที่นักวิทยาศาสตร์จากสถาบันหลุยส์ ปาสเตอร์หยุดคิดและช่วยกันคิด

ขอรวบยอดอย่างนี้ว่า การท้องร่วงเพราะดื่มนมของเด็กเอเชียทำให้นักวิทยาศาสตร์ตั้งสมมติฐาน ยีนชักนำ (Inducible gene) และร่วมกัน

วิจัยอย่างเข้มข้นทั้งนักวิทยาศาสตร์จากยุโรป และอเมริกาจนได้ข้อสรุปว่า ยีน (ดีเอ็นเอบนสายพันธุกรรม) จะถอดรหัสเป็นอาร์เอ็นเอ (m.RNA) และแปลรหัส (r.RNA) เพื่อให้ได้โปรตีน

โปรตีนจำนวนมากมีหน้าที่ย่อยสารอาหาร เพื่อสร้างพลังงานชีวิต(ATP)และสารประกอบของชีวิต(metabolites) เรียกว่าเอนไซม์

กระบวนการของชีวิตนี้ได้รับการศึกษาในแบบที่เรีย นิยมเรียกชื่อว่า เอสเคอริเคีย โคลไล (เรียกชื่อนักวิทยาศาสตร์ที่แยกเชื้อชนิดนี้ ออกมาจากลำไส้มนุษย์) และยังคงศึกษาสืบต่อมาอย่างเข้มข้น

กระบวนการของชีวิตนี้ เรียกชื่อย่อว่า “Central Dogma ของชีวิต” มีนักวิทยาศาสตร์ได้รับรางวัลโนเบล รวากับเหมาโฮลถูกกว่า คือ ผู้ที่ทำงานวิจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเซลล์ทดลองมาของชีวิต ได้รับรางวัลโนเบลจำนวนมาก มากกว่าสาขาอื่น ๆ

กระแสที่มนุษย์เชื่อว่าเซลล์ทดลองมาคือกระบวนการที่ค้นพบในชีวิต เป็นเรื่องจริง รวมความตื่นเต้นแล้วยิ่งกว่าการค้นพบระเบิดปรมาณูที่เคยทิงเมืองฮิโรชิมาของประเทศญี่ปุ่น

ปริศนาธรรมชาติค้างใจของข้าพเจ้า ทำไมคนเก่งในโลกจึงยอมเชื่อว่านี่คือกระบวนการที่เป็นจริงในชีวิต ท่านไม่เคยนึกอยากรถามบ้างหรือ? ท่านไม่แปลกใจบ้างหรือว่าหลักการนี้ได้ข้อสรุปจากข้อมูลจริงอย่างใดบ้าง

การเชื่อ Central Dogma ทำให้ปรากฏการณ์ต่อไปนี้กลายเป็นข้อมูลจริงของโลก

1. มันกลายเป็นเครื่องมือของศาลฎีกา ตัดสินเด็ดขาด นี่คือฆาตกรนี้ไม่ใช่ศพคนนี้ นี่ไม่ใช่พ่อ นี่ไม่ใช่ลูก โดยการเชื่อในยีนแมปปิง(gene mapping) ฯลฯ

2. มันกลายเป็นจุดขายของคุณภาพของชีวิต นี้อาหารเสริม นี๋ยา

บริสุทธิ์ (แยกจากแบคทีเรีย) นี่คือเครื่องสำอางผิวเนียนขาว นี่คือสุดยอดของครีม แป้ง ฯลฯ และ ฯลฯ แทบทุกโฆษณาที่เห็นกันประจำทุกวัน ตลอดเวลา ไล่ตั้งแต่อาหารบริบาลทารก อาหารของแม่ขณะอุ้มท้อง เรื่อยไป จนกระทั่งวัยชรา....

เหลือเชื่อจริง ๆ

เพราะเมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา ฝรั่งเพิ่งจะตั้งสมมติฐานเรื่องยีนกับพันธุกรรมจากปรากฏการณ์เด็กเอเชียท้องร่วงหลังดื่มนมผง แต่ครั้งศตวรรษกว่าเล็กน้อย โลกได้โยนทิ้งความเชื่อเดิม หันมาภักดีกับ “ทุกสิ่ง” ที่ผลิตมาจากความเชื่อของเซลทรัลดอกมา ได้อย่างไร

ข้าพเจ้ายังอัศจรรย์ใจจนแม้ขณะที่เขียนต้นฉบับ

เพราะข้าพเจ้าเป็นนักวิจัยพันธุวิศวกรรม คร่ำหวอดกับงานทางด้านนี้ นานมากพอที่จะตั้งคำถาม ถามทุกคนที่เชื่อ ว่าท่านเชื่อได้อย่างไร จะไม่ลองหยุดถามตัวเองสักนิดละหรือ

นักปราชญ์ได้สรุปว่าปัญญาญาณ (ความรู้แจ้งจากภายในตนเอง) จะเกิดได้ ต้องอาศัยอิทธิบาทสี่ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ร่วมกับวิวัฒนาการของความรู้ คือ ประวัติศาสตร์รวมทั้งวิธีการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้ การตั้งสมมติฐาน และการสร้างเครื่องมือเพื่อทดสอบสมมติฐาน

รวมเรียกว่า “โบราณคดีศึกษาการแสวงหาความจริงของมนุษย์”

ลองเทียบเคียงยุคปรีชาญาณรุ่งเรือง ราวสองพันกว่าปีที่ผ่านมา เจ้าชายสิทธัตถะอุบัติมาท่ามกลางความรุ่งเรืองแห่งปรีชาญาณของมนุษย์ยุคนั้น

อาจารย์ของท่านเป็นยอดของพราหมณ์ ชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ แวดล้อมไปด้วยกามวัตถุ ตามความเชื่อของพราหมณ์ (กามสุขัลลิกานุโยค)

เมื่อออกบวช ท่านยังทดลองตามความเชื่อของลัทธิโยคะ หรือฮินะและยังมีลัทธิต่าง ๆ อีกมาก เช่นลัทธิโซคบันดาล ทุกอย่างที่เกิดในชีวิตเป็นเรื่องของโซค ชีวิตต้องรอโซคช่วย ลุ้นโซคอย่างเดียว

ทั้งสามลัทธิยักษ์ใหญ่ยังคงมีคนเชื่ออันหนาฝาคั่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะลัทธิโซคช่วย จะมีภาพลักษณ์โดดเด่นกว่าลัทธิอื่น ๆ ทุกวันนี้ขยับตัวตีมน้ำก็ลุ้นโซค กินมาฆ่า ตูก็พา ประกวดเทพี ฯลฯ ฟังข่าว ฯลฯ ทุกเรื่อง ทุกชนิด มีโซคให้ลุ้นตลอด โซคเป็นจุดพีเรนเตอร์ของทุกรายการของสื่อสารมวลชน

ขนาดเงินออม ก็ยังมีตลาดหลักทรัพย์ พันธบัตรออมทรัพย์ สมาชิกสมาคม สมาชิกชมรม ฯลฯ สมาชิกคลับการ์ด ทุกอย่างมีสิทธิลุ้นโซค โดยไม่ต้องนับหยวนออนไลน์ก็มองเห็นการลุ้นโซคของคนยุคนี้ ถ้ามวลัทธิรอโซคช่วย เข้ามาทำหน้าที่พิธีคีของสังคมบริโภคนิยมได้อย่างไร

การถามย้อนหลังไปเรื่อย ๆ เรียกว่า ปฏิจจฉสมุปปาทของชีวิต ตัวอย่างเช่น ยิ่งเป็นหนี้มาก ใช้เงินอนาคตหมดไปนานแล้ว ยิ่งเรียกคนเก่ง คนมีเครดิต สามารถล้มความเชื่อของพุทธธรรมที่กล่าวว่าไม่เป็นหนี้เป็นความสุขของฆราวาสได้ราบคาบ

ข้าพเจ้าเคยหลงเชื่อเซลทรัลดอกมาของชีวิต ระหว่างทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตบัณฑิตระดับสูง ให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พร้อม ๆ กับฝ่าข้อมูลของพันธุวิศวกรรมที่มีรายงานมากมายมหาศาลกว่าเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมด ข้าพเจ้าก็ยังอุตสาหะหาความรู้ว่าโครงสร้างของความรู้วิทยาศาสตร์เป็นมาอย่างไร ที่เรียกว่าเหตุผลวิทยาศาสตร์ ใครเป็นคนเริ่ม แล้วมันระบาดเข้ามาในโลกแห่งความเชื่อของมนุษย์แทบทุกคนได้อย่างไร

แม้แต่นักบวชชาวพุทธยังชื่นชม เหตุผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าเป็นคนจริงมักจะทำตามไปอ่านเอาความจริงที่อ้างกันต่อ ๆ มา

บ่อยครั้งรายงานวิจัยแรกเริ่มไม่ได้เฉลยให้เห็นแก่นแท้ของหลักการทางวิทยาศาสตร์ คือไม่ชี้ชัดว่าลักษณะเหตุผลนั้นคืออย่างไร หลังจากลาออกจากราชการ เข้าปฏิบัติธรรมในป่า ข้าพเจ้าก็ยังแสวงหาคำตอบดังกล่าว เพราะอัศจรรย์ใจว่า เหตุใดโลกจึงสยบยอมวิทยาศาสตร์กันหมด

หนังสือทุกเล่มที่เขียน รวม 13 เล่มคือโบราณคดีศึกษาว่าด้วย การฝ่าพรมแดนแห่งความเชื่อทุกชนิด ทุกมิติความคิดสร้างสรรค์ของอารยธรรม ครั้งแรกสุดข้าพเจ้าเชื่อว่าความรู้วิทยาศาสตร์ เป็นความจริงแท้ของธรรมชาติ ข้าพเจ้าใช้ความรู้วิทยาศาสตร์เป็นอาชีพ เป็นวิถีชีวิต ได้ผลิตหนังสือ “ชีวเคมีเชิงพินิจ” เป็นหนังสือที่นำความรู้เรื่องชีวิตที่ทันสมัยวิเคราะห์ให้โยงกับปรัชญาวิทยาศาสตร์

ข้าพเจ้ากำลังจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ซ้ำ เพื่อเป็นอนุสรณ์ทางความคิด ช่วงเวลาเขียนขึ้นเมื่อหลายสิบปีผ่านมาจะมี คนอ่านรู้เรื่องมีน้อย บัดนี้อาจจะมีผู้อ่านเพื่อความซาบซึ้งในความรู้อันยิ่งยวดมากขึ้น มากขึ้นตามความเป็นจริงไม่ใช่มากขึ้นเพราะเชื่อตาม ๆ กัน

บางทีมีบางคนอ่านคิดตามผลงานเขียนของข้าพเจ้าตั้งแต่ต้นจนครบสิบสามเล่ม อาจมีอิสระ ปลดลอค ความเชื่อจากโฆษณาต่าง ๆ ที่อาศัยสูตร สัญลักษณ์ ตัวย่อ แผนภาพของความรู้วิทยาศาสตร์ เป็นจุดขายสินค้า หรืออาจมีบางคนที่ฝ่าวงล้อมของลัทธิบริโภคนิยมออกมาได้

ถัดมาได้เขียน “วิทยาศาสตร์ประทับใจ” โดยนำเสนอวิวัฒนาการของการสังเคราะห์ความรู้วิทยาศาสตร์ รวมทั้งประวัติศาสตร์ การนำเข้า (อพยพ) ความรู้วิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในระบบการศึกษาของไทย

สรุป ในช่วงนั้นของชีวิต ข้าพเจ้ายังเชื่อเฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์ล้วนๆ ยังไม่เคยรู้ว่า พุทธธรรมก็มีความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตที่เป็นสาระเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของพุทธ

ถ้าจะถามว่า แล้วเปลี่ยนทิศทางของความเชื่อ จากวิทยาศาสตร์มาเป็นพุทธศาสตร์ เมื่อไร

ตอบว่า การที่คนไทยเคยกินข้าวแกง หรือ ข้าวกับน้ำพริก แล้วอยู่ ๆ เปลี่ยนมากินบะหมี่สำเร็จรูปขนมปัง พิซซ่า โดนัท ฯลฯ คนไทยเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว เมื่อไร

เพราะจะกินข้าวแกงหรือกินบะหมี่สำเร็จรูป หรือ พิซซ่า ต่างก็ประกอบด้วยข้าวเหมือนกัน ต่างกันที่เปลี่ยนจากข้าวเจ้าเป็นข้าวสาลี

สรุปก็คือ ข้าพเจ้ายังคงศรัทธาทิ้งสองศาสตร์ เพียงแต่ความเชื่อใหม่จะอยู่ในรูปลักษณะที่ใช้ทั้งพุทธธรรมและวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือแก้ปัญหา มากกว่าจะใช้รูปแบบของโลกาภิวัตน์

ขอใช้พฤติกรรมส่วนตัวเป็นการตอบปัญหา

1. แทบจะไม่เคยซื้อ (แต่เคยรับประทานอยู่บ้าง) ทุกสิ่งทุกอย่างที่โฆษณาตามสื่อ อะไรบ้างที่ไม่เคยซื้อหรือสั่งซื้อ ได้แก่:-

ตอบอีกครั้งหนึ่ง 99% ที่อยู่ในโฆษณาของสื่อทุกรูปแบบมีซื้ออยู่บ้าง เช่น ผงซักฟอก กระดาษชำระ

ตอบย้าซ้ำคำตอบเดิม คือ ไม่ซื้อ น้ำดื่ม เครื่องดื่ม ทุกชนิด ไม่ว่าจะโฆษณาอย่างไร ก็มองไม่เห็นคุณค่าของเครื่องอุปโภค บริโภคเหล่านั้นเลย

2. แต่ยังเชื่อในกระบวนการเซลล์ทรีล ดอกมาของชีวิต เพราะ มีความรู้เรื่องเหล่านี้ดี

ข้าพเจ้าได้นำความรู้เหล่านั้น มาถึงความจริง ว่าสมุนไพรมันไหน ผักหญ้าอย่างไร ที่อยู่ริมรั้ว ปลูกเป็นสวนครัว ควรนำมารับประทานบ้าง

พยายามหาทางสายกลาง ระหว่างความเชื่อเดิม กับความเชื่อใหม่ ๆ และไม่ต่อต้านความเชื่อเดิม แต่ก็ไม่ยึดถือความเชื่อใหม่ ปล่อยให้ตนเอง

ว่า ทั้งหมดที่เห็นจากโฆษณา เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่ต้องเป็นไปตามกรรม

3. หนังสือธรรมทั้ง 13 เล่มเป็นเสมือนการฝ่าพรมแดนแห่งความเชื่อของตนเอง เขียนโดยใช้นามปากกา “สิริวรรณ”

จากที่บูชาความรู้วิทยาศาสตร์เป็นสรณะ ปรับมาเป็นบูชาไตรสิกขา (ทาน ศีล ภavana) เป็นสรณะ

ประโยชน์ของการเขียนหนังสือ ก็คือ เป็นมรดกทางความคิด เมื่อได้มาจากโลกมากก็น่าจะส่งคืนในลักษณะเดิม กล่าวคือได้มาเป็นตัวอักษร (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) ก็กลับคืนด้วยความเป็นอักษร

ถ้าผู้ใดได้ประโยชน์ก็ขออนุโมทนาด้วย

ส่วนข้าพเจ้านั้นประยุกต์ทั้งสองศาสตร์ แต่ให้เข้ากับเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าเลือกมาโดยตลอด คือ การฟังตนเองเมื่อสมัยเป็นเด็กๆ ข้าพเจ้ายังรักษาตนเองได้ เมื่อมีความรู้มากมายท่องโลกมา โขกโซน ทั้งโลกกายภาพ (ไปด้วยตนเอง) และโลกสังขาร (ไปด้วยการอ่าน การเขียน) มากมาย แล้วยังฟังตนเองไม่ได้

ก็แสดงว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” เป็นจริงตามคำโบราณว่าไว้

4. มาถึงปัจจุณวัย อายุครบ 6 รอบ (72 ปี) ข้าพเจ้ามีความอึดตัวในการแสวงหาทุกชนิด

หยุดแสวงหาประสบการณ์ ทั้งทางกายภาพและทางความคิด

หยุดแสวงหาความรู้ทุกชนิด โดยเฉพาะที่อ้างว่าเกิดจากผู้ชำนาญการ จะกลัวเป็นพิเศษ กลัวว่าผู้ชำนาญการเหล่านั้นจะเข้ามาสัมพันธ์กับอิสรภาพการมีชีวิตของข้าพเจ้า

รู้สึกเพียงพอกับการมีชีวิตเรียบง่ายตามธรรมดา
รู้สึกพอเพียงทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม
รู้สึกพอใจในปัญญาญาณจากในภายในของตนเอง
รู้สึกขอบคุณผู้มีปรีชาญาณทั้งหลาย ทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมที่
คอยผลิตอาหารทิพย์ ที่เป็นโอสธธรรมที่ข้าพเจ้าชอบ
รู้สึกขอบคุณธรรมชาติทั้งมวล ทั้งที่มีและไม่มีชีวิตที่ได้ประกอบ
พร้อมกันมาเป็นปัจจัยหนุนโอบราณคติศึกษาจากภายในให้ครบถ้วนสมบูรณ์
ตามบารมีธรรมของตนเอง

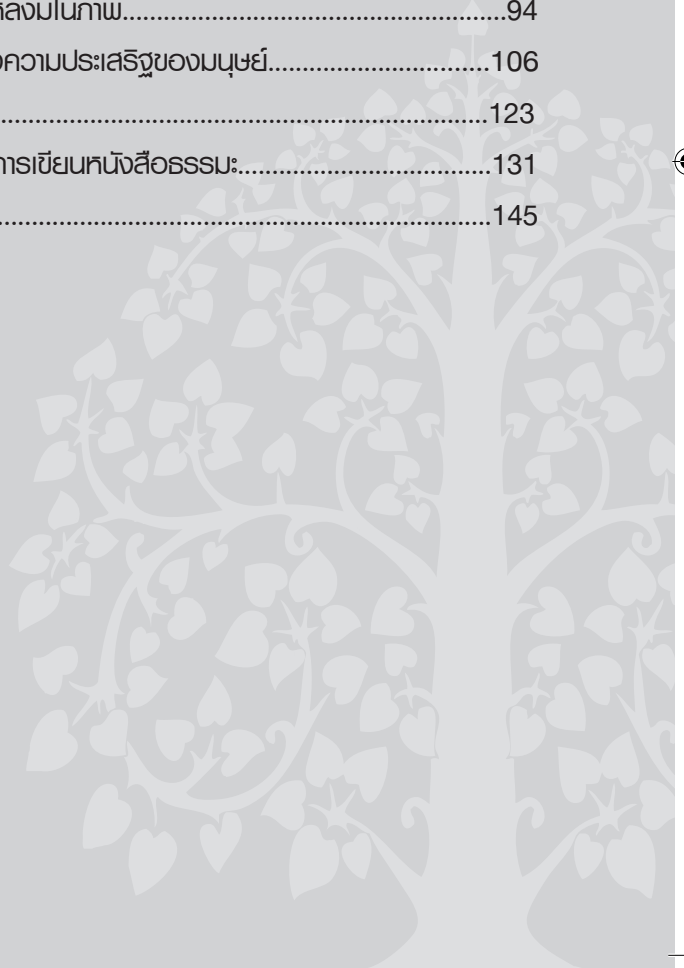
แม่ชี ดร.ไพเราะ ภิพยักศน์
29 มิถุนายน พ.ศ. 2556

สารบัญ

رأىความในใจ

บทที่ 1 ประมวลนิยามของชีวิต.....	16
บทที่ 2 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม.....	36
บทที่ 3 การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเชิงอนุรักษ์.....	52
บทที่ 4 การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิรูป.....	62
บทที่ 5 การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเชิงปฏิวัติ.....	82
บทที่ 6 มิติด้านเหตุของการหลงมโนภาพ.....	94
บทที่ 7 เอกลักษณะความเก่งความประเสริฐของมนุษย์.....	106
ภาพนวกที่ 1 ธาตุ.....	123
ภาพนวกที่ 2 ต้นเหตุของการเขียนหนังสือธรรมะ.....	131
บรรณานุกรม.....	145

ประมวลนิยามของ *ชีวิต*

การเข้าใจและเข้าถึงนิยามคือกุญแจไขความรู้อัน

นิยาม คือ ข้อกำหนดที่สังคมปลงใจรับขอบเขต เงื่อนไขที่บัณฑิตวางไว้ เพื่อยอมรับความเป็นสิ่งนั้นร่วมกัน

อนิยาม คือ การที่มนุษย์รับรู้ตรงกันโดยไม่ต้องนิยาม ถึงพยายามจะนิยามให้ได้ ก็ไร้ประโยชน์อยู่ดี ตัวอย่างเช่น จุด (ไม่ต้องนิยาม) สีต่าง ๆ แสง เสียง ความร้อน ความดัน ความเข้มข้น แต่ถ้าต้องการสื่อกำลังของสิ่งเหล่านั้น ก็ต้องสร้างมาตรฐานขึ้นมา มาตรฐานมิได้ทำให้เราเข้าใจธรรมชาติของสิ่งเหล่านั้น แต่ช่วยให้มนุษย์ใช้ อนิยามให้เป็นประโยชน์ร่วมกัน

เราไม่รู้ว่า ความร้อนคืออะไร แต่เราใช้ความร้อนเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ถ้าอยากจะรู้ว่าใช้ขนาดไหน อย่างไร ก็ตั้งมาตรฐานแคลอรีหรือฟาเรนไฮต์ขึ้นมา

ในสมัยโบราณ ความรู้วิทยาศาสตร์ยังไม่อุบัติขึ้น ผู้คนอยู่กันด้วยตำนาน และการบอกเล่าต่อ ๆ กันไป ตำนานและการบอกต่อ (มุขปาฐะ) จึงเป็นหัวใจของการสืบต่ออารยธรรม

ในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่านับถือศาสนาอะไร ก็ถูกครอบงำชีวิตไว้กับความรูวิทยาศาสตร์

ถ้าตามนิยามของผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ความเป็นตัวศาสนาต่างจาก

* เขียนเพื่อเป็นบทนำของหนังสือ พุทธวิถี

ความเป็นลัทธิคือต้องมืองค์ห้า หนึ่งในมีศาสดา สองมีคำสอนที่สืบทอด
สามมีพิธีกรรม สี่มีถาวรวัตถุที่แสดงโบราณคดีศึกษา ห้ามีสาวกผู้สืบทอด
คำสอน

ข้าพเจ้าเคยวิเคราะห์ไว้แล้ว ขณะนี้ถ้าใช้นิยามหัวข้อว่าด้วยความ
เป็นศาสนา คนทั้งโลกกำลังบูชาความรู้วิทยาศาสตร์เป็นศาสนา และยัง
บูชาให้เหนือกว่าศาสนาที่แต่ละคนเขียนไว้ในแผ่นอัตรประวัติอีกด้วย

โลกาภิวัตน์อาศัยนิยามที่ทับซ้อนทับกันมาเรื่อย ๆ จนได้ความรู้
เรียนกันไม่หมด แต่ถ้าถามลดความลงไปเรื่อย ๆ ก็ต้องพบ “นิยาม” เป็น
จุดเริ่มต้นของความรู้

ทุกเรื่อง ทุกประเด็น ไม่มียกเว้น

ผู้ใดเข้าใจและเข้าถึงลักษณะของ “นิยาม” นั้น ๆ ก็จะสามารถอยู่กับ
กับความรู้เรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรู้ทัน รู้ว่า “นิยาม” คือข้อกำหนด หรือคือ
“สมมติ” อย่างหนึ่ง

อนิยามคือ ความจริงที่พ้นนิยาม จะใช้ประโยชน์ได้ ต้องสร้างมาตรฐาน
ขึ้นมาร่วมกัน

วิทยาศาสตร์ต้องยอมรับความจริงที่พ้นนิยาม วิทยาศาสตร์ต้อง
อาศัยสิ่งที่นิยามไม่ได้ แต่รู้ได้ตรงกันเป็นฐานในการอธิบายธรรมชาติ

วิทยาศาสตร์ก็ไม่ต่างอะไรกับพุทธธรรม บัญญัติบางเรื่องได้ แต่บาง
เรื่องรู้ได้ด้วยใจ พ้นและเหนือบัญญัติ เช่น ความว่าง ความเจ็บ ความ
สงบ ความเบา ความเป็นอิสระ ฯลฯ

วิทยาศาสตร์ต้องเริ่มจากความเชื่ออะไรสักอย่าง ที่ยอมรับกันคือ
อะตอมเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสรรพสิ่ง ถ้าเข้าใจอะตอมดีแล้ว ก็จะเข้าใจ
โลกและจักรวาลดีด้วย

นักวิทยาศาสตร์ทำให้คนในโลกนี้เชื่อตรงกันว่า องค์ประกอบของ

อะตอม คือ นิวเคลียส ซึ่งเป็นที่อยู่ของโปรตอนและนิวตรอน อิเล็กตรอน เป็นประจุลบ วิ่งอยู่รอบนิวเคลียส ก่อให้เกิดสนามแม่เหล็กไฟฟ้า

ท่านพุทธทาสภิกขุ ถามว่า เหตุใดอิเล็กตรอนจึงต้องวิ่งรอบนิวเคลียส?

นักวิทยาศาสตร์ตอบไม่ได้ ต้องยอมรับตามนี้เท่านั้น

ท่านพุทธทาสภิกขุได้สรุปว่า เมื่ออธิบายไม่ได้ก็แสดงว่าเริ่มต้นด้วยความไม่รู้

ซึ่งตรงกับพุทธธรรมที่สอนพุทธบริษัทว่า “เพราะความไม่รู้ (อวิชชา) จึงทำให้สัตว์โลก (รวมมนุษย์) วนเวียนใน สังสารวัฏ”

จะเห็นว่าทั้งพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เริ่มศึกษาเรื่องธรรมชาติ จากความไม่รู้ตรงกัน

ต่างกันที่สมมติฐานแรกเริ่ม เชื่อกันคนละอย่าง

พุทธกล่าวว่า “จิตเป็นประธานของสรรพสิ่งถ้าเข้าใจจิตดีแล้ว ก็จะเข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย”

เป้าหมายของวิทยาศาสตร์ ต้องการเปิดเผยความลับของโลกและจักรวาล ส่วนเป้าหมายของพุทธศาสตร์ ต้องการรู้จักธรรมชาติของทุกข์ และหาวิธีดับทุกข์เพื่อการไม่ต้องกลับมาสู่สังสารวัฏ

สรุป ทั้งพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

สมมติฐานเริ่มต้นคนละอย่าง

เป้าหมายของการศึกษาค้นคนละอย่าง

กระบวนการศึกษาค้นคนละอย่าง

นิยามของชีวิตคนละอย่าง

ตารางที่ หนึ่ง เปรียบเทียบ มิติของความรู้ระหว่างพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (มีแต่คำคุณศัพท์ที่สำคัญทั้งสิ้น)

ถึงแม้ไม่ได้ให้บรรณาธิบายไว้ แต่ทว่ามิติที่เปรียบเทียบระหว่าง ศาสตร์ทั้งสองนั้นกว้างครอบคลุมแนวความคิดหลักไว้ดีแล้ว

ข้าพเจ้าขออ้างอิงว่า ถ้าท่านต้องการรู้รายละเอียดมากขึ้น โปรด อ่านจาก “วิถีพุทธ-วิถีโลกาภิวัตน์” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2554 , 195 หน้า

นิยามของชีวิตโดยนัยต่าง ๆ

เมื่อเห็นความสำคัญของนิยามบ้างแล้ว ต่อไปนี้ขออยากให้หยุดอ่าน และเขียนนิยามของชีวิตที่ท่านชอบ

ถ้าชอบหลายอย่าง ก็เขียนได้มากกว่าหนึ่งนิยามหรือคิดเอาก็ได้
ต่อไปนี้จะนำเสนอนิยามของชีวิต ที่คนยุคโลกาภิวัตน์อาจนึกถึง :-

ชีวิตคือการแข่งขัน

นิยามดังกล่าวน่าจะมีผู้นึกถึงมากที่สุด เพราะจากความรู้วิทยาศาสตร์ ทำให้เราเชื่อว่า ก่อนเริ่มปฏิสนธิ สเปิร์มก็ต้องแข่งขันว่ายเข้าไปผสมไข่ สเปิร์มตัวใดว่ายถึงก่อน ก็มีโอกาสปฏินธิก่อน ชีวิตก็จะพัฒนาต่อไปได้ ตัวที่ว่ายช้าก็พ่ายตายไป

:- เมื่อคลอดออกมา ก็ตะเบ็งเสียงร้อง เพื่อให้คนช่วย ถ้าหากทารก ไม่ร้องก็มีโอกาสตาย ถ้าเสียงร้องไม่ดังพอ โอกาสรอดก็ยากขึ้น

:- ทารกต้องน่ารัก แข่งกันน่ารักน่าชัง เพื่อเรียกความเอาใจใส่สนใจ จากผู้ใกล้ชิด ยิ่งน่ารักมาก ยิ้มเก่ง เล่นเก่ง ก็ยิ่งเรียกความสนใจจากผู้ใกล้ชิดมาก ในสถานบริบาลทารก จะมีทารกบางคนได้รับการเอาใจใส่มากกว่า เพราะน่ารักน่าชังมากกว่า

:- พอโตถึงวัยเข้าเรียน ก็ต้องมีปฏิภาณ พี้เลี้ยงหรือครูสอนให้เรียก

ชื่อสิ่งต่าง ๆ สามารถเรียกได้ถูกต้อง ยิ่งมีความจำดีกว่า ก็ได้รับความเอ็นดูมากกว่าเด็กรุ่นเดียวกัน ถึงแม้ได้มีใครเจตนาจะให้เกิดการแข่งขัน แต่การแข่งขันก็ต้องเกิดขึ้น แข่งขันในมิติต่าง ๆ ในทุกวัยแห่งการพัฒนา

:- โตขึ้นมาหน่อยต้องแข่งกันมีเสน่ห์ น่ารัก เพื่อดึงดูดความสนใจจากเพศตรงกันข้าม หรือจากบุคคลที่พบเห็น เด็กคนไหนมีเสน่ห์จะมีแมวมองมาทาบทามเพื่อไปเป็นฟรีเซ็นเตอร์ในวงการของสื่อสารมวลชน

:- ต้องแข่งกันแสดง استعداد (ของบุพการี) เพื่อความโดดเด่นในสังคมนั้น ๆ เด็กอนุบาลบางคนได้เงินไปโรงเรียนวันละร้อยบาท เด็กบางคนไม่มีเงินติดตัวเลย แค่เจริญวัยไม่กี่ขวบ ก็ต้องเผชิญกับความต่างระดับนานับประการ ทั้งที่เข้าใจ และทั้งที่ไม่เข้าใจ

:- โตเป็นวัยรุ่น ก็แข่งกันสวย แข่งกันอินเทรนด์

:- พัฒนาเป็นวัยทำงาน ก็แข่งสมรรถนะในการประกอบอาชีพ

:- นี่ยังไม่นับรวมที่ต้องแข่งกับตนเอง ที่ต้องฝ่าด่านความเกียจคร้าน ความกลัว ความเหงา เศร้า ตกใจ ฯลฯ

ชีวิตคือกาสิโนทาง

นิยามดังกล่าวก็คงเป็นภาพที่เห็นได้ง่าย

:- การเดินทางเริ่มต้นจากปฏิสนธิ จะต้องออกมาสู่โลกให้ได้ภายใน 9 เดือน ถ้าออกมาก่อนหรือออกช้าไป การเดินทางก็จะทำให้ชีวิตเกิดปัญหาเด็กทารกบางคนแค่ เริ่มลืมตาดูโลก ก็สะดุดชะตาชีวิตของตนเอง

:- เกิดมาแล้วพัฒนาไม่สมประกอบตามความเชื่อ เช่น ร่างกายไม่ได้สัดส่วนที่งดงาม หรือเกิดโรคแทรก เช่น โปลิโอ ทำให้ขาลีบ ศีรษะโตเลยถูกจัดเป็นบุคคลทุพพลภาพ

:- ถ้าหากโตเร็วเกินไป เพราะกินอาหารขยะมาก กลายเป็นโรคอ้วน เป็นปัญหาของตนเองและของสังคม แม้เด็กผู้หญิงมีรอบเดือนมาเร็ว เพราะกินไก่เลี้ยงมากเกินไป ฮอริโมนในอาหารไก่ ถูกส่งต่อมายังเด็ก ทำให้เด็กคนนั้นเสี่ยงต่ออุบัติเหตุทางเพศ

:- การเดินทางทางอารมณ์ก็เป็นเรื่องกระทบชีวิตได้ง่ายเช่น ไม่ได้ของขวัญวันเกิดเหมือนเคย ตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยมีใครซื้อเค้กมาให้เป่าวันเกิด หรือยังไม่เคยไปเที่ยวที่ไหน เนื่องจากฐานะยากจน ต้องทำงานเป็นแรงงานเด็ก เพื่อให้ได้เงินมาประทังชีวิต

สรุปก็คือ ค่านิยมของแต่ละวัยที่เป็นภาพพิมพ์ใจสร้างสรรค์โดยสังคม ถ้าไม่มีโอกาสได้เหมือนผู้อื่นบ้าง ก็จะเกิดอุปสรรคทางอารมณ์

บางคนก็แก้ไขความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ โดยพยายามศึกษาเช่น เพิ่มวุฒิการศึกษาจนจบระบบ แม้แต่บางทีก็ถูกบุงบาริกระตุ้น ให้เรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ เช่น เล่นเปียโน เรียนภาษาต่างประเทศ เล่นกีฬา ฯลฯ

เข้าข่ายนิยามของ **ชีวิตคือการเรียนรู้**

สังคมกระหน่ำความเชื่อว่า ต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย ดังนั้นจึงเคยชินกับพฤติกรรมแสวงหาความรู้ ทั้งความรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การท่องเที่ยว การเล่นกีฬา ดนตรี ศิลปกรรมชนิดอื่น รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านภาพยนตร์ ดารา นักร้อง คนชั้นสูง และจากหนังสือในรูปแบบของซุบซิบสังคม นิตยสาร สารคดี อื่น ๆ

ดูเสมือนว่า คนที่มีพฤติกรรมแบบหนูติดจิ้น นั่นคือแสวงหาตลอด ไม่มีเวลาพักดูอารมณ์ตนเอง คนที่ทำทุกอย่างตลอดเช่น พุดโทรศัพท์และอ่านข้อความในเอกสารพร้อม ๆ กัน จะถูกเชื่อว่า คือคนเก่ง หรือคนขยัน

ดังนั้นการพักการแสวงหา หยุดอยู่กับธรรมชาติ หนึ่ง ๆ ทำจิตใจให้
กลมกลืนกลับธรรมชาติ โดยเฉพาะในยามเช้า จึงกลายเป็นคนประหลาด
ในความคิดของคนทันสมัย

เมื่อเกิดความเครียดสะสมคนสมัยใหม่ ก็แสวงหาสิ่งที่ตนพอใจกับ
ความเครียด เช่น ชมงานนิทรรศการ ชมมหรสพดนตรี กีฬา มีเงินเหลือ
ก็ช้อปปิ้ง กักตุนเสื้อผ้าเครื่องประดับเครื่องสำอางที่ชื่นชอบ

ด้วยเหตุนี้คนทันสมัยในยุคบริโภคนิยมจึงเกิดความเคยชินกับการ
ที่ต้องมีสิ่งเร้า หรือสิ่งกล่อมป้อนจิตตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อกระแสการปฏิบัติ
ธรรมเกิดขึ้นราวสองสามทศวรรษที่ผ่านมา จึงมุ่งหน้าแสวงหา สติ สมาธิ
ปัญญา จากสำนักปฏิบัติธรรม

ส่วนมากจะเป็นการปฏิบัติธรรมแบบผู้แสวงหาอารมณ์ที่ชอบที่ใช่
อย่างเดิม มิได้สนใจแสวงหาสัจธรรม

เมื่อมีการแสวงหาก็ต้องเผชิญกับอุปสรรค นิยามของชีวิตคือ การ
อุทิศความเพียรของตนให้ผ่านอุปสรรค เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงเป็น
เรื่องปกติ

ที่เขียนมาทั้งสามนิยามนี้ คิดว่าครอบคลุมพฤติกรรมที่ทันสมัยไว้
ค่อนข้างมากแล้ว

นิยามของชีวิตโดยความคิดของนักวิทยาศาสตร์

นักวิทยาศาสตร์ได้กำหนดนิยามของชีวิตไว้ 3 ข้อ คือ หนึ่ง ต้องมี
รหัสพันธุกรรมของตนเอง สอง ต้องมีสมรรถนะในการผลิตพลังงานชีวิต
(ATP) ขึ้นใช้เอง สาม ต้องสามารถสืบเผ่าพันธุ์ได้

สมมติฐานถัดมา คือ เชื่อว่า กระบวนการของทุกชีวิตจะมีกระบวนการ
เดียว คือ เซลล์หรือดอกมาของชีวิต

ด้วยความเชื่อดังกล่าว ความรู้ ความคิดอะไรที่ค้นพบในเซลล์ตัว

เล็ก ๆ เช่น แบคทีเรีย (โพรคาริโอท) และยีสต์ (ตัวแทนของยูคาริโอท) ก็จะถูกประยุกต์เข้ามาใช้กับสัตว์ด้วย โดยมีความระมัดระวังเพิ่มอีกนิดหนึ่งคือ ก่อนจะเข้ามาประยุกต์กับมนุษย์ก็จะทดลองในหนูเสียก่อน

น่าอัศจรรย์ที่ว่า ยาปฏิชีวนะที่ดี ยาปราบศัตรูพืช ยาเร่งการเจริญเติบโตของคน สัตว์ พืช กลายเป็นความเชื่อสากล ทุกประเทศรับเอาความรู้เหล่านั้นไปใช้ คนทันสมัยจึงทั้งการรักษาพยาบาลดั้งเดิม การเกษตรดั้งเดิม การสาธารณสุขดั้งเดิม และละทิ้งพฤติกรรมของชีวิตดั้งเดิม โลกจึงเกิดเอกลักษณ์ของโลกาภิวัตน์ขึ้นมาทดแทนความหลากหลายของวัฒนธรรมที่หายไปเพราะถูกความเชื่อใหม่เข้าครอบครอง

ศิลปะของการวิจัยเพื่อแสวงหาความจริงเกี่ยวกับชีวิต ก็อยู่รูปแบบเดียวกันทั่วโลก ข้าพเจ้าเคยเขียนไว้แล้วในหนังสือชื่อ “ชีวเคมีเชิงฟินิจ” และกำลังคิดจะพิมพ์เป็นธรรมทาน เพื่อให้ผู้เป็นนักคิดได้รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่วิธีสมมติ ระบบตัวอย่าง นักวิทยาศาสตร์มองธรรมชาติด้วยระบบของความเชื่อว่า

หนึ่ง รู้จักรูป (ตัวแทน) ดีแล้ว ก็จะใช้รู้จักที่คล้ายกันทางวิวัฒนาการดีด้วย ดังนั้นต้องตัดสินใจร่วมกันจะศึกษาจากอะไรเป็นตัวแทนของชีวิตทั้งหมด

สอง เซลล์ลดดอกมาเป็นกระบวนการของชีวิต (ได้มาจากแบคทีเรีย)

สาม ข้อมูลและแนวคิดเรื่องชีวิตถูกอนุมานเป็นสากล จึงมีฐานความรู้เรื่องชีวิต นิยมเรียกว่า ชีวเคมีพื้นฐาน (ใช้การอนุมานเป็นเหตุผลหลัก)

จุดอับของนักวิทยาศาสตร์คือ การไม่ทราบพฤติกรรมของไวรัส เพราะไวรัสทุกชนิด จะสร้างพลังงานชีวิต (ATP) ขึ้นใช้เองไม่ได้ ต้องแย่งชิงจากเซลล์เจ้าเรือน

โรคที่มีเหตุจากไวรัสจึงไวรักรักษา นอกจากเยียวยาตามอาการ เช่น โรคเอดส์ โรคมือเท้าเปื่อยติดจากสัตว์ ไข้หวัดนก อีสุกอีสี คางทูม และ

โรคแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่มีเข้ามาตลอด

เพราะไวรัสไม่เข้าช่วยชีวิตตามนิยามของนักวิทยาศาสตร์นั่นเอง
ความรู้เรื่องของชีวิตที่ตั้งสมมติฐานไว้ 3 ข้อ จึงนำไปใช้กับไวรัสไม่ได้

นี่คือความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่ของนิยามและขอบเขตของนิยาม
ของชีวิต

ท่านจะรู้หรือไม่รู้ เข้าใจหรือไม่ ชะตาชีวิตของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์
ได้ถูกรอรับไว้ด้วยนิยามของชีวิตด้วยหลักคิดของนักวิทยาศาสตร์

ส่วนที่ท่านชอบนิยามของชีวิตรูปแบบอื่น ๆ ก็เข้าช่วยเดียวกัน

นั่นคือ สังคมศาสตร์เป็นประยุกต์วิทยา ที่นักสังคมศาสตร์รวมทั้ง
นักมนุษยศาสตร์นำหลักการของวิทยาศาสตร์มาใช้กับสังคมมนุษย์และ
พฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง

ด้วยเหตุนี้ไม่ว่าจะศึกษาวิชาการแขนงใดในโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะ
สาขาสังคมศาสตร์ เช่น การบริหาร การจัดการ การธนาคาร การปกครอง
การตุลาการ จึงอยู่ในกรงขังของความคิดของนักวิทยาศาสตร์

:-ทั่วโลก จึงบังคับให้เยาวชนศึกษาวิทยาศาสตร์พื้นฐานเสียก่อน

:-ทั่วโลก จึงบังคับให้เรียนคณิตศาสตร์ ได้แก่ เลขคณิต พีชคณิต
เรขาคณิต สถิติ แคลคูลัส เพราะนี่คือเสาหลักของการนำมาซึ่งข้อมูลดิบ
ของความรู้

:-ทั่วโลก จึงบังคับให้เรียนภาษาอังกฤษ เพราะชนชาติที่พูดภาษา
อังกฤษเป็นชนชาติที่คิดนิยามของชีวิตขึ้น

ถ้าท่านจะย้อนถามว่า แล้วไม่ดีหรือที่ทุกคนในโลกรู้เรื่องเดียวกัน
จินตนาการได้เหมือนกัน จะได้แข่งขันกันอย่างยุติธรรม และจะได้มีเสรีภาพ
ในการแสวงหาความรู้ มีอิสรภาพในการเดินทางได้เท่าเทียมกัน

สรุป ถ้าคิดว่าดี ก็น่าจะดี การมีความรู้ย่อมประเสริฐกว่าไม่มี

แต่พุทธธรรมมีสมมติฐานว่า ถ้าเมื่อใดบุคคลใดลงไม่ถึงเหตุปัจจัย
ในการสร้างความรู้ เขาก็จะใช้ความรู้นั้นด้วยความหลง และเขาก็จะหา
โอกาสแสวงหา กอบโกย เพื่อนำสิ่งที่เขาชอบมาเป็นของตน

นั่นก็คือ ถ้าใช้ความรู้โดยไม่รู้ว่า อะไรคืออะไร ก็วยังเห็นแก่ตน และสร้างปัญหาให้ตนเองและผู้อื่นไม่รู้จัก

นิยามของชีวิตตามแนวคิดของพุทธธรรม

พุทธธรรมถือว่า คือ คำสอนของศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ ประเสริฐ

ตามตำนาน หรือตามพระไตรปิฎกของเถรวาท การอุบัติของ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เรื่องง่าย อย่างต่ำที่สุด ต้องพร้อมด้วยเงื่อนไข 3 อย่าง หนึ่ง พระโพธิสัตว์ได้พุทธทำนายจากพระพุทธเจ้า เช่น สมณโคตม สมัยที่เกิดเป็นสุเมธดาบส ได้รับพุทธพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าชื่อ ที่บังกร สอง ต้องประกอบพร้อมด้วยกัลยาณมิตรและบริวาร ที่อธิษฐานร่วม ซาติกันมา เคยสร้างบารมีร่วมกันมามาก ต้องคอยให้ท่านเหล่านั้นพร้อม แล้วที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์พร้อมเจ้าชายสิทธัตถะ

สาม ต้องเป็นเวลาที่อารยธรรมของมนุษย์เป็นช่วงแห่งปรีชาญาณ รุ่งเรือง พุดง่าย ๆ มีนักปราชญ์มาเกิดร่วมสมัยมากมาย เพื่อว่าจะได้มี สมมติฐานนิยามของชีวิตที่หลากหลาย ความรู้แจ้งโลกของศาสดาจึงเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา

เจ้าชายสิทธัตถะประสูติท่ามกลางความรุ่งเรืองแห่งปรีชาญาณ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาของชินะ สิทธินิครนทร์ และลัทธิอื่น ๆ อีกมาก เจ้าชายสิทธัตถะได้รับการสั่งสอน ให้ศรัทธาในศีลห้า เพราะพราหมณ์ บัญญัติศีลห้ามาหลายพันปีแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะเห็นนักบวชแล้วเลื่อมใส เพราะสมัยนั้นการเป็นสมณะ ถือสันโดษ บำเพ็ญตบะ ถือว่ามีเกียรติยศ สูงกว่าพระมหากษัตริย์ แม้จนปัจจุบันก็ยังเชื่ออยู่เช่นเดิม สรูป เรียกว่า พระพุทธเจ้าต้องอนุรักษ์ประเพณีและคำสอนที่ดั่งมาจากโบราณกาล

สิ่งที่สมณะโคดมผู้ตรัสรู้ดีแล้ว ทรงปฏิรูปเสียใหม่ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกรรม ในสมัยโน้น กรรมถูกเชื่อหลายนัยยะ ไม่ต่างจากยุคปัจจุบัน

สิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ปฏิวัติ คือ กฎแห่งอนัตตา แทนกฎแห่งอาตมัน และอมตจิต ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ไว้แล้วใน “อนัตตาธรรมกับชีวิตทันสมัย” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2547, 304 หน้า

สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิวัติที่เด่นชัด คือ หลักแห่งการไม่ควรปลงใจเชื่อสืบประการ ข้าพเจ้าได้ย่อไว้แล้วในบทที่ 4 ส่วนภาคที่วิเคราะห์ไว้เต็มรูปแบบ หาด่านจาก “กาลามสูตรสืบ” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. 2549, 296 หน้า

นิยามของพุทธธรรม ได้กล่าวถึงชีวิตต้องไปตามเหตุปัจจัย ตามกฎแห่งธรรมเป็นธรรมดา โดยแยกหัวข้อโดดเด่นเป็น 4 ข้อ

หนึ่ง อุดุนิยาม:- ธรรมชาติเชิงกายภาพ ได้แก่ สี แสง อุณหภูมิ ร้อน เย็น

สอง พีชนิยาม:- ธรรมชาติเชิงชีวภาพ เช่น สิ่งมีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ พุทธธรรมเชื่อว่าชีวิตมีอยู่ใน 31 ภพ แบ่งเป็น กามภพ รูปภพ อรูปภพ

สาม จิตตนิยาม:- มุ่งที่อารมณ์จิตของมนุษย์ เรียกว่า อภิธรรม

สี่ กรรมนิยาม:- มุ่งที่ผลที่เกิดจากการที่มนุษย์ต้องวนเวียนในวัฏสงสารด้วยความไม่รู้ ส่งผลทำให้ทำกรรมและรับผลของกรรม

ส่วนกฎแห่งธรรม หรือกฎแห่งเหตุปัจจัย ถือว่าใหญ่ที่สุด เป็นกฎที่ครอบคลุมนิยามไว้แล้ว บางทีนิยามว่า นิยามห้าของพุทธธรรม

นิยามของชีวิตโดยนัยพุทธธรรม คือ ชีวิตมีอยู่ขณะเดียว (ขณิกภาพ)

ในแต่ละขณะของชีวิต จะมี กิเลส กรรม วิปาก หมุนอยู่เป็นดวงไฟ

แห่งชีวิต

วิปากจึงเป็นเหตุต้นของชีวิต และสภาวะแห่งชีวิตจะขึ้นกับกรรมธาตุชนิดต่าง ๆ อยู่เช่นนั้นเอง

“ธาตุ” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง โปรดอ่านรายละเอียดในภาคผนวกที่ 1 จะได้ความหมายที่ชัดเจนของคำว่า “ธาตุ” ของพุทธธรรม

กรรมธาตุที่มีอยู่เองเป็นธรรมดา เช่น ไกวัลยธาตุ (มารดาแห่งกรรม) หรือเต่าในความบัญญัติของเหล่าจื้อ จะถูกกับกรรมวิปาก กลายเป็นขันธ์ห้า (รูปขันธ์ นามขันธ์ หรือ กายกับใจ)

ปัจจัยที่สืบต่อชีวิต เรียกว่า อาหารสี่ คือ กวฬิงการาหาร (ข้าว น้ำ อากาศ) มโนสัญเจตนาหาร ผัสสะหก และวิญญาณหก เป็นการปรุงแต่งที่รวดเร็ว รู้ได้โดยปัญญาญาณ หรือผู้มีสติกำลังสูง

ขันธ์ห้าที่บริสุทธิ์ (วิสุทธิขันธ์) กับขันธ์ห้าที่ไม่บริสุทธิ์ (อุปาทานขันธ์) จะมีปะปนกันตลอดเวลา ดุจเดียวกับน้ำเจือสีต่าง ๆ (น้ำบริสุทธิ์มีอยู่ สีก็มียู่)

ขันธ์ทุกชนิดเป็นของไม่เที่ยง เกิดแล้วดับ ส่วนจิตจะรู้เห็นหรือไม่ขึ้นกับสติปัญญาที่ได้รับการอบรม

ขันธ์ทุกชนิดจึงเป็นทุกข์ ทุกข์ ณ ที่นี้คือ สภาพเกิด ตั้งอยู่ ดับไปตลอดเวลา (ทุกข์ในพระไตรปิฎก)

ขันธ์ทั้งหลายจึงเป็นมายา ไม่อาจยึดเป็นของใครได้ เพราะเหตุแห่งการเกิดดับของขันธ์ตามธรรมชาติธรรมดา จึงนิยามว่า ชีวิตมีอยู่ขณะเดียว (ขณิกาวา)

ที่เรียกว่า “การตาย” แท้จริง เป็นความเข้าใจผิดของมนุษย์ที่คิดจะยึดรูปขันธ์เอาไว้เป็นตน แท้จริงธรรมชาติจะมีการตายไม่ได้ เพราะทุกชีวิตจะต้องสืบต่อด้วยหลักของขณิกาวา แต่การสืบต่อบางขณะเป็นการเปลี่ยนภพใหม่เท่านั้น

ปัจจัยที่ปรุงแต่งเป็นชีวิตนั้นซับซ้อน และไหลเรื่อย ชีวิตจึงเป็นกระแสของเหตุปัจจัยที่ไหลตลอด ไม่อาจกล่าวได้ว่าขณะใดคือชีวิตจริง

เพราะมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด ตามอำนาจของเหตุปัจจัยที่อิงอาศัยกันแต่ละขณะ จากพลังอิทัปปัจจยา พลังแห่งธรรมชาติธรรมดา

อิทัปปัจจยา คือ อำนาจของเหตุปัจจัยที่อิงอาศัยกันแล้วเกิดชีวิต (มนุษย์)

ปฏิจจสมุปบาท คือ กระบวนการรวมตัวกันของเหตุปัจจัย เพื่อสร้าง ความทุกข์ และความดับทุกข์กับชีวิตมนุษย์

ความพิเศษของชีวิตมนุษย์ คือ มโนวิญญานสามารถ รู้ ก่อ ทำให้ วิจิตร สรุปรคือ จิตทำงานได้ 3 ประการ

ความวิจิตรทั้งหลายที่จิตมนุษย์ก่อสร้างขึ้นรวมเรียกว่า อารยธรรม อารยธรรมจะเกิดจากเงื่อนไขของความสงสัยใคร่รู้ว่า “ชีวิตคืออะไร” จนเกิดนิยามของชีวิตต่าง ๆ นานา ๆ

ชีวิตมนุษย์เมื่อเกิดมาตั้งคำถามนี้มาโดยตลอด เท่าที่อารยธรรม ย้อนบันทึกได้

พุทธธรรมเชื่อว่า จะต้องรอจนกว่าผู้มีบารมีมากันหาคำตอบ มนุษย์ จึงจะสามารถหยั่งเห็นสัจธรรมของชีวิต และอาจหยุดกระแสของเหตุปัจจัย โดยกระบวนการปรินิพพาน

ถ้าตราบไต่ยังไม่เกิดความรู้แจ้ง ชีวิตก็จะวนเวียนหมุนกงล้อของ กิเลส กรรม วิปาก ต่อไปด้วยความไม่รู้

ขณะที่สังสารจักรกำลังทำหน้าที่ มนุษย์ส่วนมากก็จะเกิดอาการรัก สุขเกลียดทุกข์ คือ เกิดทวิภาวะ (ความเป็นของคู่จึงเป็นสมบัติของโลก)

เมื่อต่างคนต่างหลง ก็จะพยายามเลือกวิถีสุขมาก และคาดหวัง มีทุกข์น้อย มนุษย์จึงดิ้นรนแสวงหาความสุข หลีกเลี่ยงความทุกข์ และตั้ง นั้น จึงเกิดความขัดแย้งในกระบวนการแสวงหาแม้ในตนเองและกับผู้อื่น ชีวิตอื่น

ความไม่รู้ทำให้การแสวงหาผิดพลาด เพราะเห็นกงจักรเป็นดอกบัว

สิ่งหนึ่งที่เป็นทุกข์ มนุษย์กลับมองว่าสุข เช่น ร่างกายเป็นทุกข์ ต้องคอยประคบประหมม ป้อนข้าว ดื่มน้ำ แสงหาปัจจัยสี่ แต่มนุษย์ก็ยังหลงอยากประทีนผิว อยากให้ตนมีร่างกายงดงาม ฯลฯ แม้การเกิดทุกครั้งเป็นทุกข์รำไป แต่มนุษย์กลับมองไม่เห็น มีการฉลองการเกิด เช่น ฉลองได้ลูกคนใหม่ ฉลองวันครบรอบวันเกิดของตนเองและคนที่ตนรัก

สิ่งหนึ่งที่น่าเกลียด มนุษย์กลับเห็นว่าสวย โดยเฉพาะความเป็นปฏิภูลของร่างกายที่เต็มไปด้วยของเสีย ของเหม็น (ขี้ตา ขี้ฟัน ขี้เหงื่อไคล ขี้ (อุจจาระ) ขี้มูก ฯลฯ)

สิ่งหนึ่งที่ไม่เที่ยง มนุษย์กลับเห็นว่าเที่ยง เช่น สมาร์ทโฟน ไอโฟน เครื่องใช้อุปโภคบริโภคทุกชนิด ล้วนเสื่อมสภาพ ไม่อาจคงสภาพเดิมได้ แต่มนุษย์ก็มองไม่เห็น สาละวนซื้อสิ่งต่าง ๆ เข้ามาใหม่ตลอดชีวิต

สิ่งหนึ่งที่เป็นอนัตตา มนุษย์กลับเห็นว่าเป็นอัตตา มีความมืดที่ไม่เห็นความจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อหรือผลิตเอง ทุกอย่างต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของโลกเป็นธรรมดา ไม่อาจจะควบคุมให้เป็นไปตามอำนาจบังคับบัญชาของผู้ใด ทุกอย่างมาอิงอาศัยกันชั่วคราวแล้วเปลี่ยนแปลง จะไม่ยอมฟังเสียงใครเพราะจะไหลดูกระแสหน้าที่ไหลแล้วไม่เคยหวนคืน

ข้าพเจ้าได้เคยเขียน “อนัตตาธรรมกับชีวิตที่ทันสมัย” ซึ่งแยกการพิจารณาเป็นสองประเภท คือ อนัตตาธรรมที่ทำให้กฎแห่งกรรมทำงานอย่างเฉียบขาด (โลกียธรรม) และอนัตตาธรรมที่ทำให้กฎแห่งกรรมดำเนินไปตามธรรมชาติธรรมดา (โลกุตระธรรม)

การทำจิตให้ขาวรอบ ก็เพื่อจะได้เห็นสังขารของความเป็นอนัตตาธรรมที่ควบคุมทั้งโลกียธรรม (กฎแห่งกรรม) และโลกุตระธรรม (กฎแห่งเหตุปัจจัย)

แต่มีมนุษย์จำนวนมากหลงยึดขั้นห้ำหั่นว่าเป็นตัวตน บางครั้งก็ยึดตนเป็นขั้นห้ำหั่น หรือเห็นขั้นห้ำหั่นมีในตน เห็นตนอยู่ในขั้นห้ำหั่น เรียกว่า เมื่อหลงก็เกิดความมืด เปรียบเสมือนปมด้ายยุ่ง ไม่รู้ว่าจะสางปมมให้มาได้อย่างไร

เพราะไม่หยั่งเห็นสัจธรรม มนุษย์จึงวนเวียนเกิดตายในสังสารวัฏ โลกนี้จึงไม่เคยว่างจาก ชีวิต

เพราะไม่เห็นสัจธรรม จึงเปรียบดั่งจักษุบอด ได้แต่เดินตาม ๆ กัน เป็นกระแสค่านิยมธรรมดา

จนกว่าจะศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า และใช้แผนชีวิตที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ เป็นเข็มทิศนำทาง

วิธีการสร้างปัญญาคือ ไตรสิกขา ได้แก่ ทาน ศีล ภavana (สำหรับฆราวาส) และ ศีล สมาธิ ปัญญา (สำหรับนักบวช)

ไตรสิกขาจะเป็นเหมือนเครื่องมือที่จะหยุดบังเกิดปัญญาญาณ ปัญญาญาณเป็นปัจจัยที่ต้องการเห็นอนัตตาธรรมและสุญญตาธรรม ถ้าเมื่อไร เข้าแจ้งแทงตลอด ปฏิจจสมุปบาท อิทัปปัจจตา สุญญตาก็จะทำให้บรรเทาทุกข์ หรืออาจดับทุกข์ได้ในที่สุด

การรักษาจิตให้ดี ก็เท่ากับการรักษาสุขภาพร่างกายให้ดี นับว่าสำคัญนี้พบเฉพาะในพระพุทธศาสนา คือ รักษาจิตให้ดี ทุกอย่างจะดีหมด

ใครต้องการสุขภาพร่างกายแข็งแรง ร่ารวย ฉลาด หรืออื่น ๆ ก็ต้องรักษาจิตให้เป็นกุศล หรือให้ขาวรอบ

สรุปก็คือสุขภาพของร่างกายตลอดจนความสุขความสำเร็จของชีวิตไม่เกี่ยวข้องกับ เงินตราโดยตรง แต่จะเกี่ยวข้องกับศรัทธาในการตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า การมีอิทธิบาทสี่ในการทำภavanaซึ่งจะนำมาซึ่ง

ปัญญาญาณ หรือความคิดแยกกาย

ข้าพเจ้าได้เคยเขียน การสังเคราะห์ความคิดแยกกายของพุทธธรรม ไว้ใน “สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย” มุลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ พ.ศ. 2540, 159 หน้า

“สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย” เป็นความคิดแยกกายสืบประการที่มี รวบรวมแนวคิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพระพุทธศาสนา แม้แต่วิธีการสร้าง ความรู้ ก็มีบัญญัติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งข้าพเจ้าเน้นย้ำเสมอว่า วิธี การสังเคราะห์ความรู้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความงามเฉพาะของศาสตร์ และศิลปะนั้น ไม่ต่างจากไวยากรณ์ของภาษา ที่จะกล่าวถูกผิดไม่ได้ นอกจากยอมรับตามนั้น

ภาษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่มีส่วนช่วยให้จิตเข้าถึงความจริง

ภาษาไทยถูกสร้างมาเพื่อให้ผู้ใช้สามารถแจ่มแจ้งอารมณ์จิตได้ ละเอียด ส่วนภาษาอังกฤษถูกสร้างมาเพื่อให้ผู้ใช้สามารถแจ่มแจ้งปรากฏการณ์ ธรรมชาติได้ลึกซึ้ง

การเทียบเคียงภาษาไทยกับภาษาอังกฤษต้องเผชิญกับความ ขัดแย้งของการเริ่มต้นสมมติกันคนละอย่าง มีเป้าหมายคนละเรื่อง วิธี การบรรเทาทุกข์และดับทุกข์คนละกระบวนการ

ตัวอย่างเช่น ภาษาไทยจะใช้คำว่า “แม่” หมายถึงความเป็นผู้ให้ ชนิดที่ไม่มีทางตอบแทนได้ง่าย ๆ นอกจากให้ความรู้สึกการวะและกตัญญู เท่านั้น เช่น แม่พระโพธิสพ แม่พระธรณี แม่พระคงคา แม่น้ำ แม่อู่อั่ว แม่ซื่อ แม่นม แม่ทัพ (สมัยโบราณ คือ ผู้ต้องเผชิญภัยคนแรก) และอื่น ๆ อีกมาก ถ้าคำว่า “ซี้” หมายถึง สิ่งไม่ดี ไม่งาม เป็นอกุศล วิปาก เช่น ซี้ตา ซี้โคล ซี้หู ซี้ฟอง ซี้ตุ๋ ซี้ตืด ซี้งอน ซี้ก ฯลฯ อีกมากมาย

ถ้าลองแปลเป็นภาษาอังกฤษ จะได้คำที่ต่างกันทุกคำ เพราะภาษา

อังกฤษเน้นย้ำความเป็นรูป ถ้ารูปต่างก็บัญญัติคำศัพท์ขึ้นมาใหม่ ภาษา
อังกฤษจึงไม่ใช่ภาษาของจิตใจ ไม่มีทางที่จะใช้ภาษาอังกฤษมาอธิบาย
ความรู้สึกของโลกุตระธรรม ซึ่งเป็นปรมาตธรรมได้

ด้วยเหตุนี้ เมื่อนักวิชาการอพยพคุณธรรมจริยธรรมสากล (ของ
โลกาภิวัตน์) มาใช้กับการศึกษาของไทย จึงต้องเผชิญกับการดองบัญญัติ
คำใหม่ ๆ ทั้ง ๆ ที่สู้คำดั้งเดิมไม่ได้

จึงเกิดปรากฏการณ์ เยาวชนดูหมิ่นภาษาไทยเดิม เพราะจิตวิญญาณ
ของความเป็นคนไทยหมดไป เหลือไว้แต่จิตโลกาภิวัตน์ ที่เน้นย้ำปรัชญา
ตะวันตก เชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่เป็นประธานของสรรพสิ่ง

เมื่อเกิดปัญหาไม่ว่าเชิงรูปธรรมหรือปัญหาจิตใจ จะเน้นย้ำเครื่องมือ
ตัวช่วย (สารเคมี) เพียงประการเดียว

ถ้าหากมีหลักใจของพุทธธรรมอยู่บ้าง จะต้องย้อนกลับไปดูภายใน
จิตใจของตนเอง เพื่อวินิจฉัยว่า ปัญหาเกิดเพราะอกุศลวิปากสะสมไว้
ภายในมากไปหรือเปล่า

- ต้องพยายามหาเหตุจากภายในเสียก่อน
- ส่วนเครื่องมือและตัวช่วยต้องเป็นตัวสำรอง

ทั้งนี้เพราะอิสรภาพและสันติภาพของพุทธธรรมวางไว้บนหลัก
ความเชื่อว่า “ตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน” คำสุภาษิตนี้เป็น ภาษาคน มีความ
หมายว่า จากร่างกายและจิตใจของเราแต่ละคนนี้แหละ ถ้าหากใครเข้าใจ
สภาวะของชีวิตอย่างถ่องแท้แล้ว สามารถปรับร่างกายจิตใจของตนเองให้
ใช้แก้ปัญหาได้แทบทุกเรื่อง แม้กระทั่งการอยู่เหนือความตายของร่างกาย

ถ้ายังง่องอยู่ รู้สึกว่าตัวตนมีอยู่ ท่านแนะนำให้อยู่ด้วยธรรมสี่ประการ
คือ สัจจะ (ซื่อตรงต่อตนเอง) ทมะ (ข่มใจตนเอง) จาคะ (เสียสละตนเอง)
ปัญญา (พัฒนาความคิด) รวมเรียกว่า ฆราวาสธรรม

ถ้าเมื่อใดต้องการดับทุกข์ด้วยตนเอง และไม่ต้องการกลับมาใน
สังสารวัฏก็ต้องใช้โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เป็นเครื่องอยู่

เมื่อใดจิตสามารถสังเคราะห์โพธิปักขิยธรรม 37 ประการได้คล่องแคล่ว
ดีแล้ว เป็นอันว่าจิตของผู้นั้นจะแก้ได้ทุกปัญหา และอยู่เหนือปัญหาการแก้
การเจ็บ การตายได้ในที่สุด

ผู้นั้นก็จะเกิดอัศจรรย์ใจในความรู้สึกรู้สึกของตนเอง ตื่นขึ้นรู้ความจริง
ที่แท้ว่า ทุกความรู้สึกนึกคิดข้างเป็นสัมมัตตานุภาพของกฎแห่งธรรม

ชีวิตทุกขณะเป็นความอัศจรรย์ และเป็นปาฏิหาริย์แห่งความถูกต้อง
ตามธรรมชาติธรรมดา

นั่นแหละ คือ พุทธสาวกที่แท้ สมควรแก่การยกย่อง บูชา ตามที่
ปรากฏในบทสวดมนต์ทำวัตร ทั้งเช้าและเย็น

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบมิตีความรู้อะหว่างพุทธศาสตร์-วิทยาศาสตร์

มิตีเปรียบเทียบ	พุทธศาสตร์	วิทยาศาสตร์
๑. กฎของการเปลี่ยนแปลง	กฎพระไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)	กฎแห่งความไม่แน่นอนของไฮเซนเบอร์ค
๒. กฎของปฏิกิริยา	กฎแห่งกรรมใช้สำหรับมนุษย์	กฎแห่งเทอร์โมไดนามิกส์ใช้สำหรับสสารทุกชนิด
๓. กฎแห่งความเป็นเหตุผล	อริยสัจสี่	คณิตศาสตร์ ทฤษฎี กฎ หลักการ เหตุผล
๔. กฎแห่งความเป็นเหตุปัจจัย	ปฏิจลสมุปบาท (มนุษย์) อิทัปปัจจตา (สรรพสิ่ง)	ความตัมเมคานิกส์
๕. ธาตุ (การตั้งอยู่)	ธาตุรู้ ธาตุสี่ ธาตุว่าง อนันตธาตุ	ธาตุในตารางพีริออดิก ๑๐๕ ธาตุ
๖. องค์ประกอบของชีวิต	ขันธ (หนึ่งขันธ สี่ขันธ ห้าขันธ)	ชีวโมเลกุล ๔ ประเภท และอนุพันธ์
๗. ช่องทางการรับรู้	อายตนะ ๖ คู่ (สำคัญ คือ มโนวิญญาณ)	ประสาททั้งห้า (ไม่มีมโนวิญญาณ)
๘. อาหารของชีวิต	กาวฬิงการอาหาร ผัสสะหก วิญญาณหก มโนสังเจตนาหาร	อาหารคำข้าว (ข้าว น้ำ อากาศ)
๙. ที่อยู่ของชีวิต	๓๑ ภพ (กามภพ รูปภพ อรูปภพ)	เปลือกโลก คน สัตว์ พืช จุลินทรีย์
๑๐. ธาตุวิวัฒน์	โลกุตระธาตุ # โลภียธาตุ วิชา # อวิชา	อินทรีย์สาร..... อินทรีย์สาร..... ชีวิต.....มนุษย์
๑๑. เป้าหมายหลัก	บัญญัติเพื่อมนุษย์พัฒนาปัญญา	บัญญัติเพื่อให้มนุษย์ได้รับความสุขจากวัตถุ
๑๒. สมมุติฐานของการเกิดวิวัฒนาการ	ธาตุรู้เกิดความอยากสาม ประเภท (กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา)	เกิด big bang และการเปลี่ยนแปลงของอนุภาคพลังงาน และ สสาร
๑๓. หลักเหตุที่ทำให้เกิดความรู้อองกระแส	จิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของ สรรพสิ่ง	รูปเป็นใหญ่ เป็นประธาน ของสรรพสิ่ง

ശ

ความหมายของ คุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของ คุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรม แปลโดยรูปศัพท์ หมายถึงธรรมที่เป็นคุณเป็นสภาวะธรรม
ของคุณงามความดี

จริยธรรม แปลโดยรูปศัพท์ หมายถึงธรรมที่เป็นจரியามารยาท เป็น
สภาวะธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติ

ดังนั้น ทั้งสองคำจึงมีลักษณะโดยรูปศัพท์ เป็นนิเสธณ์ลักษณะไม่
ได้มีความหมายบ่งชี้ชัดว่า อย่างไร คุณงามความดีอย่างไรเป็นสิ่งที่ควร
ประพฤติปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและจริยธรรมจึงมีความหมายสัมพันธ์ กล่าวอีก
นัยหนึ่งอาจมองเป็นทวิภาวะคือเป็นบวกหรือลบ เหมือนเหรียญสองหน้า
ในเหรียญอันเดียว ยกตัวอย่างชายผู้หนึ่งทำงานและรับเงินได้โต๊ะถือว่า
คอร์รัปชัน น่าจะไม่ใช่คุณธรรม แต่ทว่าชายคนเดียวกัน อาจเป็นพ่อบ้านที่
พร้อมด้วยคุณธรรม มีเงินทองเลี้ยงดูบุตรภรรยาอย่างดี ดังนั้นชายคนนี้
กับเงินได้โต๊ะอาจมองว่าเป็นคุณธรรมหรือขาดคุณธรรมก็ได้ นี่คือทวิภาวะ
ของคำที่เป็นนิเสธณ์ลักษณะ เพราะจะมีสมบัติของความสัมพันธ์ นั่นเอง

ถ้าลองความเห็นว่าคุณธรรมจะคล้ายกับศีล เพียงศีลประกอบด้วยข้อห้ามชัดเจน จริยธรรมคล้ายกับธรรม เพียงแต่ธรรมประกอบด้วยข้อที่ควรประพฤติชัดเจน ศีลธรรมจึงเป็นทั้งข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติในขณะเดียวกัน ยกตัวอย่าง ศีลข้อที่หนึ่งควรเว้นการฆ่าสัตว์ ธรรมที่คู่กันคือควรประกอบด้วยเมตตา ดังนั้น ถ้าพูดถึงศีลห้าธรรมห้า (เบญจศีล เบญจธรรม) จะมีข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติบ่งชี้ชัด ว่าอะไรไม่ควรทำอะไรควรทำ

ยิ่งคำว่าจริยธรรมจะเป็นนิเวศน์ลักษณะที่เข้ากับสาขาวิชาชีพ แต่ละวิชาชีพจะมีจรรยาบรรณของการประกอบอาชีพเช่น จริยธรรมของอาชีพแพทย์คือไม่เลี้ยงไข้ จริยธรรมของเภสัชคือไม่จำหน่ายยาหมอดสภาพ จริยธรรมของนักศึกษา คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จริยธรรม ของชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน คือ ไม่ขายสินค้าที่แปดเปื้อนด้วยสารมลพิษ แม้แต่ จริยธรรมของช่างกัญแจ ก่อนได้รับการถ่ายทอดความรู้จะต้องสาบานว่าจะไม่นำทักษะที่ได้รับการถ่ายทอดไปทำโจรกรรม จริยธรรมของอาชีพต่าง ๆ ก็เช่นกันเป็นจริยธรรมที่รู้จักกันดีในวงการอาชีพนั้น ๆ

โดยนัยนี้ จึงดูเหมือนว่าคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นลักษณะเฉพาะว่าปฏิบัติอย่างไรจึงเรียกว่า คุณงามความดี เรื่องนี้จึงคล้ายกับเป็นการนำหลักศีลธรรมมาปฏิรูปให้เป็นภาษาคน (ภาษาที่รู้ในวงการนั้น ๆ)

ย้อนกลับมาพิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนการสอนระดับมหาวิทยาลัย

ปัญหาคืออาจารย์ถ่ายทอดแต่อรรถสาระของวิชาการที่ฟังคล้าย ๆ กับมีอยู่มากมายหลายสาขาที่เรียนแล้วนำไปใช้ประกอบอาชีพไม่ได้ หรือถ้าประกอบอาชีพได้ก็ทำอย่างขาดคุณธรรม จริยธรรม

พุทธศาสตร์ถือว่าการประกอบอาชีพเป็นแค่ปัจจัยหนึ่งของชีวิต ที่สำคัญกว่าคือ ความรู้ในการแก้ปัญหาชีวิต และความรู้ที่สามารถช่วยการดับทุกข์ได้

อาจเป็นไปได้ว่า ทั้งผู้เรียนและผู้สอนขาดสมรรถนะในการหยั่งรู้ ความทุกข์ในจิตใจของตนเอง ผู้ที่ดูจิตตนไม่เป็นจะเห็นแต่ข้อบกพร่องของ ผู้อื่น ต่างคนต่างเพ่งโทษซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างยึดทิฏฐิ (ความเห็น) ที่จะทำให้ตนเป็นฝ่ายถูกอีกฝ่ายหนึ่งผิด ลักษณะเช่นนี้บ่งถึงการขาดความรู้จริงเกี่ยวกับเรื่องของชีวิต ถ้าลองว่าต่างฝ่ายต่างเพ่งโทษกันแล้ว จะให้การ เรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรม-จริยธรรมเห็นจะเป็นไปได้ยาก ยิ่งถ้าผู้ สอนหลงตัวจะเอาแต่ตนเองเป็นฝ่ายถูก ยิ่งทำให้การเรียนการสอนขาด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรม

คนหลงตัวคือคนที่ยึดความเห็นของตนไว้เหนียวแน่น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ทศิกาทหรือแนวคิดที่ยึดเอาไว้ คนหลงตัวและมีอำนาจ ก็จะใช้อำนาจนั้นสร้าง ความเครียดครัดให้กับผู้อยู่ใต้อำนาจ ความเครียดครัดเป็นอุปสรรคขวางกั้น การถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรม มองโดยนัยนี้การเรียนการสอนที่ ผ่านคล้าย (ไม่ใช่สนุกอย่างไร้สาระ) มีความเป็นกัลยาณมิตร เสมือนเรียน อยู่กับญาติสนิท บรรยายกาสดังกล่าวจะปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมง่ายขึ้น

จะเริ่มสอนคุณธรรมจริยธรรมอย่างไรดี

พุทธธรรมมีหลักการว่า การเกิดมาเป็นมนุษย์นับว่าเป็นโชคสูงสุด เพราะกายของมนุษย์เปรียบดังห้องทดลอง จิตของมนุษย์เปรียบดังนัก วิจัย มนุษย์จึงมีศักยภาพในการวิจัยจิตใจของตนเอง ผู้ได้รู้จักตนเองอย่าง ดีแล้ว ย่อมรู้จักผู้อื่นอย่างดีอีกด้วย

ตามหลักอภิธรรม มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับจารีกุศล และจารีก อกุศล (โสภณเจตสิก และอโสภณเจตสิก) เหมือนกันทุกคน แต่บุพกรรม ทำให้โอกาสที่จะใช้กุศลและอกุศลไม่เท่ากัน ขึ้นกับการชักนำของบุพการี ที่เลี้ยงดูผู้นั้น

บุพการี แปลว่า ผู้ให้การอุปการะก่อน สำหรับมนุษย์ที่ต้องการบุพการี ที่หลากหลาย เช่น พ่อแม่ พี่เลี้ยง ครู อาจารย์ตลอดจนผู้อุปถัมภ์อื่น บุพการี คือผู้ที่ให้อาหารกายและอาหารจิตที่ถูกต้องเหมาะสม

ในสมัยโบราณการเรียนหรือสิกขายังผ่านกระบวนการไตรสิกขา เท่านั้น ความรู้ที่มีอยู่จึงยังวนเวียนอยู่แต่เรื่องการทำงาน การรักษาศีล และการทำภาวนา จาริต ประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยม จึงมีรายละเอียด และลงลึกเกี่ยวกับสามเรื่องดังกล่าว กุศลทำให้คนโชคดี มีความสุข มีปัญญามาก ดังนั้น กระบวนการทำให้คนจาริกกุศลไว้ในจิตให้มาก จึงได้รับการพัฒนาในรายละเอียดมาก

น่าเสียดาย ที่กระบวนการพัฒนาปัญญาผ่านไตรสิกขาได้รับการ ละเลยหรือถูกทอดทิ้งจุดตั้งว่าเป็นของโบราณที่ไร้ค่า แต่ได้อพยพการเพาะ บ่มปัญญาผ่านกระบวนการคิดจากนักปราชญ์ตะวันตกเข้ามาใช้แทน พร้อมทั้งร่วมมือกันทุกฝ่ายที่จะให้ปรัชญาวิทยาศาสตร์ครอบคลุมความคิดของคนทุกชั้นวรรณะ โดยมั่นใจว่า การทำเช่นนั้นคือการถูกต้องชอบธรรม

พุทธศาสตร์มีหลักว่า “สร้างเหตุได้เช่นไร ผลต้องแปลตรงกับเหตุ” เมื่อใส่หลักการของปรัชญาตะวันตกเข้ามาในจิตมาก การแสดงออกซึ่ง พฤติกรรมของคนไทยจึงมีส่วนคล้ายกับฝรั่ง ยกเว้นพฤติกรรมบางอย่าง ที่บุพกรรมมีอำนาจหนักแน่นมาก เช่น การทาน คนไทยจึงนิยมทำทาน ในขณะที่ความเกรงกลัวในอำนาจของศีลกลับหดหาย หรือเกือบหมดไป แต่กลับไปแสดงออกซึ่งคุณธรรมจริยธรรมแบบเดียวกับปรัชญาตะวันตก

การเริ่มสอนคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนก็คือ การดึงหลักการไตรสิกขา เข้ามาใช้ในห้องเรียน เพียงแต่ เปลี่ยนแปลงให้เหมือนอาหารสำเร็จรูปชนิดที่จิตได้อาหารทันที ไม่ต่างจากการกินนมamá พืชชำ เป๊ปซี่ โคล่า ฯลฯ อาหารจานด่วนไม่ต้องทำขึ้น

ด้วยตนเอง ผู้ที่จะสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมก็ต้องสามารถนำกระบวนการการทำงาน วิชาศิลปะและทำภาวนา มาทำเป็นประดิษฐ์กรรมทางจิตใจให้ผู้เรียนได้เสพเป็นอาหารจิตได้ทันที

ถ้าทำได้ดังนี้ก็ได้อีกว่า นำกระบวนการไตรสิกขาเข้าไปเป็นส่วนผสมรวมกับปัญญาตะวันตก ก็จะได้เป็นปัญญาลูกผสมที่ใช้การได้ โดยไม่เสียหลักการสิกขาของพระพุทธศาสนา

สังเขปกหลักของปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่เป็นสังขรรวม

ต่อไปนี้เป็น แนวความคิดรวบยอดที่เป็นต้นธารของความเชื่อที่กลายมาเป็นปรัชญาวิทยาศาสตร์ และวิวัฒน์เป็นพฤติกรรมของโลกาภิวัตน์

1. ต้นธารของความเชื่อของปรัชญาตะวันตก คือ การกล่าวว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์ และสร้างธรรมชาติอื่น ๆ (ทรัพยากรธรรมชาติ) ให้เป็นสมบัติของมนุษย์ ด้วยความเชื่อนี้ จะสร้างความรู้สึกชอบธรรมที่จะบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์ (ใช้ความเห็นของมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ)

2. ปรัชญาวิทยาศาสตร์ได้รับการพัฒนาจากปรัชญาตะวันตก เพียงแต่เปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับผู้สร้าง แทนที่จะเชื่อว่าพระเจ้าสร้างสรรพสิ่ง แต่กลับเชื่อว่าสรรพสิ่งถูกสร้างมาจากกฎธรรมชาติ ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์มีความชอบธรรมที่จะจัดการกับธรรมชาติยังคงอยู่

3. นักคิดตะวันตกจะมีความเชื่อชั้นลึกเกี่ยวกับ “เหตุผลเดียว” พระเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่เป็นผู้สร้าง สงครามครูเสดคือความขัดแย้งระหว่างศาสนาที่แย่งความเป็นใหญ่ระหว่างพระเจ้า เมื่อเลิกเชื่อพระเจ้า มาเชื่อกฎธรรมชาติ ก็แสวงหากฎธรรมชาติกฎเดียวที่แน่นอนตายตัวที่อาจใช้คำนวณและแก้งความจริงได้ทุกปรากฏการณ์

แม้นักวิทยาศาสตร์จะถือหลักว่า ความเชื่อทุกอย่างนั้นอาจเปลี่ยนได้ ถ้ามีข้อมูลสนับสนุนให้เชื่อมากกว่า แต่การเปลี่ยนความเชื่อจะอยู่ในลักษณะโยนของเก่าทิ้ง และไปยึดติดของใหม่ (เสมือนเปลี่ยนคู่ครองที่ละคน) การเปลี่ยนในลักษณะเช่นนี้ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งและเป็นปรปักษ์กับความเชื่อเดิมอีกด้วย

4. คณิตศาสตร์โดยเฉพาะเลขคณิต สร้างตรรกะจากเลขจำนวนเต็มฐานสิบ และตรรกะระบบอัตโนมัติตั้งอยู่บนฐานเอา, ไม่เอา (digital concept) ซึ่งเป็นต้นธารของความรู้ทั้งหมดของโลกาภิวัตน์ ถ้าเข้าใจตรงนี้ได้ จะเข้าถึงสัจธรรมของศาสตร์ทุกวิชาของโลกาภิวัตน์

5. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐศาสตร์ การเมือง การบริหาร การจัดการ การปกครอง การโบราณคดี จิตวิทยา ฯลฯ ได้รับหลักการมาจากปรัชญาวิทยาศาสตร์ทั้งดุ้น จึงผูกขาดกับความคิดบนเลขคณิตฐานสิบ และ ตรรกะแบบเอา, ไม่เอาอย่างสมบูรณ์แบบอีกด้วย

จึงสามารถกล่าวได้ว่า เข้าใจแก่นแท้ของวิทยาศาสตร์ ก็เข้าถึงแก่นแท้ของสังคมศาสตร์ได้

แต่เข้าใจแก่นแท้ของทั้งวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ก็ไม่อาจเข้าถึงแก่นแท้ของจิตใจตนเองได้ เพราะปรัชญาวิทยาศาสตร์มองมนุษย์แง่เดียว คือ แง่ของรูปวัตถุ ถ้าพัฒนาอาหารมนุษย์ก็เน้นย้ำแค่โภชนาการหรือ อาหารหยาบ แต่ศาสนาพุทธถือว่า ร่างกายคือท่อนไม้และท่อนฟืน ถ้าหากมองจากพุทธปรัชญา ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ก็คือมีจฉาทิฎฐิอยู่อย่างหนึ่งเท่านั้นเอง

สังเขปหลักของพุทธปรัชญาที่เป็นสังขรรวม

ท่านพุทธทาสภิกขุเน้นย้ำการพูดเกี่ยวกับพุทธธรรมว่า ต้องตกลง

กันก่อนว่า จะมองในแง่ภาษาคนหรือภาษาธรรม แล้วต้องไม่นำภาษาทั้งสองมาก้าวก่าวกัยกัน ยกตัวอย่าง ความหมายของพุทธศาสนาในภาษาคน หมายถึง วัดวาอารามรวมส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อความเป็นวัด เช่น โบสถ์ เจดีย์ วิหาร พระพุทธรูป พระสงฆ์ คัมภีร์ และประเพณี ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนาเถรวาทหรือมหายาน แต่ถ้าพุทธศาสนาในความหมายของภาษาธรรม หมายถึง คำพูดหรือสภาวะที่นำเข้าไปแก้ปัญหาคีวิต หรือ ธรรมะที่ดับทุกข์ได้ ภาษาธรรมจึงเปรียบเสมือนเทคโนโลยีแก้ปัญหาคีวิต และสามารถจะช่วยมนุษย์ให้เหนือ การเกิด การแก่ การเจ็บ การตายอีกด้วย

ต่อไปนี้ คือ สังเขปของพุทธปรัชญาภาษาธรรม เพื่อใช้เพิ่มพูนคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์

(1) พุทธปรัชญาพัฒนาจากนักคิดตะวันออก แม้ท่านเหล่านั้นจะมีแนวคิดต่างกันแต่ก็เชื่อเรื่องจิตเหมือนกัน

(2) การเริ่มต้นเผยแผ่พุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเริ่มต้นด้วยการปฏิเสธการสุดโต่งสองทาง ทางสุดโต่งแรกคือ การหาความสุขจากการครอบครองกามวัตถุ (ลูกเมียบริวาร ทรัพย์สิน ที่ดิน) ทางสุดโต่งที่สองคือ การทรมานตนเพื่อถึงความบริสุทธิ์ที่ยิ่งใหญ่ และทรงเสนอทางสายกลางขึ้นเป็นทางสายเอกชนิดที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อน ทางสายกลางจึงเป็นศิลปะของความเชื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับ เอา, ไม่เอา อะไรทั้งสิ้น แต่เป็นศิลปะของปัญญาที่สามารถมองเห็นสัจธรรม ด้วยการหยั่งรู้กระแสของเหตุปัจจัยที่เข้ามาในแต่ละขณะ (ขณิกาวาท)

(3) พุทธธรรมมีคำสั่งสอนแบ่งเป็น 3 ระดับ ไม่ต่างจากการศึกษาในระบบที่มี ชั้นปฐม - ชั้นทุติยะ - ชั้นตติยะ (Primary, Secondary, Tertiary Schooling Systems)

ระดับต้น การใช้พุทธธรรมเพื่อดับทุกข์เป็นคราว ๆ เป็นพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับคนหลงโลก อยากได้อิฏฐารมณีสี่ไม่ยากได้อนิฏฐารมณีสี่ เรียกว่าโลกธรรมแปด ระดับนี้ต้องการเปลี่ยนความเห็นให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์

ระดับกลาง การใช้พุทธธรรมเป็นที่พึ่ง เป็นผู้ที่เห็นภัยของโลก ต้องการใช้ชีวิตสันโดษ และปฏิบัติตนไปตามธรรม ระดับนี้เป็นระดับที่มองเห็นอนานิสงส์ของ ทาน ศีล ภาวนา หรือศีล สมาธิ ปัญญาด้วยตนเอง

ระดับสูง การใช้เหนือโลก ต้องการยุดิภัยของโลก ระดับนี้ต้องเข้าถึงโลกุตระธรรม หรือมีชีวิตเป็นอยู่ด้วยอริยธรรม

เป้าหมายของธรรมระดับต้น เพื่อให้คนมีความเห็นให้ถูกต้องสืบประการ เช่น บุญบาปเป็นเรื่องจริง ซาดิก่อนชาติหน้ามีจริง ฯลฯ แต่ข้อสุดท้ายคือ มองความจริงให้ตรงจริง มองสมมติให้ตรงสมมติ มองปรมาตม์ให้ตรงปรมาตม์

เป้าหมายของธรรมระดับกลาง เพื่อให้บุคคลเข้าใจว่า ความสุขจากการสละออกจะสูงกว่าความสุขจากการนำเข้าครอบครอง การสละออกซึ่งกามวัตถุ การเป็นอยู่อย่างสันโดษเรียบง่าย หรือการเป็นอยู่อย่างผู้ปฏิบัติธรรมย่อมก่อให้เกิดความสุขมากกว่าการอยู่ครองเรือน

เป้าหมายของธรรมระดับสูง เพื่อให้บุคคลเข้าถึงความจริงที่ว่า โดยแท้จริงแล้ว ความรู้สมมติบัญญัติหรือความรู้ที่เป็นธรรมสัจจะจริงเพราะมนุษย์ยอมรับสมมติร่วมกัน กับความรู้ปรมาตม์หรือความรู้ที่เป็นสัจธรรมจริงเพราะเป็นเช่นนั้นเอง ไม่ขึ้นกับความเชื่อ ความไม่เชื่อ ความงั้และความฉลาดของใคร ความรู้ทั้งสองประเภท ก็อยู่ ณ สรรพสิ่งเดียวกัน ขึ้นอยู่กับเจตนาและปัญญาของการมอง ประโยชน์ของธรรมระดับสูงบ้าง เนื่องจากเป็นเรื่องนอกเหตุเห็นผลของสากลโลก นั่นก็คือการรู้สมมติตรง

ตามสมมติ ความเข้าใจสมมติทุกชนิดก็เกิดขึ้นทันที ถ้ารู้ปรมาัตถ์ตรงตาม
ปรมาัตถ์ ความแจ้งในปรมาัตถ์ก็จะเกิดขึ้นทันที และมีศักยภาพเป็น
อมตธรรมด้วย

ขอยกตัวอย่างว่า การตั้งชื่อสมมตินั้นมีประโยชน์มาก เช่น ตั้งชื่อตัว
และชื่อสกุลของมนุษย์ แต่ถ้าเราจะจดจำชื่อของมนุษย์ เช่น เพื่อนร่วมสถาบัน
ได้ทุกคน เราคงต้องใช้ความพยายามมากและมีประโยชน์น้อย แต่ถ้าเราเลือก
จำชื่อผู้อำนวยการ ชื่อครูประจำชั้น ฯลฯ ชื่อที่สมควรจำ เราก็จะได้ชื่อว่าเป็น
ผู้เรียนที่ฉลาดพอตัวแล้ว ถ้ายังจำชื่อพระสังฆราช ชื่อของพระมหากษัตริย์
และราชวงศ์ในปัจจุบัน รวมทั้งชื่อของคณะบริหารทางการบ้านการเมืองการ
ปกครอง เราก็จะได้ชื่อว่าเป็นคนรอบรู้ น่าเสียดายที่แม้แต่การจำชื่อ สังคม
ไทยก็จะยกย่องเฉพาะ นักกีฬา นักแสดง นักจัดรายการที่ เรายกย่องเฉพาะ
ผู้ให้กิลเลสบัจฉิตแสดงว่าสังคมไทยอยู่ในภาวะของความมัวเมา ประมาท ถ้า
ถือตามหลักพุทธภาษิต ลักษณะของสังคมไทยปัจจุบัน คือสังคมที่ตายแล้ว
จากความถูกต้องชอบธรรม เป็นสังคมที่รอรับผลของสมุทัยสังข คือเหตุแห่ง
ทุกข์ที่ได้เพียรกันก่อไว้อย่างน่าสะพรึงกลัว

หลักการผสมผสานพุทธปรัชญาเข้าในการเรียนการสอน

พุทธศาสตร์ถือว่า การสำนึกถึงความถูกต้องเป็นรุ่งอรุณของชีวิต
ใหม่ การหลงผิดของบุคคลใดก็ตาม ถ้าไม่มากจนถึงขั้นลงมือกระทำที่เรียก
ว่า ทุจริตห้าประการ (ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าพระอรหันต์ ทำพระพุทธรูปเจ้าให้
ห้อยพระโลหิต ทำสงฆ์ให้แตกแยกกัน) กรรมนอกเหนือจากนี้ถือว่าปรับ
เปลี่ยนใหม่ได้ โดยการตั้งเจตนาเสียใหม่ ให้ถูกต้องเป็นกุศลสัมมาทิฐิ

ในปัจจุบัน ถ้าวิเคราะห์จากพฤติกรรมที่ถ่ายทอดโดยสื่อสารมวลชน
ทุกประเภททุกลักษณะของสื่อ จะพบว่ารายการแทบทั้งนั้น รวมทั้งโฆษณา

และการประชาสัมพันธ์ลોકเลียนแบบจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็น ส่วนมาก สื่อสารมวลชนกำลังกำชะตาของคนแทบทั้งโลก พินิจดูอย่างใจ เป็นกลางแล้ว สื่อทั้งหมดโดดเด่นด้วยหลักการของปรัชญาตะวันตก ดังนั้นการแก้ไขจึงต้องสอดแทรกพุทธปรัชญาลงไป เพื่อให้รหัสลับของ คนทั้งชาติ โดยเฉพาะนักศึกษาในระบบมีรหัสลับของพุทธธรรมปะปนอยู่ บ้าง ปัจจัยที่เพิ่มเข้าไปในการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนกันตามปกติ ก็จะไปกระตุ้นสัญชาตญาณส่วนลึกของ เลือดไทย จากโบราณกาล เคยมีไตรสิกขาเป็นกระบวนการสร้างปัญญา กล่าวอีกนัยหนึ่งต้องคัดเจอรัจฉิวิญญานความเป็นไทย โดยสอดแทรก พุทธปรัชญาลงไปในการสอนทุกรายวิชา

ขอเสนอแนะแนวทางคัดเจอรัจฉิวิญญานของพุทธ โดยการสอด สอดแทรกลงไปในรายวิชาตามหลักสูตรภาคบังคับในทุกหลักสูตรของทุก ปริญญา ดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการสอนทุกรายวิชาหรือแม้แต่การทำกิจกรรมพิเศษ ควรหาทางลดการแข่งขัน เพื่อหาผู้ชนะเพียงคนเดียว (สร้างกำลังใจให้คน เดียว แต่คนอีกมากเสียกำลังใจ เรียกว่าได้ไม่คุ้มเสีย) ยกตัวอย่างเช่น การบ้านประจำวันในแต่ละรายวิชาที่สอนแทนการให้ทำเพื่อหาคำตอบเป็น รายบุคคลก็ปรับเปลี่ยนให้ทำการบ้านเป็นกลุ่ม และควรมีสามคนเป็นอย่างต่ำ ๓-๔ คนของกลุ่มเป็นคะแนนของสมาชิกทั้งกลุ่ม การจัดกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยน ใหม่เมื่อครบ 3 - 4 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเกิดการ ทำงานเป็นกลุ่มที่ คละกันไปทั่วชั้นเรียน นี่คือการของพุทธปรัชญา ที่เน้นสามัคคีธรรม จากการทำงาน เน้นการลดการได้เปรียบกับคนเก่งที่มีโอกาสและต้นทุน ทางสังคมมาก กับเพิ่มความได้เปรียบกับคนไม่เก่งที่มีโอกาสหรือต้นทุน ทางสังคมน้อยกว่า นี่คือการให้โอกาสบุคคลแลกเปลี่ยนทั้งความรู้โลกและ ต่างคนต่างเรียนรู้ทัศนคติระหว่างกันเป็นการเฉลี่ยต้นทุนทางสังคม ต้นทุน

ทางค่านิยม ต้นทุนทางบุพกรรมไปในคะแนนการบ้าน ส่วนการสอบไล่
ปลายภาคให้คงรูปแบบของปรัชญาตะวันตก เช่นนี้ก็จะเป็นการใช้กลุ่ม
กิจกรรมแก้ไขปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมไปในตัว

2. ต้องสอนสัจธรรมให้ตรงกับความเป็นสัจธรรม วิชาการต่าง ๆ ที่
อพยพจากตะวันตกล้วนตกอยู่ในข่ายสมมติสัจจะ ต้องเน้นย้ำความเป็น
สมมติสัจจะของวิชานั้นให้โดดเด่น ตัวอย่างเช่น เลขคณิตมีความโดดเด่น
ที่สมมติสรรพสิ่งเป็นหน่วย เป็นชิ้น เป็นอัน และเน้นย้ำความสัมพันธ์ของ
หน่วยเป็นตัวเลข เป็นลำดับ เป็นกำลัง กลายมาเป็นหลักการบวก ลบ คูณ
หาร เมื่อทุกคนใช้ได้ก็เคยชินราวกับว่ามันคือสัจธรรม อันที่จริงเลขคณิต
เป็นสมมติสัจจะทำให้ผู้ใช้ใช้ได้คล่องแคล่วต่างกัน แคลคูลัสมีความโดดเด่น
เด่นว่าสมมติสรรพสิ่งมีความเป็นพลวัตอย่างต่อเนื่อง และเน้นย้ำความ
ต่อเนื่องที่สม่ำเสมอในรูปของอินทิเกรท (Integrate) ซึ่งเป็นสมมติฐาน
สัจจะล้วน ๆ ไม่ต่างจากสุภาษิตไทยที่ว่า น้ำหยดทีละหยาดยังเต็มตุ่มได้
ฉันใด ..... (นามธรรม) ต่าง ๆ ก็อุปมาได้ฉันนั้น สุภาษิตดังกล่าวนี้ไม่มี
เวลาเป็นปัจจัยจำกัด ในขณะที่ความรู้จากตะวันตกได้วางเกณฑ์ให้เวลา
เป็นตัวบังคับแทบทุกเรื่อง โดยความเป็นจริงเราจะเห็นว่า การต่อเนื่อง
ของสรรพสิ่งนั้นถูกแทรกแซงด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ มากมายเป็นโกลาหล
แม้ว่าน้ำหยดทีละหยาดก็อาจถูกแทรกแซงจากการเทน้ำลงไปทำให้น้ำเต็ม
ตุ่มได้ฉับพลัน ไม่ทันได้พิสูจน์ว่า ที่ว่าน้ำหยดทีละหยาดจะทันกับการ
ระเหยของน้ำจากตุ่มหรือไม่ กล่าวคือการระเหยของน้ำจากตุ่มเร็วกว่า น้ำ
หยดทีละหยาดก็ไม่มีโอกาสเต็มตุ่ม ชีวิตจริงนั้นจะถูกแทรกแซงจากปัจจัย

ต่าง ๆ เป็นโกลาหล ไม่อาจอินดิเกรทตั้งสมการของแคลคูลัส

นี่คือตัวอย่างแค่สองวิชา การเรียนการสอนของคณิตศาสตร์ต้องสอนให้ถึงแก่นของวิชา สอนให้รู้ว่า มันสมมติมาอย่างไรและวิชานี้ถูกนำไปใช้ในทุกวิชาอย่างไร ทุกวิชาที่เรียนที่สอนกันนั้นถูกสมมติซ้อนซ้อนเอาไว้กัน ถ้าสอนเช่นนี้ได้ผู้เรียนจะเข้าใจสัจธรรมทันที

สอนสมมติให้ถึงสมมติ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าถึงสัจธรรม คนที่เข้าถึงสัจธรรมจะเป็นคนมีคุณธรรมโดยอัตโนมัติ เพราะคุณธรรมนั้นต้องการสมบัติ “อุชุกตา” หมายถึงความรู้ความเห็นที่เป็นจริงซึ่งเป็นตัวกำหนดกำลังของคุณธรรมของจิต

ศรัทธา สติ หิริ โอตตปปะ ปัสสัทธิ และกุศลเจตสิกอื่น ๆ รวมกัน 19 ตัว (รวมทั้งอุชุกตาด้วย) เป็นโสภณเจตสิกที่ทำงานได้พร้อมกัน แยกกันได้โดยพหุปัญญา แต่ไม่อาจแยกได้โดยการทำหน้าที่

3. ต้องใช้การวิจัยที่เสนอสมมติฐานแบบหลายเหตุผลแทนสมมติฐานที่เลือกทำวิจัยแบบใช้เหตุผลเดียว สมมติฐานเป็นเพียงการปรุงแต่งทางความคิดโดยอาศัยโครงสร้างทางหลักวิชาการเป็นเครื่องปรุง ความคิดทุกชนิดไม่ว่าจะถูกจัดลำดับว่าดีมีประโยชน์ ก็อาจเปลี่ยนจากดีเป็นไม่ดี ไม่ก่อประโยชน์ได้ ถ้าหากการเวลาและสถานที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ธรรมทุกชนิดที่เป็นโลกียธรรมล้วนต้องเปลี่ยนไปตามหลักของไตรลักษณ์ ยกเว้นโลกุตระธรรมเท่านั้น และในปรัชญาวิทยาศาสตร์ไม่มีนิยามของโลกุตระธรรม ดังนั้นความรู้ทุกชนิดจากตะวันตกล้วนแต่เป็นอนิจจัง เปลี่ยนหน้าสลับชั้นได้ตามกาลเวลาและสถานที่

สมมติฐานแบบหลายเหตุผลอาจเทียบเคียงกับคำว่าโทโพโลยี (Topology) ทางความคิด ปัจจุบันคนที่ทันสมัยทันโลกทันเหตุการณ์ล้วนแต่คุ้นเคยกับโทโพโลยีทางความคิดในระดับรูปธรรมกันดี แต่การหยั่งรู้โทโพโลยีทางความคิดเชิงนามธรรมยังมีจุดอ่อน และมีคนน้อยคนให้ความเอาใจใส่ ตัวอย่างของโทโพโลยีทางความคิดเชิงรูปธรรมในรูปของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เช่น รถยนต์ เครื่องกลทุกชนิด เครื่องใช้ในบ้าน อุปกรณ์ต่าง ๆ ฯลฯ ตัวอย่างโทโพโลยีทางความคิดเชิงนามธรรม เช่น การตั้งซูปเปอร์มาร์เก็ตรูปแบบต่าง ๆ การทำธุรกิจแฟรนไชส์ การทำสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล การจัดการเรียนการสอนปริญญาตรี โท เอก การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสารรวมหนังสือพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพของนักการเมือง การสร้างภาพของสมาคม ขององค์กรต่าง ๆ เช่นนี้เป็นต้น

ตัวอย่างที่เป็นจุดอ่อนของไทย คือ โทโพโลยีของความคิดเชิงนามธรรม แทนที่จะใช้หลักการของไทย เช่น ความคิดแบบไตรสิกขาเป็นตัวนำร่องกลับไปใช้หลักการสำเร็จรูปจากฝรั่งเป็นตัวนำร่อง เป็นการปลูกแอปเปิ้ลให้กับหัวใจคนไทยทั้งชาติ แทนที่จะทำมะม่วงให้ไปแข่งกับแอปเปิ้ล เช่นนี้เป็นต้น ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจการเปรียบเทียบดังกล่าวได้ว่า หมายถึงอะไร เป็นอะไร ปัญหาขาดคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยจะแก้ไขได้ทันที ถ้าหยุดกระบวนการพัฒนาแอปเปิ้ลในหัวใจไทยได้มากเท่าไร ปัญหาเรื้อรังของคนไทยจะลดทอนกำลังได้มากแค่นั้น

4. เพิ่มการสอนความคิดแยกกายเชิงพุทธ (โยนิโสมนสิการ) บางข้อ

เข้าไปในรายวิชาที่สอน เพื่อคานน้ำหนักการประเมินการสอนแบบตะวันตก ซึ่งคัดคนเก่งขึ้น เขี่ยคนไม่เก่งออก เป็นการแบ่งชนชั้นทางจิตวิญญาณของคนมาก ทำให้ผู้คนเต็มไปด้วยปัญหาทางจิตวิทยาที่ซับซ้อน ภาษาพุทธธรรมของคนเรียกว่า การเรียนการสอนในระบบทำให้ผู้เรียนเกิดปมด้ายยุ่งในใจ ตัวอย่างเช่น เรียนแล้วมิได้เห็นประโยชน์ของวิชาที่เรียน เรียนแล้วไม่รู้วิธีนำไปใช้ในปกติชีวิต เรียนแล้วไม่เกิดความพอใจ ไม่สร้างความสุขจากวิชาที่เรียน ยิ่งเรียนยิ่งมีชั้นเชิงทางเล่ห์กระเท่ มีความจริงใจน้อย รู้จักตนเองน้อยลง เป็นทาสทางความคิดของผู้อื่นมากขึ้น สูญเสียอิสรภาพทางความคิด หมดกำลังใจจะสานอุดมการณ์ของตนให้เป็นจริง และ ฯลฯ

โยนิโสมนสิการอย่างมากไม่เกินห้าข้อ จากทั้งหมดสิบข้อ ถ้านำมาใช้แทรกทุกรายวิชาที่ทำการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี โท เอก ข้าพเจ้าเชื่อว่าโยนิโสมนสิการทั้งห้าข้อ จะช่วยเป็นทุน ยกความเป็นทาสทางปัญญาของคนไทยทุกระดับ ให้เห็นความจริงด้วยตนเองและช่วยให้คนไทยได้มองเห็นปัญหาที่แท้จริง ปัญหาใดเร่งด่วนควรแก้ก่อนและแก้ อย่างไรจึงจะทันเร่งด่วน ปัญหาใดรอได้ ปัญหาใดไม่จำเป็นต้องแก้ ฯลฯ

บทสรุป

คุณธรรมจริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายของวิเศษณ์ลักษณะซึ่งจะสัมพันธ์กับการนำไปใช้ในแต่ละกรณี

วิธีการสอนสอดแทรกเพื่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมในวิชาทั่ว ๆ ไป นั้น ต้องสอนให้เข้าถึงสัจธรรมของวิชา

เยาวชนสมัยใหม่ถูกครอบงำความเชื่อด้วยปรัชญาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย ควรแทรกพุทธปรัชญาเข้าไปผสมผสานกับปรัชญาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดปัญญาที่ยืดหยุ่นขึ้น

ปัญญาที่ยืดหยุ่นได้รับการยอมรับทั้งพุทธปรัชญา และปรัชญาวิทยาศาสตร์ว่า สามารถทำให้เจ้าของปัญญานำไปใช้แก้ไขปัญหาถูกต้องตรงความจริงมากขึ้น

พุทธปรัชญาในภาคภาษาธรรมประกอบด้วยอรรถสาระที่มีการอธิบายจิตของมนุษย์ไว้อย่างลึกซึ้ง เป็นอรรถะที่ไม่มีในปรัชญาวิทยาศาสตร์สมควรที่จะนำมาสอนสอดแทรกให้นักศึกษาทุกคน อย่างน้อยที่สุดการคิดแบบคายเชิงพุทธ (โยนิโสมนสิการ) จะเป็นการช่วยลดความขัดแย้งของคน คนที่มีความคิดตายตัว ตรึงตัว ย่อมก่อความขัดแย้งได้กับทุกคน ไม่ว่าคนนั้นจักเป็นคนที่รัก หรือเป็นคนไม่รู้จักกันมาก่อนก็ตาม

നെ

การสอดแทรก *คุณธรรม* และ *จริยธรรม*

เชิงอนุรักษ์

เกริ่นนำ

การมีศรัทธาและเชื่อมั่นความเป็นสัพพัญญูของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเกิดขึ้นมาแล้วกับผู้ใดจริง ๆ ศรัทธาเช่นนี้จะต้องมีปัญญาหยั่งเห็นพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยประสบการณ์ของจิต

ศรัทธาดังกล่าวนี จะทำให้เจ้าของศรัทธาประพฤติปฏิบัติตนอนุรักษ์นิยมโดยอัตโนมัติทั้งนี้เพราะดั้งเดิม คนไทยสร้างจารีต ประเพณี ค่านิยม และวัฒนธรรมบนฐานความเชื่อจากพุทธธรรม แม้การสร้างมโนภาพเกี่ยวกับหน่วยซึ่งดวงวัด ก็ใช้เลขฐานสี่ สถาปัตยกรรมของวัดไทยออกแบบโดยใช้ความเชื่อจากโพธิปักขิยธรรม สกัต์เป็นองค์ประกอบสร้างสรรค์ศิลปกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งหน่วยเวลาที่ใช้แบบจันทร์คติตามความเชื่อของพราหมณ์

จากหลักการพุทธ นักปราชญ์โบราณยอมรับความไม่เท่าเทียมกันจากการเกิดเป็นมนุษย์ แม้จะพูดว่าทุกคนมีพุทธจิตเหมือนกัน แต่อวิชชาที่ทำหน้าที่ขวางกั้นการใช้พุทธจิตจะมีไม่เท่ากัน คนไทยโบราณจึงสร้าง

รากฐาน ทางวัฒนธรรมควบคุมอวิชชาของคนด้วยตนเอง พร้อมกันนี้ ยังมีจารีตประเพณีให้คนมีโอกาสใช้พุทธจิตโดยการบวชชั่วคราวอีกด้วย

หลักความเชื่อของพุทธเป็นหลักความทุกข์มองจากมุมพุทธ การกิน การขบถ่าย การผุดลุกผุดนั่ง เปลี่ยนอิริยาบถต่าง ๆ เหล่านี้เรียกว่า ทุกข์ แต่เป็นทุกข์ตามธรรมชาติ ท่านจึงเปรียบเทียบเสมือนการเกิดของมนุษย์เป็นทุกข์ ดุจถูกศรเสียบแทงให้เจ็บยอกเลือดออกอะไรปานนั้น แต่ถ้ามนุษย์ไม่เห็นว่าการบวชดังกล่าวเป็นทุกข์ ก็จะไม่หาการแสวงหาปัจจัยที่มาประกอบ ทำให้ กระบวนการกิน การขบถ่าย การต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการผุดลุกผุดนั่ง เป็นไปอย่างไกลไกล และลำบากเกินความจำเป็น ท่านเปรียบด้วยความทุกข์ ที่เกิดจากการถูกศรอาบยาพิษ ที่มแทง ความเจ็บปวดแผ่ซ่านทั่วร่างกาย จะไม่เจ็บเฉพาะที่อย่างเดียวกับถูกลูกศรธรรมดา

พุทธศาสตร์ถือว่า อวิชชาคือความไม่รู้สัจธรรมเป็นสิ่งที่น่าเกลียด น่าชัง เพราะเป็นต้นธารที่นำต้นหาหรือความอยากมาให้ เมื่อต้นหาเกิดขึ้นแล้ว จะกระตุ้นให้เจ้าของต้นหาเกิดความลำบาก ต้องกระเสือกกระสนแสวงหา สิ่งที่เป็นอาหารของต้นหา ลักษณะของต้นหา คือ ยิ่งได้ยิ่งอยากได้ ยิ่งได้ยิ่งอยากได้เร็ว แม่น้ำเสมอด้วยกำลังต้นหาไม่มี

การควบคุมกำลังของต้นหา ถ้าเป็นคนธรรมดาต้องอาศัยกัลยาณมิตร อาจเป็นบุพการี เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน และสื่อสารมวลชน ที่ทำหน้าที่ชี้ทางให้ถูกต้อง และตัวเจ้าของต้องมีปัญญาพอเพียงอีกด้วย

การควบคุมต้นหาของนักบวช คือ การสำรวมอินทรีย์ หรือการรักษาวินัยให้เคร่งครัด สรูปคือต้นหาต้องควบคุม จะปล่อยตามใจไม่ได้

คู่ปรับของต้นหาคือปัญญาธรรม โดยเฉพาะสติที่ต้องนำเหตุผลมาต่อต้านต้นหาอย่างทันกาล ดังนั้น พุทธธรรมจึงเน้นย้ำการปลุกปัญญาว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดสำหรับการเกิดเป็นมนุษย์

ปัญญา มี 3 นัย คือ สุตมยปัญญาที่ใช้กันกว้างขวางในโลกสากล

สุดมยปัญญา หมายถึงปัญญาที่ได้จากการอ่าน การฟัง การดูที่วี
เป็นต้น

จินตมยปัญญา คือการแปลงข้อมูลที่ได้รับจากภายนอก ให้มาเป็น
ความเข้าใจของตัวเอง

ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาการมองเห็นสัจธรรมด้วยตนเอง

ดังนั้นการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมเชิง
อนุรักษ์ ต้องประกอบด้วยกระบวนการสร้างปัญญาทั้ง 3 ชนิด ดังกล่าวมา

กล่าวโดยวิธีปฏิบัติ การสร้างปัญญาทั้งสามระดับต้องอาศัยกระบวนการ
ไตรสิกขา สำหรับฆราวาส คือ ทาน ศีล ภาวนา และสำหรับนักบวชคือ
ศีล สมาธิ ปัญญา

ต่อไปนี้จะเน้นการแจกแจงสาระว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
อย่างไรจึงเรียกว่า การทาน การมีศีล และการทำภาวนา ซึ่งแปรรูปมาจาก
หลักไตรสิกขา เพื่อให้เยาวชนผู้ทันสมัยเข้าใจว่า ไตรสิกขา เป็นอย่างไร
ในปกติชีวิตธรรมดา

คุณธรรมจริยธรรมที่พุทธบริษัทควรอนุรักษ์

1. การทาน

การทานเป็นฐานตั้งมั่นของความเป็นไทย นับจากโบราณกาลสมัย
จนถึงปัจจุบัน ศิลปกรรม ระเบียบ ประเพณี ข้อปฏิบัติทั้งของฆราวาสและ
ของนักบวชจะสร้างบนฐานของการทาน เป็นการให้หรือการสละออก

การทานเป็นฐานของศีล ถ้าผู้ใดคิดจะให้ การรักษาศีลเป็นไปได้
โดยอัตโนมัติ ตามอุดมคติของไทย ไม่ว่าจะเป็นใคร ฐานันดรเป็นอย่างไร
จะสร้างบารมีจากฐานของการทาน

ตามจารีตประเพณีการทานมักปรากฏในรูปของงานบุญที่เป็นงาน

มงคล(เช่นงานแต่งงาน)หรืออวมงคล (เช่นงานศพ) ตามประเพณี คนไทยทำบุญแต่เช้าโดยการใส่บาตร นอกจากทำบุญเป็นกิจวัตรแล้วยังมีการทำบุญตามประเพณีในวันสำคัญของตนเองและวันสำคัญของชาติ ของศาสนา ของบุพการี

ตามวัฒนธรรมไทย คนไทยกลัวเป็นหนี้หนี้สงฆ์ ไม่มีคนไหนกล้าอยู่วัดฟรี โดยไม่ช่วยงานอะไร เพราะวัดนั้นเกิดจากการทาน ถือเป็นนาบุญของทุกคน ดังนั้นเด็กวัดต้องใช้แรงงานเป็นการทาน

การทานตามค่านิยมของคนไทย คือการมีของฝากติดมือยามไปเที่ยวไปเยี่ยมเยียน ไปธุระ แม้กระทั่งปกติธรรมดา ก็นำอาหารมาตั้งวงล้อมแบ่งกันทาน ซึ่งเป็นการทานที่ทำกันเป็นปกติ โดยเฉพาะเป็นค่านิยมคนตะวันออกแทบทั้งนั้น

ผู้สอนหนังสือขณะทำการถ่ายทอดความรู้ับเป็นวิทยาทาน ถ้าผู้ใดเคารพวิทยาทานของตนเอง จะต้องสอนอย่างอ่อนน้อม การสอนต้องเตรียมอย่างดี การพูดกับผู้เรียนต้องดี เป็นการเคารพวิทยาทานของตนเอง

ในการถ่ายทอดวิทยาทาน อาจจะต้องมีอภัยทานให้กับผู้เรียนที่มีปัญหา อภัยทานทำได้ยากกว่าวิทยาทาน และที่สูงสุดคือธรรมทาน ความหมายของธรรมทาน คือ การสอนวิชาให้ถึงสัจธรรม นั่นคือธรรมทาน มีอยู่ในตัวการสอนนั่นเอง

2. การประพฤติตนให้เป็นกัลยาณมิตรต่อตนเองและผู้อื่น

ตามตัวอักษร ครูคือผู้รับผิดชอบทางปัญญาของลูกศิษย์ ต้องถ่ายทอดทั้งวิชาการความรู้และอบรมจรรยาให้ และยังคงตามไปแก้ปัญหาลูกศิษย์ให้อีกด้วย แต่ถ้าเป็นอาจารย์จะหมายถึงผู้ถ่ายทอดวิชาการ ดังนั้นการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยซึ่งเรียกผู้สอนว่า อาจารย์ ผู้ผลักราระ

รับผิดชอบทุกเรื่องไปให้ผู้เรียน นโยบายของปรัชญาตะวันตกถือว่ามนุษย์ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง แม้การช่วยเหลือตนเองโดยการขอพึ่งสวัสดิการของรัฐก็เป็นหลักการในการที่ไม่ต้องการให้เป็นภาระของคนใกล้ชิด ทุกอย่างต้องเป็นการลงทุนและแลกเปลี่ยนบริการ

พุทธศาสนาถือว่า กัลยาณมิตรเป็นคำที่เหมาะสมที่สุด การทำตนเป็นกัลยาณมิตรกับตนเอง คือการไม่ประพฤตินทางทำให้ตนเองเดือดร้อน และเป็นกัลยาณมิตรกับผู้อื่น ไม่กระทำการเบียดเบียนผู้อื่นทางกาย ทางวาจา ทางปัญญา

ความแจ่มใสเป็นรุ่งอรุณของการพัฒนากัลยาณมิตรในตนเอง คนจะสดชื่นแจ่มใสต้องมีสุขภาพกายดี ความแจ่มใสจึงมีดัชนีเป็นสุขภาพของจิต แต่กระนั้นการมีตนเป็นกัลยาณมิตรต้องการการพัฒนาปัญญาให้ถูกต้องด้วย ถ้าทั้งผู้เรียนและผู้สอนต่างทำตนเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน การเรียนการสอนนั้นเทียบเท่ากับการสร้างกุศล ประโยชน์ของการเรียนการสอนจะเกิดสองทาง หนึ่งได้ความรู้ สองได้กุศลเป็นการยิ่งที่เดียวได้นกสองตัว

3. การซื้อตรงต่ออุดมการณ์ของตนเอง

ผู้ที่ก้าวมาถึงขั้นการได้ศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย แสดงว่าต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่ก้าวหน้า มีความเพียร จึงบากบั่นมาถึงตรงนี้ แต่ละคนน่าจะมีความหวังตั้งไว้ในใจ เราควรหมั่นระลึกถึงอุดมการณ์ที่ตั้งไว้บ่อย ๆ อย่าวะเริงไปกับค่านิยมใหม่ ๆ อย่างเดียว

ผู้ที่จะซื้อตรงต่ออุดมการณ์ของตนอย่างตลอดรอดฝั่ง ผู้นั้นมักจะเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่หรือมหาบุรุษ แต่เราก็ควรจะเก็บลักษณะยิ่งใหญ่เฉพาะตนไว้บ้าง ตัวอย่างเช่น แม่ชีคุณหญิงกนิษฐา วิเชียรเจริญ เคยใฝ่ฝันว่าจะก่อตั้งวิทยาลัยแม่ชีตั้งแต่สมัยเธอเป็นเด็กสาว ครั้นเจริญวัยแต่งงานมีครอบครัว

ต้องดีhrenผลึกพาครอบครวให้ตั้งมั่น จนกระทั่งเวลาผ่านไป 40 ปี จึงหวนระลึกถึงอุดมการณ์ของตน ว่าเคยหวังอยากจะทำตั้งวิทยาลัยแม่ชี ขณะที่เธอเริ่มสานฝันของเธอั้น อายุ 70 ปีแล้ว แต่ก็ยังสามารถสานความฝันจนก่อตั้งมหาปชาบดีเถรวินวิทยาลัย ในสังฆราชูปถัมภ์ได้สำเร็จ ผู้ยิ่งใหญ่คือผู้ไม่ทอดทิ้งอุดมการณ์ของตนเอง

4. การปรับตัวต้องการทั้งความเพียรและความอดทน

เหตุปัจจัยผลึกพาให้การศึกษาในระบบของประเทศไทย ต้องอพยพความรู้จากตะวันตก เข้าปฏิรูปประเทศอย่างเร่งด่วน ควรทราบด้วยว่าพุทธปรัชญานั้นมีความแตกฉานในการเข้าถึงอารมณ์มนุษย์ ตัวอย่างเช่นการจำแนกวิเศษณ์ลักษณะของคำว่า ความดีของจิตใจ เป็นหลายสิบลักษณะ แต่ปรัชญาวิทยาศาสตร์ มีความแตกฉานในการแยกย่อยปรากฏการณ์ทางวัตถุ สามารถมองเห็นปรากฏการณ์มากมายจากวัตถุชิ้นเดิม เมื่อศาสตร์ทั้งสองแขนงมีสมรรถนะต่างกัน จึงควรต้องใช้ทั้งความเพียรในการยอมรับศาสตร์ที่มีหลักการต่างกัน ขณะที่ยังไม่เข้าใจก็ต้องใช้ความอดทน เพื่อหวังว่าจะเข้าใจได้ในกาลข้างหน้า

5. ควรสร้างอุดมการณ์ของรุ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของรุ่น แทนที่จะมีประเพณีรับน้องน่าจะเพิ่มประเพณีการทำงานเพื่อการส่วนรวม ตั้งเป้าหมายว่ารุ่นนี้ควรจะทำอะไรให้เป็นชิ้นงานรูปธรรมเพื่อเป็นสมบัติของส่วนรวมบ้าง งานทางรูปธรรมไม่จำเป็นจะต้องเป็นหนังสือรุ่น ไม่จำเป็นต้องเป็นวัสดุอุปกรณ์ อาจจะเป็นการร่วมกันดูแลความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ การเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด การช่วยกันดูแลวัสดุสิ้นเปลือง การทำอาคารให้สะอาด ฯลฯ ถ้าทำได้เช่นนี้ถือว่าเป็นการอนุรักษ์จารีตประเพณีที่ดี ให้กลับคืนมา ดูจะดีกว่าเด็กวัดไม่อาจอยู่วัดฟรีโดยไม่เคยทำอะไรตอบแทน

วิธีการเข้าถึงคุณธรรมจริยธรรมโดยอนุรักษนิยม

1. อนุรักษกรรมการสอนโดยไม่ต้องสอน พุทธปรัชญาถือว่า การสอนเจียบโดยไม่ต้องพูดเป็นการสอนที่อันุภาพสูงสุด เช่นเชื่อว่าการสอนเช่นนี้ทำให้คนบรรลุคุณธรรมระดับสูงได้

การสอนโดยไม่ต้องพูด คือการสอนจากจิตสู่จิต มนุษย์เรียนรู้กันด้วยภาษาท่าทาง ด้วยประสิทธิภาพที่สูงกว่าคำพูด ถ้าภาษาท่าทางของผู้สอนมีความเมตตากรุณาผู้เรียนจะดูดซับคุณธรรม จริยธรรมจากผู้สอนได้โดยอัตโนมัติ และฝังลึกเข้าสู่กมลสันดานทันที

ภาษาท่าทางเป็นพรหมวิหารสี่ของผู้สอนสามารถ ปลุกคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนได้แน่นอนกว่าวิธีอื่น

2. การสอนโดยการปลูกฝังมารยาทจากวัฒนธรรมไทย เป็นเสมือนการประดับวิญญานผู้เรียนด้วยไม้ประดับแบบไทย เช่นเคารพผู้สอนก่อนเข้าห้อง ขออนุญาตที่จะทำการผิดจากกลุ่ม การแต่งตัวให้เรียบร้อยสะอาด เป็นการให้เกียรติเพื่อนและผู้สอน การนั่งเรียนด้วยความตั้งใจคือการแสดงความนับถือความรู้ของตัวผู้สอน การมาตรงเวลาและการซื่อสัตย์ต่อการบ้านเป็นการเคารพตนเอง การตอบคำถามและการชื่นชมผู้ตอบได้ดีกว่าเป็นการแสดงน้ำใจนักกีฬาแบบไทย การเอื้อเฟื้อ การบอกเคล็ดลับการท่องจำ การเข้าใจอรรถกถาสาระเป็นบุญกิริยาที่พึงกระทำ การพูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนไพเราะด้วยกุศลจิตจากภายในเป็นการสังสมโชคและความสวัสดิ์ให้ให้กับตนเอง การให้ความร่วมมือ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนบรรลุผลเป็นการสร้างความสามัคคีธรรม และฝึก ประชาธิปไตยของการเรียน สิ่งเหล่านี้ทำเป็นอาจิณกรรม ทำให้คุณธรรมจริยธรรมหยั่งรากลงเป็นพฤติกรรมของมนุษย์

3. การแข่งขันกันสร้างปัญญาธรรม

กระบวนการเรียนการสอน เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างลึกเพราะ คำว่า “กระบวนการ” เป็นสื่อภาษาที่ทำให้รับทราบเกี่ยวกับการอิงอาศัย ของเหตุปัจจัยชั่วคราว และจะมีผลสัมฤทธิ์อะไรบ้างอย่างที่ยากต่อการวัด ได้ตรงตามความจริง ถ้าเข้าใจตามนี้จะต้องมองการเรียนการสอนไม่ใช่ เพียงแค่เรียนสอน แต่เป็นการทำมหากุศล การวัดผลไม่ใช่แค่การสอบไล่ ได้ผ่าน เพราะมีสิ่งที่เป็นผลที่วัดไม่ได้ แทรกอยู่ในกระบวนการมากมาย

การจะทำให้ผู้เรียนคุ้นกับกระบวนการเรียนการสอน และเกิดความ ซาบซึ้งต่อการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนต้องมีกลยุทธ์ให้มีการแข่งขัน กันตอบ เพื่อหาขั้นตอนที่ถูกต้องของกระบวนการหนึ่ง ๆ ผู้ใดสามารถ แสดงออกด้วยขั้นตอนที่ถูกต้องรอบครอบที่สุด ถือว่าเป็นผู้ชนะน่าจะภูมิใจ ถ้าการเรียนการสอนศาสตร์ใดก็ตามสอดแทรกขั้นตอนที่ถูกต้องไว้เป็น อรรถสาระด้วย คุณธรรมของผู้เรียนจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

4. การเรียนเป็นทีมสร้างคุณธรรมโดยอัตโนมัติ

กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนต้องช่วยกันเรียน ช่วยกันค้นคว้าต้องส่งเสริม และสนับสนุน และให้กำลังใจเป็นทีม ตัวอย่างเช่น การทำกิจกรรมด้วยการระดมสมองเป็นกลุ่ม ผ่านการออกแบบ กิจกรรมที่แยกคาย การอภิปราย กลุ่ม การทำรายงานกลุ่มการทำอุปกรณ์เสริมความเข้าใจเป็นกลุ่มการเสนอ ให้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยอัตโนมัติ

5. การวัดผลการเรียนการสอน ควรวัดจากระดับการพัฒนาและควรมีหลายมาตรฐาน ถ้าบุคคลพัฒนาพฤติกรรมจากลบเป็นบวก นี่คือมาตรฐานทางคุณธรรม การวัดผลสัมฤทธิ์ ของการร่วมมือทำงานเป็นกลุ่มสิ่งเหล่านี้ช่วยทำให้คุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนยกระดับขึ้น

บทสรุป

ข้อเสนอที่แยกย่อยซอยแยกเหล่านี้ แท้จริงปรับวาทะมาจากการ
ทานการมีศีลธรรม แบบไทยดั้งเดิม แต่การปรับวาทะให้เข้ากับยุคสมัย
ดูเสมือนสอดคล้องกับโครงสร้างการเรียนการสอนสากล แท้จริงแล้ว ศัจธรรม
ภายใน คือกระบวนการไตรสิกขานั้นเอง

၆

การสอดแทรก *คุณธรรมจริยธรรม*

เชิงปฏิรูป

เกริ่นนำ

คำว่า “ปฏิรูป” หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ยังรักษาโครงสร้างเดิมบางอย่างไว้ การปฏิรูปเป็นความปกติธรรมดา ที่ต้องกระทำทุกชีวิต จะมากน้อยต่างกันเท่านั้น ยิ่งสมัยนี้ มีความเชื่อทฤษฎีวิวัฒนาการของ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่กล่าวว่า ผู้ที่แข็งแรงกว่าย่อมต่อสู้แย่งชิงพื้นที่บนโลก เพื่อรักษาเผ่าพันธุ์ได้ดีกว่า ใจความสำคัญ ก็คือ ทุกชีวิตต้องปฏิรูปตนเอง นั่นเอง

ทำไมต้องปฏิรูป

ก็เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา พุดง่าย ๆ สิ่งแวดล้อมได้บีบบังคับให้เกิดการปฏิรูป พุทธธรรมเรียกว่า อนิจจัง ตัวอย่าง บัจจัยที่แปรเปลี่ยนตลอด เช่น กลางวัน-กลางคืน เดือนมืด-เดือนหงาย ความขึ้นต่ำ ความขึ้นสูง ความกันดารมาก - น้อย ความกดอากาศ ฯลฯ ทุกคนมองเห็นการเปลี่ยนแปลงนี้

นักวิทยาศาสตร์ตั้งประเด็นการเปลี่ยนแปลงว่า ถ้าเกิดมีระบบอุดมคติ สามารถควบคุมความสว่าง-ความมืด ความร้อน-หนาว ความชื้นได้ ก็ สามารถจะเข้าใจกลไกการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตได้ นี่คือศิลปะของความคิด อย่างหนึ่ง ที่อยากรู้ความลับบางอย่างในธรรมชาติ

แคลคูลัส เป็นคณิตศาสตร์ที่สร้างไว้ถึงความจริงเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การทดลองของนักวิทยาศาสตร์ จึงต้องเริ่มต้นจากค่ามาตรฐาน

ค่ามาตรฐานเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่ง ที่เราสมมติขึ้นมา เพื่อตั้งประเด็น เปรียบเทียบ ความเร็ว ความเร่ง ความชื้น ความร้อน ฯลฯ ค่าเหล่านี้เป็น จินตนาการของมนุษย์ทั้งสิ้น ไม่มีสัจธรรมอยู่จริง แต่เป็นธรรมสัจจะ แปล ว่าจะจริงเฉพาะหน้า ถ้ายอมรับค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ เท่านั้น

เข้าใจค่ามาตรฐานก็เข้าใจค่าคงที่ได้ หมายความว่าถึงค่าของการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงจะกำหนดค่าคงที่ได้ ทุกวันนี้ทั้ง ค่ามาตรฐานและค่าคงที่ กลายเป็นคู่มือทางวิญญาณของนักวิทยาศาสตร์ ผู้ไม่รู้สัจธรรมของการสมมติค่าเหล่านี้ ต่างคนต่างยึดค่ามาตรฐาน ราวกับ ว่ามันคือความจริงแท้

ขอให้เข้าใจสัจธรรมและธรรมสัจจะให้แยกขาดจากกัน

เราคงไม่กล่าวว่า การสมมติค่ามาตรฐานและค่าคงที่เหล่านั้นไว้ ประโยชน์ เพราะโลกาภิวัดน์สร้างขึ้นมาจากการสมมติสองอย่างนี้

ธรรมสัจจะของการมองธรรมชาติเป็นพลวัตร แบบต่อเนื่องและ สม่ำเสมอ ทำให้สามารถคิดผลิต เครื่องยนต์ กลไก คอมพิวเตอร์ วัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ แต่ต้องเข้าใจว่า โรงงานอุตสาหกรรมนั้นวางรากฐานบน คณิตศาสตร์ที่เป็นพลวัตรแบบต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผลผลิตจะตรงเป้า หมายได้ ถ้าปัจจัยที่นำเข้าตรงตามมาตรฐาน และจะเป็นจริงเฉพาะผลิตผล

เพราะวิทยาศาสตร์ไม่สามารถถึงความจริงเกี่ยวกับความเสียหายของสิ่งแวดล้อมได้ และที่ถึงไม่ได้เลย คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้ผลิตและผู้บริโภคผลผลิตเท่านั้น

พุทธปรัชญามองปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นพลวัตรแบบโกลาหล มองเห็นปัจจัยทุกสิ่งทุกอย่างไม่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของใคร โดยเฉพาะตัวมนุษย์ผู้หนึ่งเอง ก็จะประจักษ์แจ้งว่า แต่ละวัน แต่ละคนต้องสละวนเปลี่ยนทำนอง ทำเย็น ทำเดิน ทำนอน และอิริยาบถย่อยต่าง ๆ กัน ตลอดเวลา ถ้าจะควบคุมอิริยาบถเหล่านั้น ต้องใช้สติและการฝึกฝน แต่ก็ทำได้เฉพาะช่วงเวลา มนุษย์จึงต้องฝึกควบคุมตนเอง การจะฝึกตนเอง ต้องตั้งเจตนา เจตนาคือกรรม มนุษย์คุมเจตนาได้ก็ คุมกรรมได้ แต่ได้เท่าที่กฎของธรรมชาติจะอนุญาตเท่านั้น

ด้วยศิลปการมองดูโลกที่แตกต่างกันเช่นนี้ ทำให้ความเข้าใจเรื่องของชีวิต นิยามองค์ประกอบของชีวิต การพิสูจน์สังขารของชีวิต และ ฯลฯ จึงมีกลยุทธ์แตกต่างกัน เพราะอรรถะสาระเริ่มต้นคนละมิติ เราจึงไม่สมควรจะนำศาสตร์ทั้งสองมาปะปนกัน

พาลอยได้จากการเชื่อพลวัตร แบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ

จากความเชื่อที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของมนุษย์ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงโยกย้ายตามความต้องการของมนุษย์ นี้เอง ทำให้มนุษย์มุ่งที่จะพิชิตธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ตนเท่านั้น สมมติฐานของอะตอมก็ดี หลักพลวัตรแบบต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอก็ดี ถูกจินตนาการขึ้น เพื่อจะนำธรรมชาติมาควบคุมภายใต้ความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น

ดังนั้นการเรียนการสอนความรู้สากล จักทำให้เข้าถึงสังขารม ก็ด้วยการมองทะลุธรรมสังขะของสมมติฐานของนักปราชญ์ตะวันตก ถ้าไม่เข้า

(6) ต้องแทงทะลุธรรมชาติจะของคณิตศาสตร์ว่า คือ จิกซอของจิต มนุษย์ คณิตศาสตร์เป็นอาหารบำรุงสมอง (ที่แท้บำรุงจิต) ของนักวิทยาศาสตร์ มันเป็นศิลปะของการคิดรูปแบบหนึ่ง ที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ไม่ต่างอะไรกับจิตรกรรมนามธรรม ที่ต้องการอธิบายความหมายที่ซ่อนไว้ อีกครั้งหนึ่ง ก็เสมือนกระดานกล กระดานหมากรุกที่ออกแบบกติกาให้คน คิดเล่นเพลิน

(7) เมื่อสมมติมาก ๆ เข้า มนุษย์ก็สมองล้า ตาลาย และยิ่งนำความรู้หลาย ๆ มิติมารวมกันเข้า ก็จะได้ความรู้ที่ยุ่งเหยิง เข้าใจได้ยาก ไม่ต่างจากการวางของขายในห้างสรรพสินค้า จนแน่น ไม่มีที่ที่จะเดิน ไม่รู้ว่าอะไร อยู่ตรงไหน ความรู้หลายสาขาหาสารประโยชน์ทางรูปธรรมก็ไม่ได้และ ทางนามธรรมก็ไม่ได้ เสมือนเครื่องประดับที่ใส่จนเกิน รังแต่จะล่อตาใจ ผู้ร้ายเท่านั้น

นักวิทยาศาสตร์ที่เข้าถึงแก่นของวิทยาศาสตร์ ไม่เคยต้องเรียนวิชานั้น ๆ มาเลย ก็สามารถจะรู้ชั้นงานวิจัยได้ว่า ชั้นงานวิจัยนั้น ๆ ดีหรือไม่ ดีอย่างไร ถ้างานวิจัยนั้นทำตามแพชชั่นจนไม่จำเป็น จะกล่าวว่าเป็นงานวิจัยที่ดี ไม่น่าได้ชื่อว่าเป็น (ผลงานวิจัยของ) นักวิทยาศาสตร์ที่แท้

อภิทธิพลของการอพยพปรัชญาวิทยาศาสตร์ข้ามแดนมาใช้ กับสังคมศาสตร์

เพื่อให้การมองเห็นตรงกันว่า การเชื่อเหตุผลเดียว มีอิทธิพลสร้างโลกาภิวัตน์ได้อย่างไร จะขอความเชื่อที่เชื่อตามกันหมดทั้งโลกมาตั้งเป็นประเด็น เพื่อให้ผู้อ่านได้จินตนาการต่อเติมถึงอิทธิพลของการเชื่อเหตุผลเดียว ที่มีต่อตนเอง และคนรอบข้างของท่าน

(1) ความเชื่อเรื่องระบบประสาทควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ คนที่เชื่ออาจเป็นชาวบ้านหรือนักบวช แม้กระทั่งผู้เชี่ยวชาญวิทยาการต่าง ๆ

ก็ให้ผลิตเครื่องบำเรอผิว บำเรอความรู้สึก ใจก็ให้บำเรอด้วยข่าว สารคดี
บันเทิง ปกิณกะ ฯลฯ ยิ่งได้มากก็ยิ่งโฆษณาให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่เข้าใจว่า
จิตอิมัตถ์ จะไม่เห็นค่าของสิ่งใด ทำให้ความสุขราคาแพง เพราะผลิตกาม
วัตถุเท่าไรก็ทำให้เกิดความสุขแค่ขณะเดียว ผู้คนจึงต้องลำบากไล่ล่า
หาความสุขจากการดู การฟัง การได้กลิ่น การลิ้มรส การได้สัมผัส การได้
คิด ความลำบากที่ต้องไขว่คว้าหาความสุขจากภายนอก เกิดเพราะเชื่อ
เหตุผลเดียว คือ “การได้ครอบครองกามวัตถุ” คือความสุข(พุทธปรัชญา)
ถือว่า ความสุขที่เหนือกว่าคือความสุขจากการชนะใจตนเอง เว้นในสิ่งที่
ควรเว้น ละขาดได้ก็ควรละขาด นี่คือการสุขจากภายใน

(4) ความเชื่อว่า “ถ้าทำถูกต้องตามกฎหมายคือคุณธรรม” เมื่อลง
ความเห็นไว้เช่นนี้ คนฉลาดก็ไปออกกฎหมายไว้ก่อน จะได้ทำทุกอย่าง
อย่างไม่ผิดกฎหมาย เช่น ธนาคารเก็บดอกเบี้ยไม่ผิดกฎหมาย รัฐต้มเหล้า
ออกหวยไม่ผิดกฎหมาย คนทำมาค้าขายดี ๆ อยู่ ๆ ออกกฎหมายให้เขา
ค้าขายไม่ได้ เพราะไม่ได้มาตรฐาน แม้ค้าหาบเร่เป็นมลพิษสายตา เสรีภาพ
ในการทำอนาจารไม่ผิดกฎหมาย ฯลฯ การฟอกเงินไม่ผิดกฎหมาย เมื่อ
เชื่อเรื่องกฎหมายเป็นคุณธรรม ผู้คนก็พยายาม ไปเป็นตัวแทนออกกฎหมาย
นักการเมืองจึงเป็นอาชีพที่แข่งอาชีพอื่น ๆ ขึ้นมา ฯลฯ ทั้งหมดทั้งสิ้นนี้
คือ การเชื่อเรื่องเหตุผลเดียว ยังไม่นับรวมกฎหมายข้าราชการพลเมือง ระเบียบ
ปฏิบัติ พิธีการ พิธีกรรมต่าง ๆ ฯลฯ

พลวัตอยุติจากการเชื่อเหตุผลเดียวและพลวัตต่อเนื่อง

1. พลวัตแบบต่อเนื่องและสมำเสมอ ทำให้มีการลากเส้นกราฟ เพื่อ
ไปแก๊งความจริง(extrapolation) ครั้งแรกนักวิทยาศาสตร์แก๊งความจริงใน
อุดมคติ ต่อมาขยายขอบเขตของความเชื่อสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะ

แสงแดด ปรับปรุงอุณหภูมิ ปรับปรุงดิน น้ำ ปรับปรุงทุกอย่าง ฯลฯ จิตที่
เข้าใจตนเองจึงขาดหายไป

พลวัตโลกาหลาและไม่สม่าเสมอคืออนัตตา

สมบัติของอนัตตาอย่างน้อยสี่ข้อที่สามารถมองเห็นด้วยสามัญสำนึก
ธรรมดา

1. ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะนามรูปต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของโลกเป็นธรรมดา

2. ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะควบคุมให้เป็นไปตามอำนาจบังคับไม่ได้

3. ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะหาสภาพเจ้าของไม่ได้ ทุกอย่างล้วนตั้งอยู่
จากการอิงอาศัยของอนิจจธาตุชั่วคราว

4. ที่ว่าเป็นอนัตตา เพราะมีความขัดแย้งต่อการเป็นอนัตตา เพราะ
ไม่ฟังเสียงเจ้าของ และไหลไปสู่การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

พุทธปรัชญาเถรวาท ถือว่าการเห็นสังขารของอนัตตา ต้องอาศัย
ปัญญาาระดับสูง

พุทธปรัชญามหายาน ถือว่าการเห็นสัจธรรมจึงจะเป็นปัญญาาระดับ
สูงอย่างแท้จริง

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า การเห็นอนัตตา สัจธรรม ปฏิจิมสมุ
ปปบาท คือการเห็นสภาวะเดียวกัน ต่างกันที่มุมมองทุกมุมมอง เป็นเรื่อง
ของกฎธรรมชาติ ธรรมดาแบบโกลาหลาที่ไม่สม่าเสมอ และพร้อมที่จะกลับ
สู่จุดตั้งต้นได้เสมอ

เพื่อให้เข้าใจพลวัตที่ไม่สม่าเสมอ ขอให้พิจารณาปรากฏการณ์ต่อ
ไปนี้

1. การซื้อนม 1 กล่อง ลองจินตนาการว่านมกล่องนั้นต้องอาศัยใครผลิตบ้าง ผลิตเมื่อไหร่ โรงงานอะไร กระบวนการอย่างไร จะพบว่าการผลิตนมกล่อง 1 กล่อง อาศัยคนจำนวนมาก สมมติว่าผลิตจากสระบุรี ตั้งแต่คนเลี้ยงโคนม รีดนม นำนมสดไปขาย กระบวนการพลาสเจอไรซ์ บรรจุกล่อง ขนย้าย ฯลฯ ดังนั้นนมกล่อง 2 กล่อง อาจจะมาจากคนละที่ก็ได้ นมกล่องเดียวกันอาจเกิดจากคนเลี้ยงหลาย ๆ คนก็ได้ เพราะเวลาพลาสเจอไรซ์เอานมสดผสมในถังใหญ่ แค่คิดตรงนี้ จะเข้าใจพลวัตรโกลาหล และไม่สม่ำเสมอ มาตราฐานนมคุณภาพคือ มีเชื้อจุลินทรีย์หนึ่งล้านตัวต่อหนึ่งลูกบาศก์เซนติเมตร

2. การเดินทางด้วยรถไฟหนึ่งครั้ง ลองคิดดูว่า ต้องการคนบริการ และทำหน้าที่อย่างถูกต้องกี่คน การเดินทางด้วยรถไฟแต่ละครั้งจะเกิดพลวัตรแบบไม่สม่ำเสมออย่างไร คงคิดเองได้ ยิ่งถ้าคิดว่าทุกครั้งจะต้องโดยสารร่วมกับคนจำนวนหนึ่ง ไม่ซ้ำกันเลยจะเข้าใจชัด

3. การเรียนการสอนแต่ละวิชา เป็นพลวัตรโกลาหลไม่สม่ำเสมอว่าใครสอน สอนใคร สอนอะไร สอนเมื่อไร สอนที่ไหน ตำราคืออะไร หัวข้อที่จะสอน กลวิธีที่จะสอน ฯลฯ

4. ลองสังเกตตัวเองในแต่ละวัน ว่ามีพลวัตรโกลาหลแบบไม่สม่ำเสมออย่างใดบ้าง ตั้งแต่ตื่นนอน จนเข้านอน เช่น โกลาหลเรื่องรับประทาน อาหาร เข้าห้องน้ำ แต่งตัว เดินทาง ทักทายผู้คน คิดทำกิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ยังไม่นับรวมอิริยาบถผุดลุกผุดนั่ง ขยับซ้ายขยับขวา หันหน้า หันหลัง ฯลฯ

พลวัตรโกลาหลแบบไม่สม่ำเสมอ เป็นวิธีมองสังขารธรรม เพื่อให้คนเข้าถึงอนัตตา แต่ในขณะที่ซื้อนมหนึ่งกล่อง เดินทางด้วยรถไฟหนึ่งครั้ง เข้าสอนและดำรงปกติชีวิต ก็อาจจะมองเป็นพลวัตรแบบต่อเนื่องและสม่ำเสมอได้ด้วยเช่นกัน แล้วแต่มุมมอง

ถ้าลองฝึกหัดมองดูปรากฏการณ์ดังกล่าว จะเข้าใจปรัชญาวิทยาศาสตร์ และพุทธปรัชญาว่าเป็นศิลปะการมองดูโลกและชีวิต คนละแบบ

เมื่อเราคิดว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ จะไม่ลองมองดูสังขารมในแง่ของอนัตตาบ้างหรือ ศรัทธาความเชื่อในพระสัมพันธูปัญญาของพระพุทธเจ้า จะต้องเกิดจากการได้พิสูจน์ทดลองทฤษฎีบทของพุทธธรรมแล้วเท่านั้น トラบใดที่เราไม่ใส่ใจจะทดลอง ทดสอบความจริงด้วยพุทธวิธี สมควรละ หรือก็สมญานามว่า เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ

สรุปก็คือ ถ้าต้องการคุณธรรมและจริยธรรมอย่างพุทธบริษัทบ้าง ไม่ใช่คุณธรรมจริยธรรมอย่างโลกสากลอย่างเดียว จะต้องปฏิรูปการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมองสังขารมทั้งสองระบบ ซึ่งอยู่ที่เดียวกัน ส่วนเห็นจริงแล้วจะเชื่อและทำตามอย่างไร ผู้สอนควรต้องปล่อยวางและทำใจ เพราะทุกอย่างเป็นอนัตตา

กลวิธีสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติ

ความพอใจที่ได้รู้สังขารม ยังเป็นหลักสำคัญที่ปฏิรูปคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์

1. ความรู้ทุกชนิดจะเป็นวิภาษวาทะ และโครงสร้างความรู้ ต้องวิเคราะห์ได้ 5 หน่วยย่อย คือ ระบบ องค์ประกอบ ปัจจัย เงื่อนไข และเวลา

ความรู้ทุกชนิดเป็นสัมพัทธ์ เหมือนเส้นรอบวง จะเริ่มตรงไหนเป็นจุดเริ่ม ตรงไหนเป็นจุดก้ำวหน้า ต้องสมมติจุดสองจุดก่อนเสมอ

ความรู้ทุกชนิดเป็นวิภาษวิธี ไม่มีถูก ไม่มีผิด เพราะเป็นของสมมติ แต่ที่ผิดถูกเพราะคนตีความระบบไม่เหมือนกัน จำองค์ประกอบไม่ตรงกัน พุดสลับเงื่อนไข ปัจจัยคนละเรื่อง เช่นนี้เป็นต้น

นมวัวทุกวันยังไม่รู้เลยว่า วัวควายหน้าตาเป็นอย่างไร เด็กเล็ก ๆ เห็นแม่ แลกเปลี่ยนสรรพสิ่งด้วยบัตรเล็ก ๆ หนึ่งแผ่น จะไม่รู้เลยว่า บัตรแผ่นนั้น ได้มาอย่างไร ความรู้ที่ขาดความสำคัญของขั้นตอนที่เป็นจริง ไม่ทำให้ใคร ฉลาดขึ้น นอกจากมีโมหะเพิ่มขึ้น เป็นทาสของผู้อื่นเพิ่มขึ้น เพราะขาด จินตนาการของความ เป็นจริงโดยสิ้นเชิง

4. ขนาดของความรู้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่คนไม่เคยคิดทำอะไรเอง เลย นอกจากอาศัยช่องกฎหมายอยู่ไปวัน ๆ จะเป็นคนที่ประเมินผิด เช่น ประเมินคุณค่าของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ กัลยาณมิตรไม่ได้ แต่ถูกขัดใจนิด หนึ่งก็โกรธ และถ้าใครมาทำตีดนิตหนึ่ง เช่น เสียเงินซื้อดอกกุหลาบแดง หนึ่งดอก บัตรอวยพรหนึ่งแผ่น ก็อาจจะหลงเชื่อว่าเขาดีกว่าพ่อแม่ก็ได้ การหลอกลวง การถูกหลอกล่อง่าย ทั้งโฆษณาทั้งประชาสัมพันธ์ เพราะ คนขาดข้อ 3 คือไม่รู้ขั้นตอนการได้ความรู้ที่เป็นจริง และคนขาดข้อ 4 ไม่รู้ ขนาดของความรู้ (จะเป็นข้อมูลแนวความคิด หลักการ ฯลฯ ไม่รู้ทั้งนั้น)

5. ความรู้ทุกชนิดเป็นมายา ไม่ต่างจากละครทีวีหรือภาพยนตร์ จะ ชมละครให้เป็นผู้ฉลาดขึ้นหรือโง่งงก็ได้ ขึ้นกับสติปัญญาในการเข้าถึง ความจริง มายาไม่ได้แปลว่าไม่ดี ภาษาทุกชนิดเป็นมายา แต่ทว่าทำให้ คนสร้างอารยธรรมได้ แต่มายาต้องใช้ให้ตรงสัจธรรมว่า มันคือการปรุงร แต่ง อย่างหนึ่งของมนุษย์

6. ในชีวิตจริงมีคุณค่าแท้ที่ขาดไม่ได้ และคุณค่าเทียมที่ขาดได้ เช่น เราต้องรับประทานอาหาร ข้าว น้ำ อากาศ ต้องขาดไม่ได้ แต่คนเรากลับ ทุกข์เพราะคุณค่าเทียมเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไม่มีเงินผ่อนรถยนต์ ผ่อน มอเตอร์ไซด์ ผ่อนเครื่องเสียง ผ่อนโทรศัพท์มือถือ มนุษย์ทุกข์เพราะคุณค่า เทียมมหาศาลแค่ไหน ควรต้องปฏิรูปการสอนเสียบ้าง ให้ผู้เรียนมีโมหะ ลดลง

เข้ากองไฟ ถ้าปฏิรูปโทโพโลยีทางรูปธรรมเป็นก็จะเข้ามาปฏิรูปโทโพโลยีทางนามธรรมได้ และปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมจะถูกแก้ไขได้ (น่าจะแก้ได้อย่างมหัศจรรย์อีกด้วย ถ้าวองทดลองทำ)

7.3 ใช้โทโพโลยีทางนามธรรม เพิ่มคุณค่าของอาหารจิตทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

ถ้ามองจากเหตุผลเดียวของโลกสากล เศรษฐศาสตร์กระแสหลักทุนนิยม กำลังทำลายระบบจิตใจของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งสิ่งแวดล้อมให้ถึงการวินาศ อย่างหมดทางเลี้ยว ทั้งนี้ เพราะตัดสินใจว่า ผู้ผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ต้องทำงานชนิดเดียวแข่งกับเวลา ซ้ำซากทั้งวันทั้งปี เป็นที่เวทนา ส่วนผู้บริโภคก็โง่งง ตามใจตนเองมากขึ้น คิดจะบริโภคไม่รู้จักประมาณ เพราะตกเป็นทาสของโฆษณาและการทำตามอย่างกัน นี่คือการแก๊งความจริงจากพลวัตต่อเนื่องและสม่าเสมอ คนจะมีปัญหาเพิ่มขึ้น ทุกสภาพมากขึ้น จิตใจและครอบครัวแตกสลาย ทั้งที่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค ต่างคนต่างทิ้งขยะจากหีบห่อ(Packaging) ลงสู่สิ่งแวดล้อมต่างคนต่างมอมเมากันด้วยการฟังเฟือ สُرุษุ่ยสุ่ย การใช้ส่วนเกินเป็นอาหารจิต ฯลฯ

ถ้ามองพลวัตโกลาหลและเป็นอนันตตาในเหตุการณ์เดียวกัน จะพลิกเจตนาในการกระทำต่างกันอย่างตรงกันข้ามก็ได้ แล้วแต่จินตนาการจะกว้างไกลแค่ไหน

อย่างต่ำที่สุด สำหรับผู้ผลิต ถ้าแค่คิดว่าผลงานของเราเป็นแรงงานส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ชิ้นหนึ่ง ทำวันนี้อาจไปถึงผู้รับที่เต็มไปด้วยปัญญาบารมี ขณะใช้ผลิตภัณฑ์แผ่เมตตาจิต มุทิตาจิตมาทำให้ผู้ผลิต ผู้ผลิตก็จะทำงานแบบเดียวกับช่วยเหลืองานกุศล เจตนาคือตัวกรรม แต่ตั้งเจตนาว่า ทำงานนี้เพื่อยังมีชีวิตของมนุษย์ชาติให้เป็นไปได้ แค่นี้

เท่านั้น มหากุศลเกิดขึ้นที่ ปรับสติอีกนิดหนึ่งอาจเกิดสมาธิ สติและสมาธิ ประกอบพร้อมพอดี อาจได้วิปัสสนาญาณ เปลี่ยนจากคนธรรมดาเป็น อริยบุคคลได้ทันที งานชิ้นเดียวกันถ้าคิดแบบพุทธปรัชญา คือ การปฏิบัติธรรมทันที นี่คือ โทโพโลยีทางการตั้งเจตนา เจตนาย่อมเป็นเข็มทิศของจิตมนุษย์

อย่างต่ำที่สุด สำหรับผู้บริโภค ถ้าแค่คิดว่า โอ้ บุญของเราหนอที่มีคนนับร้อยนับพันช่วยกันผลิตของชิ้นนี้ให้เราได้บริโภค เขามีเจตนาตั้งจิตส่งมาถึงเราด้วยเมตตา เราจะใช้อย่างรู้คุณค่า และถนอมวัสดุชิ้นนั้นไว้ อย่างดีที่สุด เพื่อเป็นการระลึกถึงมวลชนผู้สละแรงงาน แรงกาย แรงใจ ผลิตของชิ้นนี้ส่งมาให้เรา คิดอย่างนี้ท่านว่า รู้จักกตเวทิตา มนุษย์ผู้ยังมีตัวตนแค่คิดได้ต่ำ ๆ แค่นี้ คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริโภคจะเขยิบทันที

7.4 โทโพโลยีของการรับและการให้บริการ ก็สลับชั่วคราวได้เช่นเดียวกันทุกวันนี้ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักไปนิยามให้คนทุกคนให้บริการหนึ่งอย่าง แต่รับบริการไม่รู้ก็อย่าง ทั้งบริการโดยตรงจากรัฐ จากหน่วยงานเอกชน จากครอบครัว จากเพื่อน จากมนุษย์ และการเสียสละชีวิตของสรรพสัตว์ รวมทั้งการต้องปรับคุณภาพของแผ่นดิน แผ่นน้ำ และแผ่นฟ้า

เราได้รับตรจากยามเฝ้าประตู ด้วยความสำนึกถึงบุญคุณว่าชายผู้นี้แหละที่ต้องรับผิดชอบความปลอดภัยของชีวิตเรา ครอบครัวของเรา ทรัพย์สินของเรา ฯลฯ เวลาได้รับตรจากยามก็ควรอ่อนน้อม โทโพโลยี สลับชั่วคราวแบบนี้ทำให้ผู้รับตรเพิ่มบุญกิริยาวัตถุสิบจากการเป็นผู้รับบริการ

เราเป็นผู้ให้บริการ ก็คิดอย่างเดียวกัน โอ้หนอ! คนผู้นี้เป็นใครก็ไม่รู้แต่มอบความไว้วางใจให้เราดูแลความปลอดภัยของเขา ทรัพย์สินของเขา เขาให้เกียรติเราขนาดนี้เราควรต้องทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ โทโพโลยีสลับชั่วคราวแบบนี้ เปลี่ยนยามรับตรเป็นผู้อารักขาความปลอดภัยให้มหาชน

นี่เป็นตัวอย่างสลับชั่วคราวโดยใช้พลวัตโรลาหลและเป็นอนันตดา เป็นตัวนำร่องการคิด ดังนั้น ถ้าลองคิดสลับชั่วคราวได้ครั้งหนึ่ง จิตก็จะสงบเป็น กุศลก็จะช่วยทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มคุณค่าของบุญกิริยาวัตถุสิบ โดยโทโพโลยีทางนามธรรม เช่น เพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยว แทนการ ตูร์รัดตุเหร่ เพิ่มคุณค่าของการหีบห่อ แทนการทำให้ขยะล้นเมือง เพิ่ม คุณค่าของการทำกิจกรรมทางโลกาภิวัตน์ ที่ปรัชญาตะวันตกนิยามโดย ใช้พลวัตต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักคิดที่ทำให้คนขาดแคลนความสุข และควมมีสันติอย่างยิ่ง

7.5 โทโพโลยีของการเรียนรู้ เมื่อใดฉีกแนวจากการยึดติดการเรียนรู้ ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบใหม่ (e-Learning) หรือจะมีที่แบบก็ตาม ถ้ายัง อยู่ภายใต้พลวัตต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้ว จะทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรทุก ชนิด ไม่ว่าจะทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน ฯลฯ สัมฤทธิ์ผลก็ยังคงตกอยู่ภายใต้ เหตุผลเดียวกัน คือ เก็งความจริงจาก การสอบถามวิจัยข้อมูล ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินประเด็นที่ผิดกับถูก เสมอกัน ไม่ต่างอะไรจากการพนันทุกชนิด

อย่างต่ำที่สุด ควรมีสุดมยปัญญา สักตปัญญาจากสิ่งรอบตัว เช่น ต้นไม้ใบหญ้า ดินสอ ปากกา กระดาษ หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน ฯลฯ พุทธปรัชญา กล่าวว่า จากสิ่งหนึ่งสามารถจะสกัดจินตมยปัญญาได้ ทุกอย่างตรงกัน แต่ทดลองสร้างสุดมยปัญญาเชิงพุทธบ้าง จะสามารถ ทดสอบว่า ความรู้ความจำที่เรียนสอนกันในห้องเรียน เหลือติดค้างเป็น ปัญญาของผู้เรียนมากแค่ไหน (ซึ่งผู้เรียนใช้วิธีนี้จัดกิจกรรมกลุ่ม และ สอนแทรกในทุกเรื่องทุกสาขาวิชา ทุกแนวความคิด)

เป็นของง่าย ๆ ก็ได้ แค่สอนปรัชญาวิทยาศาสตร์และพุทธปรัชญาเพิ่มขึ้น
อีกสักหนึ่งวิชา คือแค่จัดการอบรมให้คนรักการคิด รู้จักความหมายของ
โทโพโลยีของการคิด

บางทีเรื่องยากอาจกลายเป็นเรื่องง่ายก็ได้ ปัญหาทุกอย่างควรแก้
ได้ด้วยการใช้พุทธปรัชญา เพราะพุทธศาสนาที่เป็นภาษาธรรม หมายถึง
เทคโนโลยีของการดับทุกข์ หรือเทคโนโลยีของการแก้ปัญหา นั่นเอง

ع

การสอนสอดแทรก *คุณธรรมจริยธรรม*

เชิงปฏิบัติ

เกริ่นนำ

การปฏิบัติหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ การปฏิบัติทางวัฒนธรรม คือ การเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณี ค่านิยม วิธีคิดของมนุษย์ประเทศไทย มีการปฏิบัติตนเองตั้งแต่รัชสมัยของรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระปิยะมหาราช ซึ่งทรงปฏิบัติแทบทุกเรื่อง ฐานรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่สุด คือ การเปลี่ยนหน่วยชั่งตวงวัดจากหน่วยนับฐานสี่ มาเป็นหน่วยนับฐานสิบ หน่วยเวลาจากจันทร์คติมาเป็นสุริยคติ ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยมีฐานของการจินตนาการที่จะไปสวมรับความรู้อสากล

พุทธศาสนาก็ถูกปฏิบัติคำสอนด้วย คำสอนที่เป็นทำนองปาฏิหาริย์ ถูกตัดทิ้ง หรือคัดแยกไปไว้คนละส่วน คำสอนที่ปฏิบัติใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความรู้อวิทยาศาสตร์ส่วนที่เป็นโลกุตรธรรมซึ่งเหนือไปจากความรู้วิทยาศาสตร์ก็ถูกตัดทิ้งไปด้วย

ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม เป็นภิกษุชาวไทยที่นำ
โลกุตระธรรมกลับคืน ตลอดอายุขัยของท่าน ได้นำโลกุตระธรรมมาเปิดเผย
โดยมีหลักฐานอยู่เป็นหนังสือ “ธรรมโฆษณ์” ชุดต่าง ๆ ซึ่งธรรมทานมูลนิธิ
พิมพ์เผยแพร่ จนถึงปัจจุบันเป็นหนังสือขนาด 500 หน้า จำนวน 74 เล่ม

ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นผู้ที่เชื่อว่าโลกุตระธรรมเท่านั้นที่จะช่วยโลก
ให้พ้นจากความวิनाศได้ ถ้ากุศลธรรมให้กลับคืนสู่เยาวชนไม่ได้สันติภาพ
จะเกิดในโลกไม่ได้

โลกุตระธรรมหมายถึงสัจภาวะ ที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามภาวะของโลก ไม่ถูก
กระทบโดยความเชื่อหรือความไม่เชื่อของใคร จะเป็นจริงเหนือกาลเทศะ
เสมอสามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นสัจธรรมได้ทุกคน ทุกเวลา แต่ต้องการ
ผู้ชี้แนะเพื่อให้เข้าถึงกระบวนการพิสูจน์ความจริงเท่านั้น

พุทธปรัชญาเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิบัติความคิดของมนุษย์อย่าง
หนึ่ง ปรัชญาที่คนเก่งในโลกต้องพิศวง เห็นจะไม่มีอะไรเกิน “กาลามสูตร
สิบ” เพราะกาลามสูตรสิบบอกหลักจงอย่าเชื่อเพียง เพราะเหตุสิบประการ
และสิบประการที่ระบุไว้ในกาลามสูตรสิบนั้นก็คือ ความคิดทั้งหมดทั้งสิ้น
ของอารยธรรมนั่นเอง

กาลามสูตรสิบ

กาลามสูตรสิบเป็นธรรมสัจจะ หมายความว่า มนุษย์ไม่ควรปลงใจ
เชื่ออย่างแนบแน่นในหลักสิบประการ กาลามสูตรสิบมิได้ห้ามการเชื่อ แต่
ห้าม “อย่าปลงใจเชื่อ เพียงเพราะ.....” การใช้กาลามสูตรสิบมีทั้งจุดเด่น
และจุดด้อย จุดเด่นคือทำให้สัตบุรุษมีหลักกระลึกรู้ว่า ไม่ควรยึดติดกับหลัก
ทั้งสิบของกาลามสูตรสิบ จุดด้อยคือถ้าใช้เพื่อเอาชนะ ช่มชู้ผู้อื่น เป็นวิวาหะ
ก็จะกลายเป็นอันธพาลได้

ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล ได้แปลงคุณสมบัติของสัตบุรุษ 7 ประการ ให้ตรงกับนิยามของโลกสากล (รูปที่หนึ่ง) ซึ่งถ้าอ่านแผนที่หลักของคนสมบูรณ์แบบที่ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล เสนอไว้ได้ ก็จะใช้กาลามสูตรสิบอย่างถูกเงื่อนไขได้

กาลามสูตรสิบเป็นเพชรน้ำเอกของพุทธปรัชญา นำที่จะได้รับความเอาใจใส่ และนำมาสั่งสอน ให้ผู้เรียนมีอาวุธป้องกันภัย ยามที่ท่องเที่ยวในโลกของข้อมูลที่ไร้พรมแดนเช่นนี้

กาลามสูตรสิบก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่รอผู้บริหารผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลค้นพบ นำมาบริหารจัดการให้เป็นหลักการเรียนการสอน มิใช่แค่จะช่วยยกคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนและผู้สอนในมหาวิทยาลัยเท่านั้น กาลามสูตรสิบสามารถยกระดับปัญญาของคนที่เป็นทาสของข้อมูลด้วยระบบการคิดแบบตะวันตกได้ดี ทุกท่าน ทุกที่อีกด้วย

หลักของกาลามสูตรสิบมีดังต่อไปนี้

1. อย่าปลงใจเชื่อโดยการฟัง (เรียน) ตามกันมา (อนุสสวะ)
2. อย่าปลงใจเชื่อโดยการถือสืบ ๆ กันมา (ปรัมปรา)
3. อย่าปลงใจเชื่อโดยการเล่าลือ (อิตทิกรา)
4. อย่าปลงใจเชื่อโดยการอ้างตำรา (ปิฎกสัมปทา)
5. อย่าปลงใจเชื่อโดยตรรก (ตักกะ)
6. อย่าปลงใจเชื่อโดยอนุমান (นยะ)
7. อย่าปลงใจเชื่อโดยคิดตรองตามแนวเหตุผล (อาการปริวิตักกะ)
8. อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน (ทิฏฐินิษฌานักขันติ)
9. อย่าปลงใจเชื่อเพราะถ้ามองเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ (ภัพพรูปตา)
10. อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี่คือครูของเรา (สมโณโนครูติ)

กาลามสูตรข้อที่สาม **อย่าปลงใจเชื่อเพราะการเล่าลือ** ตัวอย่าง เช่น ดิ้นข่าวลือ Y2K จากทีวี ดิ้นข่าวลือ HIJACK ตลาคหฺัน ฯลฯ ดิ้นข่าวลือผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ ดิ้นข่าวลือว่ามีผู้ปฏิบัติธรรมได้พิสดารต่าง ๆ ดิ้นข่าวลือจากคำทำนายของผู้วิเศษ เช่น นอศตราตามุส เจ้าเข้าทรง ฯลฯ เราต้องระลึกเสมอว่า “ศีลย่อมคุ้มครองผู้มีศีล ธรรมย่อมคุ้มครอง ผู้ประพฤติธรรม”

กาลามสูตรข้อที่สี่ **อย่าปลงใจเชื่อเพราะอ้างจากตำรา** ตัวอย่าง เช่นอ้างว่าเป็นความจากพระไตรปิฎก เป็นพุทธวจนะ เป็นตำราสากลของโลกเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นบัญญัติของพระเจ้าเป็นต้น เราต้องระลึกเสมอว่า ตำราเป็นที่รวมภาษา และภาษาทุกชนิดมีเกิด มีตาย มีวิวัฒนาการ มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย ตามเงื่อนไข ตามค่านิยม และภาษาเป็นทวิภาวะ คือมองได้สองมุมเสมอ

กาลามสูตรข้อที่ห้า **อย่าปลงใจเชื่อเพราะเป็นตรรกะ** ตัวอย่างเช่น การสมมติเลขจำนวนเลขยกกำลัง การสมมติเวลา การสมมติเลขอตรรกยะ บัญญัติไตรยางค์ของเลขคณิต สมการพีชคณิต ทฤษฎีเรขาคณิต แคลคูลัส มิติต่าง ๆ สามมิติ เหนือมิติ จังหวะต่าง ๆ กระแสต่าง ๆ เช่นกระแสลม กระแสไฟ รวมทั้งสถิติ อ้างความน่าจะเป็นต่าง ๆ เราต้องระลึกเสมอว่า สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงข้อตกลงธรรมดา ที่มีประโยชน์ เพราะยังยอมรับและใช้ร่วมกัน เมื่อใดยกเลิกข้อตกลง สิ่งเหล่านี้ก็ดับไป ไม่มีค่าแต่อย่างใดเป็นธรรมดา

กาลามสูตรข้อที่หก **อย่าปลงใจเชื่อเพราะเป็นอนุমানหรือ การนิรนัย** ตัวอย่าง เช่น การนิรนัยเรื่องแรงโน้มถ่วงของโลก การนิรนัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสสารและพลังงาน การนิรนัยเกี่ยวกับพันธุกรรม และการแสดงออกของยีนบนสายพันธุกรรมของนักวิทยาศาสตร์ รวมถึงการ

ระลึกอยู่เสมอว่าปัญญาของเรายังไม่สมบูรณ์ ถ้ายังแทงทะลุไม่ได้ ก็ต้อง
ทำใจ ถ้าอยากเชื่อก็ควรเชื่อด้วยความหวังว่า สักวันหนึ่ง เราจะต้องแทง
ทะลุความเชื่อดังกล่าวให้ได้

กาลามสูตรข้อที่เก้า **อย่าปลงใจเชื่อเพราะเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ**
โดยเฉพาะค่านิยมปัจจุบันสมัย เน้นย้ำการสร้างภาพกันอย่างสุดโต่ง
เช่นแต่งตัวต้องดี วางมาดต้องดี หีบห่อ (แพ็คเกจ) ต้องดี ภาพลักษณ์
ต้องดี พูดจาต้องดี เทคโนโลยีต้องดี ความเชื่อของคนอเมริกันคือ
You get what you have paid. นี่เป็นเรื่องเน้นย้ำการสร้างภาพลักษณ์
ทางภายนอก ที่ผิดหลักกาลามสูตรข้อที่เก้าอย่างยิ่ง การเน้นย้ำการ
สร้างภาพ จึงทำให้เกิดกระบวนการลูปหน้าปะจุมุก ตัดพิธีการและเน้นย้ำ
การสร้างตัวเลข ภาพลวงตา โฆษณา ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งวิทยาการ
ผ่านสื่อสารมวลชนล้วนแต่เป็นความลวงอย่างเป็นมิจฉาทิฎฐิที่น่าตกใจ
อย่างยิ่ง เพราะพระพุทธศาสนาเชื่อว่า มิจฉาทิฎฐิ เป็นสุดยอดของความ
ประมาทและสุดยอดของอันตรายของมนุษย์

กาลามสูตรข้อที่สิบ **อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่า สมณะนี่คือ**
ครูของเรา ยกตัวอย่างองคุลิมาลเชื่ออาจารย์อย่างสุดโต่ง ต้องไปฆ่าคน
มากมาย พอลพต ฮิตเลอร์ เชื้อลัทธิคอมมิวนิสต์และชาติพันธ์เยอรมันสุด
โต่งฆ่าคนไปมากมาย คนไทยเสื่อมศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา เนื่องจาก
กรณีพระดังเป็นข่าวโลกีย์ กรณีที่เชื่อว่าผู้จัดการ โค้ช พี่เลี้ยง ฯลฯ ก็ล้วน
เข้าข่ายข้อนี้ได้ โปรระลึกไว้เสมอว่า ถ้าหากเรายังเป็นปุถุชนธรรมดา
ต้องเชื่อหลักทำดี ดี ทำชั่ว ชั่ว และพระพุทธศาสนาสอนให้ละเว้นความชั่ว
ทำความดีแต่อย่าติดดี ทำจิตของตนให้ผ่องใสด้วยการปฏิบัติ ไตรสิกขา
คือ การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญสมาธิภาวนา การรักษาจิต
เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกคน

10. แข่งขันกันคิดเชื่อมโยง “อรรถสาระ” ของการเรียนรู้ เพื่อฝึกฝน การเห็นการอิงอาศัย นามธรรมในสาขาอาชีพที่แตกต่างกัน

unaru

กาลามสูตรสิบเป็นเสมือนแผนที่นำทาง หรือเสมือนบัจฉัยกระตุณ ภูมิคุ้มกันของจิต ให้ปฏิบัติตนเอง จากความยึดติด ทั้งที่ดีและทั้งที่ไม่ดี เพื่อให้เราได้ใช้สติและดำเนินชีวิตอยู่อย่างทางสายกลาง

กาลามสูตรสิบเป็นเครื่องป้องกันภัยอย่างดี ในทุกสมัยที่มีการเร่งเร้า

1. ความอยากได้กามวัตถุจนหลงเพลินเกินพอดีโดยไม่รู้ตัว
2. ความยึดติดความคิดต่าง ๆ เป็นสภาวะจนกระทั่งเกิดการขัดแย้ง เพราะถูกบัจฉัยบ่อนย้อนกลับที่เดิม

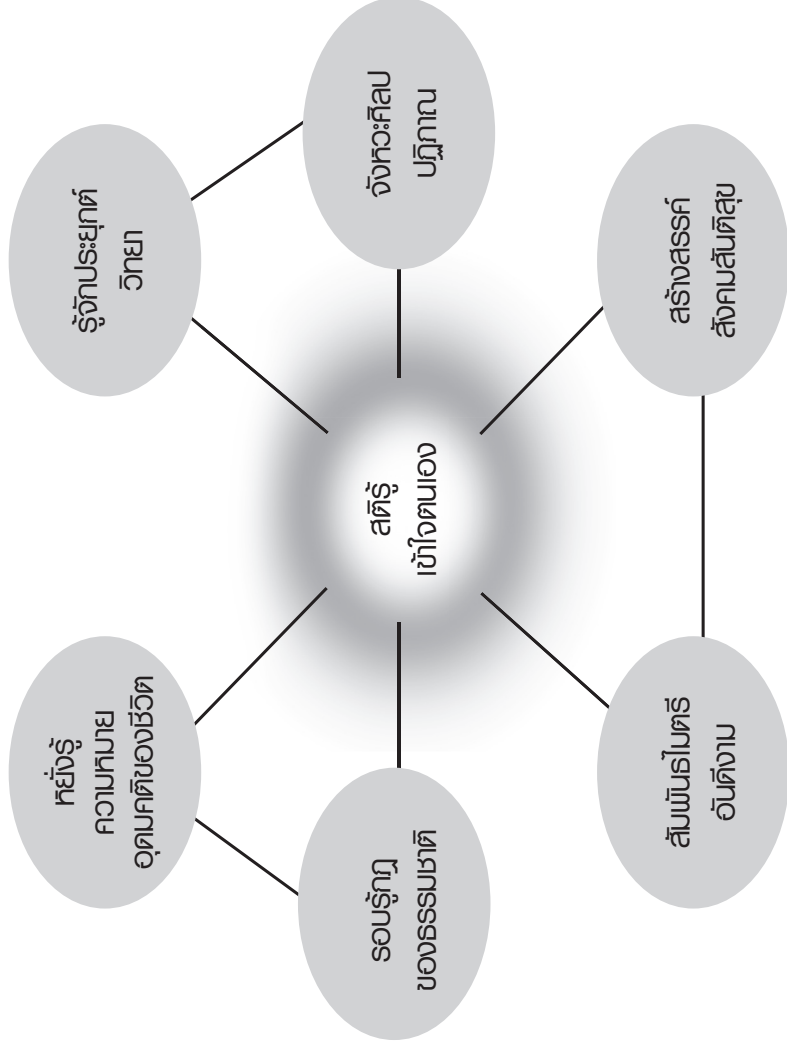
3. ความเป็นทาสของค่านิยมหรือแฟชั่นร่วมสมัย เพราะหมดแรง ต้านทาน การยั่วยุที่มาโดยตรงและโดยอ้อม

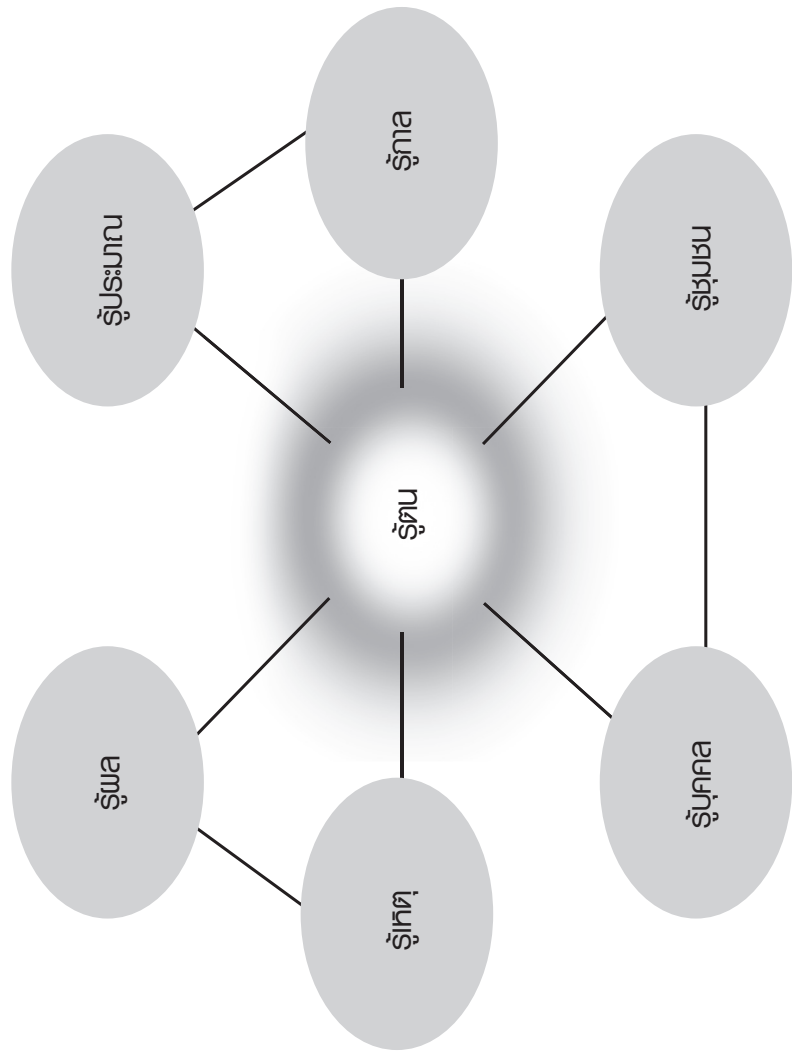
4. การต้องระหกระเหินไปกับอิฎฐารมณ คือลามก ชื่อเสียง สรรเสริญ สุข และอนิฎฐารมณ คือการเสื่อมลามก เสื่อมเกียรติ นินทา ทุกษ์ จนกระทั่ง จิตขาดการพักผ่อนตามธรรมชาติอันควร

กาลามสูตรสิบ เป็นเพื่อนคู่คิด มิตรคู่เดินทางไปกับโลกของข้อมูล อันปราศจากพรมแดนได้ดี

หลักของคนสมบูรณ์แบบและการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ ของศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล

ความรู้ 7 หลักของทฤษฎีสมมูลแบบ

ბ

มิตต้นเหตุของการหลง มโนภาพ

เกริ่นนำ

มโนภาพ หมายถึง สิ่งที่จิตสร้างขึ้นจากการเห็น การได้ยิน ได้ดม ได้ลิ้มรส ได้กลิ่น

และได้คิด

เตคารต์ กล่าวว่า “ฉันคิดได้ ฉันจึงมีอยู่” ได้พยายามที่จะตั้งทฤษฎีว่า “มโนภาพที่จิตสร้างขึ้นนั้นแหละคือตัวตน”

พระพุทธเจ้า ตรัสว่า “ความคิดนั้น ถ้าได้สร้างเป็นมโนภาพแล้ว เสี่ยงต่อการเข้าใจผิด คิดว่า ตัวตนมีอยู่จริง” โดยแท้จริงแล้วมโนภาพเป็นเพียงมายาของจิต เปรียบเสมือนเงาในกระจกที่ไม่มีอยู่จริง แต่เห็นจริงว่ามีอยู่

“การคิดว่า มโนภาพที่สร้างขึ้นมาเป็นตน และเป็นของตน จึงเป็นการหลงผิด” (โมหะ)

พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ว่า ชีวิตเกิดจากเหตุปัจจัยรวมกันเป็นขณะ แล้วเปลี่ยนไป ไม่อาจดำรงสภาพเดิมไว้ได้ ปรากฏการณ์ที่ไหลเรื่อย ไม่

อาจยืนยันว่า การรวมตัวของเหตุปัจจัยขณะใดน่าจะเป็นตัวตนที่แท้จริง จึงทำให้พระพุทธองค์บัญญัติ “อนัตตา” ขึ้นแทนอัตตา

“อนัตตาคือการไหลไม่หยุดนิ่งของเหตุปัจจัยที่มาประชุมกัน”

เหตุที่ทำให้มนุษย์หลงคิดว่า มโนภาพที่ตนสร้างเป็นตัวแทนของตัวตนที่แท้จริง ก็เพราะสัญชาตญาณในการสร้างมิติของมนุษย์เกิดได้อย่างอัตโนมัติ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์ เพราะสร้างมิติของความ คิดได้นั่นเอง

เด็กเล็กๆ เข้าใจเรื่องราวจากการ์ตูน หรือ ภาพสัญลักษณ์ หรือของเล่นตุ๊กตา เพราะเข้าใจว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นตัวแทนของตน ก็เพราะความเขลา ความมีอวิชชา ความหลงคิดว่า “ตัวตนเป็นจริง”

ความหลงยึดตัวตนจึงทำให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ และระหว่างที่ยังมีลมหายใจอยู่ ก็เวียนว่ายติดตาม ลูบคลำ ไชวคว่า สังสารจักรแห่งอารมณ์ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยหยุดอารมณ์อันใดไว้ได้เลย แต่ก็ยังเพียร ไชวคว่าไล่ล่าแสวงหาอารมณ์ที่ชอบ และผลักไสอารมณ์ที่ไม่ชอบ หรือไม่ก็สงบดูท่าทีก่อน เพราะยังรออยู่ว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี

การอบรมให้เข้าใจ มิติและการหลงมิติเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่จะสร้างความคิดแยกคายให้เกิดขึ้น

นอกจากจะได้ความคิดแยกคายที่เกิดจากการรู้เท่าทันมิติของความ คิดแล้วผลลัพธ์ที่ตามมามากมหาศาล

ดูโฆษณาจะเห็นมิติของเรื่องราวที่ต่อกัน (สันตติของมิติ) เห็นความจริงของมิติที่ถูกต้องกันโดยจิตก็รู้เท่าทันโฆษณา ไม่ดูด ไม่ผลักต้าน แต่เห็นความจริงที่เป็นการประชุมรวมกับของมิติเส้นตรงเป็นธรรมชาติ

อ่านข้อความอะไร จะเห็นมิติที่วางอยู่อย่างสลับซับซ้อน หรือเห็นมิติเหตุผลที่ซ่อนไว้ในข้อความ มันเหมือนกับเป็นการถอดรหัสของภาษา

เป็นการลับปัญญาญาณอย่างหนึ่ง

จิตพูดทำอะไร จะเห็นมิติของกรรม ที่ตัดสินใจพูด คิด ทำด้วยเจตนา คือกรรมผลึกแค่มโนภาพทางความคิดบางความคิดออกมา

การเห็นการเคลื่อนไหวของมิติในขณะที่ทำ พูด คิด จึงเป็นกำลังของสติปัญญา ใครทำได้จะรู้ว่า นี่คือการเป็นผู้กำกับความคิด พูด ทำ ของตนเอง ดังนั้นขณะที่ คิด พูด ทำด้วยสติปัญญาถือว่า

คือการปฏิบัติธรรม

เมื่อใดที่ตนมองเห็นการเคลื่อนไหวของมิติต่าง ๆ มันก็เท่ากับรู้เท่าทันสมมติ เท่ากับเป็นการป้องกันการหลงผิด คือการยึดมโนภาพเป็นตัวตน

เมื่อฝึกหัดอบรมให้จิตรู้เท่าทันมิติ คิด พูด ทำ ย่อย ๆ จนเป็นอัตโนมัติ จะเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้ตรงกับสภาวะ “สักแต่ว่า” ในภาษาธรรมของนักปฏิบัติธรรมนั่นเอง

การเรียนเรื่องมิติ และรู้เท่าทันความเป็นมิติ นอกจากจะเป็นการฝึกสติ ยังเท่ากับเป็นการสร้าง “จิตตปัญญาญาณ” อีกด้วย

การเข้าถึงความเป็นมิติจึงเป็นโพชฌงค์เจ็ด

ความสำคัญของมิติมีมากถึงขนาด ท่านสามารถสร้างจิตตปัญญาญาณได้ด้วยตนเอง

ท่านไม่คิดจะตั้งใจ จะเข้าถึงนิยามของมิติต่าง ๆ บ้างหรือ เมื่อท่านเข้าใจนิยามมิติแล้ว ท่านจะเห็นว่า การที่จิตสามารถสร้างมิติเส้นตรงได้เป็นอัตโนมัติ นี่คือ ปัญญาญาณนั่นเอง

ผู้ใดเห็นมิติของตนเองอย่างน้อยก็ได้ชื่อว่า ผู้มีอัจฉริยภาพ

นิยามของมิติเส้นตรง

เส้นตรงหมายถึงการที่จิตเล็งจุดเริ่มต้นไปสู่จุดเป้าหมาย จิตจะสามารถทำเช่นนั้นได้โดยอัตโนมัติ

เช่น อยากจะเดินข้ามถนน จะเริ่มต้นที่จุดหนึ่ง เมื่อเห็นว่าปลอดภัย ไม่มีรถผ่าน จิตจะรีบเดินข้ามจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่งทันที การเดินข้ามถนนจะได้มิติเส้นตรง

ถ้าอยากลากเส้นตรงเพื่อกิจกรรมอะไรสักอย่าง ก็จะต้องมีจุดตั้งต้น และลากไปสู่เป้าหมาย เช่นการขีดเขียนรูปทรงบนพื้นดิน หรือแผ่นกระดาษ ผลลัพธ์ที่ได้เรียก มิติเรขาคณิต คือได้รูปทรงขึ้นมา

ถ้าต้องการเดินท่ากัมมันต์สไตล์ หรือท่าเต้นไมเคิล แจคสัน จิตต้องสร้างความรู้สึกเส้นตรงที่แขนที่ขา ขยับขึ้นขยับลงด้วยมิติเส้นตรง ถ้าเต้นเป็นหมู่ แล้วรู้สึกเต้นพร้อมกันดีจะเห็นว่า ทุกคนจะเต้นเป็นเส้นขนานเหมือนแถวทหาร ถ้าทำได้เช่นนี้ จะทำให้เกิดพลังอำนาจแห่งความเข้มแข็ง

มิติเส้นตรงที่เกิดจากเส้นขนานพร้อม ๆ กันในรูปทรงเรขาคณิตจึงเป็นอำนาจที่คนปัจจุบันชอบ

ยิ่งเต้นเร็ว เข้าจังหวะพร้อมกัน ยิ่งชอบ ยิ่งชื่นชม

คนอินเทรนด์จึงเต้นด้วยท่ามิติเส้นตรง ซึ่งเห็นอยู่ในท่าเต้นทุกชนิด เห็นอยู่ในละครเวทีทุกชนิด เห็นอยู่ในดิสเนย์ออนไอซ์ เห็นอยู่ในศิลปกรรม การบันเทิงที่ลอกมาจากตะวันตกทุกชนิด ทุกประเภท

แต่ถ้าเต้นอ่อนช้อยหรือท่าเต้นแซกซ์ จะต้องปรับเป็นมิติเส้นโค้งด้วยความเร็วที่สม่ำเสมอ

รำไทยจึงเป็นมิติเส้นโค้งระหว่าง มือ เท้าและร่างกาย ส่วนท่าเต้น แซกซ์ต้องเน้นย้ายสะโพก หน้าอก และอวัยวะเพศให้โดดเด่น สำนวน อินเทรนด์ คือ ต้องให้โค้งทะลุจอ จึงจะสะใจคนอินเทรนด์ แต่ถ้าทำได้ดี ต้องรู้สึกตัวขณะทำ จึงจะเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นการเต้นรำกัมมันต์สไตล์ หรืออะไรก็แล้วแต่ ถ้ารู้สึกตัวว่ากำลังกระทำอยู่ ถือได้ว่า กำลังฝึกสติ แต่ถ้าไม่รู้ตัวว่ากำลังทำอยู่ ถือเป็นโมหะ

ตามทฤษฎีของพุทธธรรม ผู้ที่เดินไปด้วยรู้สึกตัวไปด้วย จึงจะประสบความสำเร็จ ในฐานะดารา ถ้าเดินไป แต่ถ้าไม่รู้สึกละเอียดก็จะทำให้มีโมหะเด่นมาก ๆ เข้าอาจมีโรคที่รักษาไม่หายแทรกแซงได้ เพราะนั่นคือ ความไร้สติ เป็นโมหะกรรมล้วน ๆ

ทั้งหมดนี้คือมิตีรูปธรรม ที่เป็นมิติเรขาคณิต และมิติแคลคูลัส (การเคลื่อนด้วยจังหวะสม่ำเสมอ) และมิติพีชคณิต (คิดทำใหม่ ๆ ผสมผสานให้ดูแปลกไปจากเดิม)

ผลของการขึ้นชอบมิตีรูปธรรมมีอยู่รอบตัว

ข้าวของเครื่องใช้แทบทุกชนิด เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์โทรศัพท์มือถือ ถ่านก็เหลี่ยมถูกรอบ ๆ ตัว จะเห็นมิติเรขาคณิตเต็มไปหมด

ถ้าหากมีโค้ง หนู เว้า ต้องมีลักษณะของการขึ้นรูปที่สม่ำเสมอ ด้วยมิติแคลคูลัส

ขอทิ้งท้ายให้เห็นว่า

มนุษย์ตกเป็นทาสของมิติเส้นตรงในนิยามของคณิตศาสตร์สาขาต่าง ๆ จนลืมสังเกตความจริงที่เหนือมิติที่มีอยู่จริง ทุกอย่างสร้างขึ้นมานั้นคือเรื่องสมมติเท่านั้น

ชีวิตจริงของมนุษย์จะพบว่า ความธรรมดาที่ไม่มีมิติ ความเหนือมิติ ความซับซ้อนจนถึงขั้นโกลาหลของชีวิต ที่ไม่อาจควบคุมให้เกิดมิติเส้นตรงได้ตั้งใจปรารถนา

ชีวิตจริง มันมีความธรรมดา ที่ไม่มีมิติ

การที่มนุษย์รังสรรค์สิ่งต่าง ๆ ด้วยมิติเส้นตรง จึงเป็นแค่มโนภาพ และความนิยมชั่วคราว

ความอินทเรนต์ในเครื่องอุปโภคบริโภคทุกชนิดในความบันเทิง ในศิลปกรรมทุกชนิด จึงเป็น

เรื่องของการหลงมิติ โดยเฉพาะมิติเส้นตรง
 ที่หลงหนักที่สุด มิใช่มิติเส้นตรงเชิงรูปธรรม แต่กลับเป็นมิติเส้นตรง
 เชิงนามธรรม ที่ทำร้ายมนุษย์ให้สามารถจะสร้างมิตินามธรรมขึ้นมาหลอก
 หลอนตนเอง จนถึงกับฆ่าตนได้

มิติเส้นตรงเชิงนามธรรม

จะกล่าวว่ มนุษย์ต่างจากสัตว์ดิรัจฉาน ก็เพราะสามารถเข้าใจ
 เข้าถึง วิเคราะห์ สังเคราะห์ มิติเส้นตรงเชิงนามธรรม

มนุษย์ปกติจะคิดทีละเรื่อง จะพูดทีละคำ จะเขียนทีละตัว นี้คือ มิติ
 เส้นตรงทางนามธรรมที่ได้รับการปลูกฝังผ่านการอบรมจากมนุษย์ด้วยกัน

ใครสามารถรังสรรค์มิติทางนามธรรมได้ชัดเจน คือว่า เป็นคนเก่ง
 เป็นผู้นำ เป็นผู้มื้อจจริยภาพ

คนเก่งของยุคปัจจุบัน ต้องทำงานเสร็จทีละเรื่อง

แม่บ้านต้องเตรียมอาหารให้เสร็จ ก่อนทำความสะอาดบ้าน หรือ
 ทำความสะอาดกระบวนการอื่น ๆ

ถ้าหากกำลังประกอบอาหาร ยังไม่เสร็จ วิ่งไปซักผ้า กลับมาถูบ้าน
 วุ่นวายสับสน ไม่สำเร็จสักอย่าง ถือว่าเป็นตลกอินเทรนด์ของแม่บ้าน
 บ้า ๆ บอ ๆ ชีวิตจริงไม่มีใครอยากได้แม่บ้านสับสนอลเวงอย่างนั้น

เด็กนักเรียนที่หยิบเอาหนังสือมาจะอ่าน ยังไม่ได้อ่าน ไปเปิดตู้เย็น
 หาเป๊ปซี่กิน ดื่มยังไม่หมด เปิดทีวี ฟังเพลง รับโทรศัพท์ วุ่นวายสับสน
 จะเป็นเด็กที่เรียนเก่งไม่ได้ แต่เป็นเด็กมีปัญหา ข้าวของกระจัดกระจาย
 ไขแล้วไม่เก็บเข้าที่เข้าทาง

เด็กคนไหนที่เก่ง จะต้องทำงานทีละอย่างให้สำเร็จลุล่วง ผู้ใหญ่ที่
 เพราะแสดงว่า มิติเชิงนามธรรมดีมาก รู้การควรรการไม่ควร ของมิติเส้น

ตรงเชิงนามธรรม

เด็กคนไหนวาดภาพเก่ง เต็มเก่ง เล่นดนตรีเก่ง ฯลฯ ต้องเป็นเด็กที่มีมิตินามธรรมที่สำเร็จลงตัวทีละอย่าง และเด็กเหล่านี้ จะกิน จะนอน จะเล่น จะมีวินัย ไม่ค่อยมีปัญหาให้บุพการี จะไม่กวนใจร้องกินโน่นกินนี่ เล่นโน่นเล่นนี่ ไม่ได้เรื่องสักอย่าง

เด็กที่มีมิติเส้นตรงเชิงนามธรรม จึงเป็นมิติของเด็กฉลาด และโตขึ้นเป็นวัยรุ่นฉลาด เป็นผู้ใหญ่อฉลาด เป็นผู้นำฉลาด

สังเกตดูนายกรัฐมนตรีของทุกประเทศ จะต้องผสมผสานมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรมได้ถูกต้องเหมาะสมทุกคน

ผู้ที่เป็นนักเขียน ต้องวางบล็อกของมิติเส้นตรงเชิงนามธรรมที่ถูกต้อง พอให้ผู้อ่านสร้างจินตนาการได้ที่ละเรื่อง

นักเขียนได้รับรางวัลโด่งดัง ต้องมีลักษณะของผู้ที่มีวินัยโดยกรส่วนตัว จึงจะแสดงการเขียนออกมาเป็นมิติเส้นตรงทางนามธรรมที่ผู้อื่นรับได้เป็นบล็อก ๆ

ตัวอักษรทุกตัว คือ จิกซอร์ที่ต้องเป็นองค์ประกอบให้ผู้อ่านสร้างมโนภาพได้

ยิ่งสร้างมโนภาพได้แจ่มชัด จนดูกับว่าอยู่ในเหตุการณ์จริงยิ่งถือว่าเป็นยอดนักเขียน

ศิลปกรรมทุกชนิดก็วางรากฐานอยู่บนมิติเส้นตรงเชิงนามธรรม ไม่ต่างจากการเขียนมากนัก

กล่าวโดยสรุป ผู้ที่มีมิติเส้นตรงเชิงนามธรรมที่สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ไม่ว่าจะเรื่องอะไร จะทำกับข้าว ชักผ้า เขียนรูป ปลูกต้นไม้ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่ต้องเป็นผู้มีวินัยที่ใช้มิติเส้นตรงเชิงนามธรรมทีละอย่าง ทำมิติเส้นตรงให้ลุล่วงทีละบล็อก

ชีวิตของเขาจะต้องมีวินัยในปกติชีวิต
 ต้องไม่ใช่ตกลงบ้าง ๆ บอ หาสาระไม่ได้อย่างแน่นอน
 ด้วยเหตุนี้ อารยธรรมจึงวิวัฒนาการด้วยการฝึกอบรม และถ่ายทอด
 มิติเส้นตรงเชิงนามธรรม ในรูปแบบและสัญลักษณ์ต่าง ๆ
 ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นผลรวมของมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรมและนามธรรม
 ที่สะสมข้ามชาติมายาวนาน
 แต่พระพุทธเจ้าได้ค้นพบว่า มิติเส้นตรงทุกชนิดเป็นมโนภาพของ
 จิต เป็นสิ่งสมมติที่จิตสร้างขึ้น สะสมไว้ และก่อความวิจิตรพิสดารมากมาย
 ลงท้ายกลับไปสู่ต้นเหตุไม่ได้ หลงติดกับดักของมิติเส้นตรง
 กล่าวคือ หลงขังจิตไว้กับมิติเส้นตรงที่ตนเองสร้างขึ้นนั่นเอง
 นี่คือทุกขสัจจ์ที่กลายเป็นสมุทัยสัจจ์อย่างยิ่ง ถ้ามนุษย์รู้ไม่เท่าทัน
 มิติเส้นตรงของจิตตนเอง ก็สะสมอวิชชาให้มีกำลัง

มิติเส้นตรงมีคุณอนันต์และโทษมหันต์

ขณะเขียนมิติเส้นตรงนี้ เพิ่งดูรายการทีวีช่อง 3 รายการว่า “ Thai-land Most Famous” เป็นรายการเอาวัยรุ่นมาถามว่า “คุณมีออราไหม” และเป็นรายการกระตุ้นกำลังใจด้วยการเสนอให้ผู้มีออรา(aura) สูงสุด รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ รวมแล้วเป็นเงินหลายล้านบาท และยังได้เป็นดาราอีกด้วย

ถ้าท่านเข้าใจมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรม และเชิงนามธรรม

รายการนี้ คือการแข่งขันการผสมผสานมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรมและนามธรรม ที่ผู้ชนะคือผู้ที่ผสมผสานสองมิติดังกล่าวได้เหนือกว่าคู่แข่ง

ท่าเด่นประกอบกิจกรรมบนเวที ต้องมีพลังของมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรม

การร้องเพลงจะต้องเริ่มมิติเส้นตรงเชิงนามธรรม เป็นบล็อคอารมณที่คนฟังรับได้ชัด จนเกิดอารมณร่วมได้ (นี่คือการส่งมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรมให้เป็นมิติเส้นตรงเชิงนามธรรมในผู้ที่นั่งอยู่ในเวที รวมคณะกรรมการด้วย)

การพูดโต้ตอบกับคณะกรรมการ ต้องใช้มิติเส้นตรงของเหตุผลที่ใช้ได้ทันควัน แสดงถึงปฏิภาณของผู้พูด

สรุปก็คือ ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นขวัญใจประเทศไทย คือผู้แสดงคุณสมบัติมิติเส้นตรงเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรมได้อย่างสอดคล้องตามเหตุปัจจัย

เรียกว่า ชนะแพ้กันด้วยพลังแห่งมิติเส้นตรง ที่เกิดจากเขวachsen เหล่านั้น มีบุพกรรมที่สามารถแสดงมิติเส้นตรงได้โดยอัตโนมัติ

อยากจะทำให้ท่านทดสอบว่า เรื่องดังกล่าวจริงไหมด้วยตนเอง

ขอให้ท่านลองถามเด็กอายุ 3 ขวบขึ้นไป ซึ่งพอพูดได้ชัดเจน ถามเด็กเล็ก ๆ ว่า สัญลักษณ์ดังกล่าวคืออะไร

เด็กเล็ก ๆ จะชี้ไปที่ตนเองทันที

คนทั่วโลกจึงใช้ชีวิตในต่างแดนได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่น ก็โดยการสื่อสารจากสัญลักษณ์ภาพดังกล่าว

เมื่อเด็กโตขึ้น เราลองถามใหม่ว่า คุณเห็นอะไรจากสัญลักษณ์ดังกล่าว คำตอบคือ “มิติเส้นตรงเรขาคณิตนั่นเอง”

ท่านก็จะเห็นทันทีว่า ภาพสัญลักษณ์ดังกล่าว ประกอบด้วย เส้นตรง 5 เส้น และวงกลมหนึ่งวง ซึ่งเป็นมิติเส้นตรงเรขาคณิตแล้ว ท่านเห็นอะไรอีก ”

คราวนี้ยากที่จะหาผู้ตอบได้ตรงความจริง เพราะมนุษย์แทบทุกคนถูกมิติเส้นตรงบังความจริงเอาไว้

ท่านลองดูก็ได้ ว่าท่านอาจทะลุมิติเส้นตรงออกไปได้หรือไม่

ถ้าท่านทำได้ แสดงว่า มีสติปัญญากำลังสูง เพราะถ้าคนทั่วไปจะไม่มีทางที่จะเห็นความจริงดังกล่าวได้เลย

นั่นก็คือ มันคือเส้นสีดำบนกระดาษสีขาวนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนด้วยวิธีปรนัย ดังที่ทำกันอยู่เป็นการ
อบรมให้เยาวชน สามารถใช้มิติเส้นตรงได้รวดเร็ว

เช่น การลบ บวก คูณหาร คือมิติเส้นตรงเลขคณิต

การให้เด็กสร้างความสัมพันธ์ มิติเส้นตรงเรขาคณิตกับหน้าที่
(ฟังก์ชัน) จนสามารถสร้างมิติเชิงรูปธรรมและนามธรรมที่สัมพันธ์กันอย่าง
อัตโนมัติ

เช่น เห็นถ้วยกาแฟ ก็นำไปโยงกับกาแฟ หรือโอวัลติน เป็นการให้
สามัญสำนึก ให้เด็กรู้ว่า หน้าที่ของอุปกรณ์ และเครื่องมือเป็นอย่างไร
เพราะเด็กยุคใหม่ต้องใช้สัญลักษณ์ทางหน้าจอโทรศัพท์มือถือถือมาก จนเด็ก
รุ่นใหม่จะมีความรู้สึกนี้กับหน้าที่ของสัญลักษณ์ หน้าจอได้ดีกว่าผู้ใหญ่
รุ่นเก่า

สิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ก็จริง แต่โทษของมันก็ยังอยู่ ณ ที่เดียวกัน
นั่นเอง

เด็กส่วนมากจะมีทัศนคติตายตัว คับแคบ ขาดความยืดหยุ่นที่จะ
เข้าใจว่า ฟังก์ชันของสิ่งหนึ่งนั้นมีมากมายมหาศาล ไม่ใช่มีฟังก์ชันอย่าง
เดียวที่เขาใช้การจนเคยชินเท่านั้น

การที่มีมิติเส้นตรงเชิงนามธรรมถูกบล็อกให้มีลักษณะตายตัว จะทำให้
เด็กตัดขาดจากความเป็นจริงตามธรรมชาติ ถ้วยกาแฟแค่เป็นสิ่งสมมติ
ความจริงมันคือ ภาชนะบรรจุอะไรก็ได้ จะทำหน้าที่ตวงอะไรก็ได้ ทำหน้าที่
เป็นตัวแทนของสสารก็ได้ ทำหน้าที่เชิงชีวภาพตามความต้องการของผู้
ใช้ก็ได้ เช่น ใช้ปักแจกัน ใช้เป็นของขวัญ ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเจ้าของก็ได้
และอีกมาก

มิติเส้นตรงเชิงนามธรรมที่ถูกบล็อก จนมองเห็นความเป็นจริงที่คับ
แคบ มีข้อเสียที่ทำให้คนใช้ประโยชน์จากสิ่งหนึ่งไม่คุ้มค่า ความไม่คุ้มค่า
ก่อให้เกิดการสิ้นเปลือง ความสิ้นเปลืองที่พบเห็นในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็น
ความสิ้นเปลืองที่เปิดเผย แต่ใคร ๆ ก็มองข้าม เพราะถูกฟังก์ชันของมิติ
เส้นตรงเชิงนามธรรมปิดบังไว้

ตัวอย่างเช่น ขวดน้ำ ขวดบรรจุภัณฑ์ และถุงบรรจุภัณฑ์แทบทุกชนิด ทำมาอย่างยาก ทำลายทรัพยากรทั้งแร่ธาตุ พลังงานไปมากหลาย แต่สังคมอินเทอร์เน็ทใช้แค่เป็นเครื่องดื่ม น้ำ แทบทุกคนโยนขวดพลาสติกที่มีอายุยาว 500 ปีลงถังขยะ ลงแม่น้ำ ลงสู่ใต้ท้องทะเล ภาพถ่ายใต้ท้องทะเล เต็มไปด้วยขวดบรรจุภัณฑ์ ที่เป็นมลพิษใต้ท้องทะเล สามารถฆ่าชีวิตสัตว์ใต้ท้องทะเลมหาศาล

เรื่องดังกล่าว ใคร ๆ ก็มองเห็น แต่ไม่มีใครคิดแก้ ไม่มีใครคิดห้ามปราม ช่วยกันกระหน่ำซ้ำเติมธรรมชาติ เสมือนต้องการทำลายล้างให้เกิดครุกรรมซ้ำเติมแก่มนุษย์ด้วยภัยจากความมั่งง่ายและโง่เขลาของมนุษย์ในยุคนี้

มิติเส้นตรงเชิงนามธรรมที่เห็นชัด คือ คนยุคอินเทอร์เน็ทไม่กลัวลัทธิบริโภคนิยม ไม่เกรงกลัวการบริโภคสินค้าอุปโภคบริโภคสำเร็จรูป ไม่เกรงกลัวว่าจะทำให้มนุษย์ลดความพยายามเหลือแค่ค้นหา อยากรู้ อะไรก็ได้สินค้ามาสนองค้นหา เลยกลายเป็นบริโภคนิยม ไม่รู้คุณค่าที่แท้จริงของทุกสิ่ง ไม่รู้ที่ไปที่มา ไม่รู้ขนาดความยากง่ายของการผลิตสินค้าเหล่านั้น ไม่รู้ภัยอันตรายจากการโยนวัสดุที่ย่อยสลายยากลงในธรรมชาติ

ท้ายที่สุด ไม่เข้าใจว่า “ของฟรีไม่มีในโลก” มีความหมายว่า ทุกครั้งที่บริโภคอย่างรวดเร็วทันใจ ก็จะต้องทำลายสติปัญญาญาณของตนเป็นต้นทุน เพื่อแลกกับสินค้าที่ได้มาอย่างรวดเร็ว เช่นนั้น

การบริโภคสินค้าที่รวดเร็วทันใจ จึงกดทับปัญญาของมนุษย์ให้มีดมนลงเหลือเท่ากับสัตว์ในอบายภพ นี่คือนตัวอย่างมหันตภัยของการเข้าไม่ถึงมิติเส้นตรง

၈

เอกลักษณ์ *ความเก่ง* และ *ความประเสริฐ*

ของมนุษย์

มองด้วยนัยโลกาภิวัตน์

ในยุคโลกาภิวัตน์ ความเก่งที่ปรากฏในสื่อมวลชนต่าง ๆ มักจะเป็นสมรรถนะ ที่เด่นดังด้วยทักษะเฉพาะตัว หรือคือสมรรถนะที่โดดเด่นเกินวัยบ้าง เกินสภาพกายภาพของร่างกายบ้าง ตัวอย่างเช่น เด็กอายุสามขวบ ทำวัตรสวดมนต์ให้พรราวกับพระผู้ใหญ่ เด็กแปดขวบร้องเพลงเสียงโซปราโนรวมเต็มได้ด้วย ชายทุพพลภาพแขนซ้ายลิบเล่นกีตาร์มือเดียว พร้อมร้องเพลงสะท้อนอารมณ์ แสดงความไม่ยอมแพ้ต่อความทุพพลภาพ แม้แต่เด็กพิการโดยนัยต่าง ๆ เช่น ดาบอด หูหนวก และพิการซ้ำซ้อนกลับสามารถร่วมกันแสดงการขับร้องเพลงก็เรียกความชื่นใจกับคนดูได้

ยิ่งถ้ามีประวัติแข่งเอาชนะระดับสากลก็จะเข้าข่ายเก่งมาก เช่น เด็กลิบขวบเล่นกีตาร์ชนะเลิศระดับนานาชาติ หรือแข่งตอบปัญหาวิทยาศาสตร์ได้เหรียญทองโอลิมปิก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นข่าวที่ทุกคนยอมรับ เรียกว่าคนเก่ง

เป็นความเก่งที่ต้องการทักษะ การฝึกฝนให้ชำนาญ “อะไรสักอย่าง” หรือ “ผ่านกติกาอะไรสักอย่าง และต้องเป็นกติกาสากล”

ความเก่งกล้าสามารถในความใฝ่ฝันของเรา จึงมักสัมพันธ์กับกฎ กติกาสากล หนีไม่พ้นแม้กระทั่งคุณธรรมและจริยธรรม ก็พลอยใช้กติกา สากล ไปด้วย ตัวอย่างเช่น

ต้องมาทำงานตรงเวลา ต้องรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต้อง แข่งขันกันโดยไม่ตักตักกติกา ไม่โกงการแข่งขัน ไม่รับเงินใต้โต๊ะ ไม่ใช่ เวลาหลงไปทำงานส่วนตัว เป็นต้น

พูดง่าย ๆ ต้องทำตามกติกาสากล

แม้จะเหนื่อยยากขนาดไหน ก็ต้องสู้สุดสำหรับฝ่าฟัน

ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนในฐานะผู้ควบคุมงานวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จะรู้สึกผิดอย่างมาก ถ้าหากละเลยไม่ติดตามข้อมูลวิจัยที่ตนทำให้ท่าน เหตุการณ์เสมอ

ต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งของชีวิตในทุกสัปดาห์ หรือบ่อย ๆ ค้นคว้า รายงานตามวารสารวิจัย ต้องขบรถไปตามห้องสมุดที่ใหญ่กว่า ที่มีวารสาร วิจัยที่มีชื่อเสียงมากกว่า เพื่อให้รู้ทันข้อมูลใหม่สุด

เมื่อลาออกจากการเป็นอาจารย์เข้ามาภาวนาในป่าจึงรู้สึกเบาสบาย กว่ามาก

ไม่ใช่แค่ต้องแบกภาระว่า โลกเขาไปถึงไหนเท่านั้น ถ้าเผชิญงาน วิจัยที่อ่านรายงานตรงกับที่เรากำลังทำ แถมทำดีกว่ามาก มันจะสร้างความ ทุกข์ให้กับเราทันที

เพราะหมายความว่า ผลงานวิจัยที่กำลังทำด้วยความยากลำบาก จะตกอันดับไปโดยอัตโนมัติ จะไปร้องขอความเป็นธรรมจากใครไม่ได้เลย

เพราะนี่คือกติกาสากล ผู้เก่งกว่าย่อมประเสริฐกว่า

การออกจากเกมส์แข่งขันจากกติกาสากล จึงสร้างความเบา ความสุข เหมือนเป็นรางวัลชีวิตที่แท้จริงของข้าพเจ้า

มองโตยบัยพุทธรรรม

นายบัน คี มูน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวถ้อยแถลง เมื่อ 16 พฤษภาคม 2555 เนื่องในวาระเฉลิมฉลอง “ปีพุทธยันตี 2600 ของพระพุทธเจ้า” ด้วยการเริ่มว่า

“ผู้นำที่สามารถทำสงครามเหนือคนเป็นล้าน แต่พระพุทธเจ้ายกย่องผู้ที่ชนะใจตนเองได้กลับยิ่งใหญ่มากกว่า”

ชนะสงครามความขัดแย้งในใจตนเองได้ ยิ่งใหญ่กว่าชนะการแข่งขันตามกติกาสากล

นายบัน คี มูน ได้กล่าวต่อไปว่า พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “มนุษย์กับธรรมชาติต้องอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว” ดังนั้น การที่มนุษย์ปล่อยให้แหล่งน้ำ และทรัพยากรเป็นพิษ ผลที่สุดก็จะย้อนกลับมาทำร้ายมนุษย์โดยตรง

พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ความประเสริฐของมนุษย์อยู่ที่การถืออหิงสา และการเคารพชีวิตทั้งปวง

สรุป คือ เขาต้องการให้มนุษย์หยุดคิด และสำนึกตนเองว่า กำลังคิดผิด ทำผิดอยู่หรือเปล่า

ถ้าจะถามว่า เราจะทิ้งกติกาสากลไปอยู่ป่าได้อย่างไร หน้าข้าสังคมไทยยังกำลังต้องปรับตัวให้เป็นสมาชิกของอาเซียน ต้องเปิดใจรับการแข่งขันกติกาในระดับอาเซียน เพิ่มจากกติกาสากลในเร็ววันอีกด้วย

อริยบุคคลคือระบบอุดมคติของพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของการตรัสรู้ชอบด้วยตนเอง ในคืนวันเพ็ญเดือนหกผ่านมา 2600 ปี เจ้าชายสิทธัตถะได้พบกระบวนการเปลี่ยนแอปพลิเคชัน (application) ของซอฟต์แวร์ของจิตจากปุถุชนกลายเป็นอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เปลี่ยนจากโลกียจิตมาเป็นโลกุตรจิตด้วยพระองค์เอง

หลังจากพระพุทธองค์ทรงอนุโลมและปฏิโลม สังฆกรรมที่ทรงค้นพบด้วยความสุขอย่างเหลือล้น (วิมุติสุข) พระพุทธองค์ก็ตัดสินพระทัยประกาศระบบอุดมคติของมนุษยชาติ เรียกว่า เป็นระบบที่ใช้เพิกถอนสังสารวัฏ เป็นระบบที่ทำให้ปุถุชนกลายเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ “อรหันตชน”

ทรงบัญญัติระบบอุดมคติดังกล่าว ด้วยการใช้ชื่อว่า “ปฏิจจนุปบาท” ประกอบด้วย 12 ปัจจัย 11 ขั้นตอน และเป็นกระบวนการที่ชี้ชัดอย่างแน่นอนว่า มนุษย์สามารถอบรมตนเองให้เข้าถึงระบบอุดมคติดังกล่าวได้

พระพุทธองค์ทรงทำให้ทุกคนมาดู ว่าสังฆกรรมของพุทธศาสนามีระบบอุดมคติสูงสุดอยู่ 10 ประการ คือ อริยบุคคล 8 จำพวก นิพพานหนึ่ง และพระไตรปิฎก รวมเป็นพระสังฆกรรม 10 ประการ

วิธีการที่จะเข้าถึง คือ ไตรสิกขา ได้แก่ การศึกษา 3 ประการ คือ การให้ การรักษาศีล การทำภาวนา ถ้าหากใช้รูปแบบของภิกษุและภิกษุณี จะบัญญัติ การรักษาพระธรรมวินัย การทำสมาธิและการสร้างวิปัสสนา ปัญญาขึ้นแทนไตรสิกขาของฆราวาส

การที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องระบบอุดมคติทั้งสิบประการทำให้ระบบอุดมคติแรกสุดเป็นภาวะที่น่าจับตามอง

โสดาบันบุคคล คือ การที่ปุถุชนสามารถสร้าง application ของซอฟต์แวร์ในจิตขึ้นเป็นโลกุตรจิตระดับแรกสุด และพระพุทธองค์ ทรงประกาศรับรองว่า โสดาบันบุคคลเป็นผู้ที่มีความเที่ยงแท้ต่อการออกจากสังสารวัฏ โสดาบันบุคคลผู้มีปัญญาบารมีสูงจะหลุดพ้นจากการท่องเที่ยวสังสารวัฏ ได้ภายในเวลาใดก็ได้หรือภายใน 7 วัน หรือ 7 เดือน หรือ 7 ปี อย่างช้าที่สุดไม่เกิน 7ชาติ

ความประเสริฐของมนุษย์อยู่ที่สามารถเข้าถึงความจริงแท้ด้วยตนเอง
ต้องยอมรับว่า ปุถุชนที่ยังมิได้รับการขัดเกล่าอย่างถูกต้อง จะเปรียบ
เสมือนคนโง่ การ คิด พุฒ ทำ จะเพิ่มทุกข์โทษให้กับตนเองและสังคม
ส่วนรวม

ต้องศรัทธาว่า ความจริงแท้ 10 ประการมีอยู่จริงในพระพุทธศาสนา
ได้แก่ อริยบุคคล 8 จำพวก นิพพานหนึ่ง และธรรมคำสอนที่บันทึกในพระ
ไตรปิฎกอีกหนึ่ง รวมเป็นความจริงแท้ 10 ชนิด

ถ้าได้รับการอบรมอย่างถูกต้อง ปุถุชนสามารถที่จะเปลี่ยนเป็น
อริยบุคคลได้ โดยเฉพาะ เมื่อใช้พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็น
กัลยาณมิตร

ถ้าจะสรุปว่า คนเก่ง คนประเสริฐโดยอุดมคติของพระพุทธศาสนา
คือ พระอริยบุคคลจำพวกที่หนึ่ง รู้จักกันในนามว่าพระโสดาบันก็ได้

ในสมัยโบราณ เมื่อราชบัลลังก์ว่างลง และยังหารัชทายาทไม่ได้
ปุโรหิตก็จะอธิษฐานราชรถเสด็จหาย ให้ราชรถนั้นไปเกยที่บ้านพระโสดาบัน
ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็สามารถจะอภิเษกเป็นพระราชอาหรือพระราชินี
ได้ เพราะคนโบราณเชื่อว่า พระโสดาบันจะไม่เคยอ้อมกับการให้ บุคคลที่
คิดจะให้ผู้อื่นตลอดกาล ย่อมเป็นรากเหง้าแห่งการขึ้นเถลิงราชสมบัติเป็น
พระราชอา และพระราชินี ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ

ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตฺโต) สมัยที่เขียน “พุทธธรรม”
ก็ยังเน้นย้ำให้พุทธบริษัททั้งหลาย ควรตั้งเป้าหมายของชีวิตไว้ที่ความเป็น
โสดาบัน เมื่อใดก็ตาม ใครก็ตามจะเป็นตนเองหรือลูกหลานของเรา สามารถ
เข้าแจ้งในพระสัทธรรมดังกล่าว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นโสดาบัน และ
คุณค่าของความเป็นมนุษย์ของเขาจะประเสริฐเหนือความเก่ง ความเลิศ
ทั้งปวง ที่โลกาภิวัตน์ใช้เป็นมาตรฐานวัดความสำเร็จกันอยู่

สรุปก็คือ ความเป็นพระโสดาบันย่อมเหนือกว่า นักกีฬาโอลิมปิก
ทุกประเภท เหนือกว่านางงามโลกทุกประเภท เหนือกว่าเศรษฐีทั้งมวลที่
ประสบความสำเร็จจากธุรกิจ เหนือกว่านักวิชาการที่ได้รับรางวัลโนเบล
ไพรีซ์ หรือรางวัลอื่น ๆ ที่คิดว่ายิ่งใหญ่ ขนาดไหนก็ตาม

สาเหตุที่พระโสดาบันประเสริฐกว่าคนเก่งทั้งมวลของโลก

หนึ่ง เพราะพระโสดาบันปราศจากอคติสี่ คือ การคิด พุด ทำ เกิด
ความลำเอียงเพราะ รัก ไม่ชอบ กลัว หลง รวมเป็นความลำเอียงสี่ประการ
การปราศจากอคติ มิได้แปลว่าพระโสดาบันแยกคนดี คนไม่ดี ไม่
ได้ ตรงกันข้าม สามารถ เห็นดี เห็นชั่ว แจ่มชัด รู้ว่าคนดีควรเหมาะสมกับ
อะไรแค่ไหนเหมาะสม

การปราศจากอคติ ก็คือ การรู้จักทำหน้าที่ของสัตบุรุษ คือ รู้การทำ
พุด คิด ให้เหมาะสม ดังนั้นจึงสร้างความดี ความจริงได้กับบุคคลที่อยู่
ใกล้ชิดได้ตลอดเวลา

เมื่อบุคคลไม่มีอคติ จึงมองธรรมตามสมควรธรรม พระโสดาบันมี
เมตตาธรรมต่อสรรพสัตว์เสมอหน้า (ไม่ใช่ยกสัตว์ขึ้นมาเสมอคนหรือ มิใช่
ยกคนชั่วให้เท่ากับคนดี) มีความกรุณาต่อสัตว์ผู้ไม่อาจปรับพฤติกรรมได้
มีความยินดีต่อความสำเร็จของบุคคลอื่น พระโสดาบันจึงไม่ขัดขวางความ
เจริญพัฒนาที่ถูกต้อง มีความอุเบกขาต่อโมหะกรรมของผู้อื่น วางใจเฉย
ไม่นำเรื่องไม่เป็นเรื่องมาเป็นภาระทางใจของตนเอง

สรุป พระโสดาบันจะตอบโต้ต่อบุคคลได้สมควรธรรมนั่นเอง

สอง พระโสดาบันไม่เคยอिम ไม่เคยพ้อจากการให้ มีการให้ที่สม่ำเสมอ
ไม่ว่าการให้ จะเป็นข้าวของหรือการให้ชื่อนามธรรม ของที่ให้จะสะอาด
ประณีตพอกับธรรม เหมาะกาลและรู้ว่าของใดควรสมควรกับใคร จึงเป็นการ
ให้ที่มีปัญญากำกับ พระโสดาบันจะให้อยู่เป็นเนืองนิตย์ ไม่ต้องรอเวลา

เทศกาล รอวันสำคัญ และการให้ของพระโสดาบันนั้น จะทำให้ผู้รับพอใจ ผู้ให้รู้สึกแจ่มใส

การให้ของพระโสดาบันจึงเป็นบุญกิริยา ดีทั้งผู้ให้ ดีทั้งผู้รับ ดีทั้งผู้พบเห็น ดีทั้งกำลังทำ ดีทั้งในอนาคตกาล ดีไปหมด การให้ดังกล่าว จึงสร้างศีลขึ้นในใจผู้รับ สามารถทำให้ผู้รับเกิดศรัทธาในความดี และเปลี่ยนคนทุศีลกลายเป็นผู้มีศีลได้

เมื่อพระโสดาบันขึ้นปกครองเป็นพระราชหรือพระราชินีจึงนำความสุข ความสวัสดิมาสู่ชุมชนนั้นตลอดกาลนาน

ส่วนฆราวาสที่ไม่ศรัทธาต่อการให้ แม้ข้าวของมีมากเกินกำลังใช้ เก็บสะสมไว้จนเกำคร่ำคร่า ตนเองก็ไม่ได้ใช้ ของก็ไร้ประโยชน์หรือบางทีอาจนำโทษมาสู่เจ้าของ เช่น ของนั้นเป็นที่หมายปองของผู้อื่น ยังก่อให้เกิดการทุศีล มีการขโมย ย่องเบา แย่งชิง ลวงล่อ หลอกล่อด้วยกลลวงต่าง ๆ

ของอย่างเดียวกัน มีอยู่เท่ากัน ถ้าอยู่ในมือของพระโสดาบันของนั้นจะมีคุณมากขึ้น มีประโยชน์สมกับความเป็นสิ่งของ ชนิดนั้น ตรงกันข้ามของอย่างเดียวกันอยู่ในมือของฆราวาสผู้เต็มไปด้วยอคติสี่ ฆราวาสให้สิ่งของด้วยอคติ การให้จะก่อให้เกิดความรัก ความกลัว ความอิจฉา ริษยา ความมัวเมา การให้ของฆราวาส จึงอาจเป็นเหตุของอกุศลกรรมในอนาคตก็ได้

สรุปก็คือ การให้ของพระโสดาบันจะชักนำกุศลกรรมบถให้กลับคืนสู่บุคคล สู่ชุมชน ในประเทศนั้น ๆ

แต่การให้ของปุถุชนที่เต็มไปด้วยอคติสี่ อาจจะทำให้ชักนำอกุศลกรรมบถให้เกิดขึ้นในผู้รับ ในชุมชน ในประเทศนั้น ๆ

คนโบราณจึงเชื่อว่าการเสี่ยงทาย ขอให้พระโสดาบันมาเป็นผู้

ปกครองบ้านเมือง เพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรมกลายเป็นศุภนิมิตรแห่งกุศลกรรม เพียงผู้สั่งการคือพระโสดาบัน

สาม พระโสดาบันเข้าใจแจ่มชัด ในความจำเป็นต้องมีกฎกติกาของชุมชนเพื่อความรุ่งเรือง และความเจริญพัฒนาทางปัญญาของมนุษย์

แต่ความเป็นกฎกติกาต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งพระธรรมวินัย ก็ยังเป็นเพียงแค่ว่าภาษาสมมติ บัญญัติ ไว้เพื่อความเหมาะสมในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น กฎกติกาทุกชนิดจึงปรับแก้ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้กฎกติกาเหล่านั้นเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากอยู่เสมอ

แน่นอน เมื่อมาคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล กฎกติกาย่อมมีการยกเว้นได้บ้าง เรื่องนี้เป็นข้อเท็จจริงที่พบเห็นได้ทุกเมื่อ ตลอดเวลาในอารยธรรมสากล

เพราะการเข้าถึงความจริงแท้ของกฎกติกาทุกชนิด ทำให้พระโสดาบันเข้าใจในกาลามสูตรสิบ เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงตรัส “กาลามสูตร” แก่ชาวกาลาม เพราะความรู้ทุกชนิด ย่อมคงสภาพสมมติไว้ครบถ้วนใครยึดหรือใครโยนทิ้ง ความรู้เรื่องใดก็เท่ากับติดกับดักของสมมติดังนั้น พระโสดาบันจึงเข้าใจ ความไม่ยึด ความไม่โยนทิ้ง และความไม่หยุดอยู่เป็นทางออกที่ดีที่สุด ที่จะเผชิญกับความจริงระดับสมมติ โดยเฉพาะสมมติสังขะที่มีสภาวะของอนิจจังและสับสนยุ่งเหยิง เช่นในยุคข้อมูลออนไลน์

เมื่อใดที่ application ของมนุษย์เปลี่ยนจากซอฟต์แวร์ ของปัญญาชนเป็นอริยชน ผู้หนึ่งก็จะใช้ความรู้ทุกชนิด ทั้งความรู้โบราณความรู้ทันสมัย ความรู้สึกตื่นแหวกแนวแค่ไหน ก็ยังคงสภาพของสมมติสังขะไว้อย่างเต็ม

สมมติสังขะให้คุณกับมนุษย์อย่างล้นเหลือ แต่เมื่อใดที่เข้าไม่ถึงความเป็นสมมติสังขะของความรู้ ก็จะถูกความรู้นั้นยับยั้งป้อนกลับ (feedback inhibition) กลายเป็นช่วยเพิ่มความโง่ให้กับผู้ถือครองความรู้

โลกแห่งข้อมูลออนไลน์จึงควรสอนควบคู่กับ “กาลามสูตรสิบ”
 ผู้ที่ไม่ยึดไม่โยนทิ้งไม่หยุดอยู่ แต่รู้และเห็นตรงสภาพความรู้ันั้น ๆ
 ต้องศรัทธาในอมตธรรมของความว่าง (สูญญตา)

ยุคที่สามารถโทรเฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์กำลังเฟื่องเป็นยุคที่
 ต้องใช้ กาลามสูตรสิบเข้าไปสอนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถม มัธยม
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

ผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบมากที่สุด จึงควรเป็นนักบริหารนักปกครอง
 และผู้มีอำนาจในการสั่งการเกี่ยวกับการศึกษาทุกรูปแบบ

สกอ. ควรเป็นคณะแรกที่ต้องแสดงตัวว่า เข้าใจและเข้าใจ “กาลา
 สูตรสิบ” สมกับที่พุทธธรรมบพนี้ คือ เพชรน้ำเอกที่จะช่วยป้องกันโทษ
 ภัยอันเกิดจากการทำพิธีกรรมของบุพการียุคปัจจุบันที่กำกับลูกหลานและ
 เยาวชนของโลก การทำพิธีกรรม หมายความว่า การมีศรัทธาต่อวิทยาศาสตร์
 และเทคโนโลยีด้วยความภักดีอย่างยิ่ง อุทิศทุกสิ่งทีตนมีบูชาเครื่องมือ
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้โดยไม่บิดพลิ้ว

ถ้าไม่มีการจัดการเรียนการสอน “กาลามสูตรสิบ” ควบคู่กับการใช้
 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแล้ว เราจะได้เยาวชนผู้หลงผิด และได้ผู้นำที่เก่ง
 แต่โหดร้าย พร้อมเสมอที่จะนำความเบียดเบียนมาสู่ตนเองครอบครัว
 ชุมชน และประชาคมโลก ด้วยการเข้าใจว่า “สิ่งที่ตัวคิดอยู่ ทำอยู่ เป็น
 ความถูกต้อง แทนที่จะเห็นว่านั่นคือความคิดผิดที่น่ากลัวมากที่สุด

สังคมจะได้ผู้นำและผู้ตามที่หลงผิดเต็มบ้านเต็มเมือง

เหตุใดพระโศตบันจึงควรเป็นเป้าหมายอันประเสริฐของทุกคน

หนึ่ง การรู้เห็นความจริงแท้ของพระโศตบัน ทำให้ทุกข์ภายในตน
 เหลือน้อยที่สุด ในพระไตรปิฎกเปรียบเทียบความทุกข์ที่เหลือนใจพระ

โสดาบ้น เท่ากับฝุ่นตติในปลายเล็บ หรือน้ำปริมาณนิดหนึ่ง ขณะที่ทุกข์ ในใจปุถุชนมีมากเท่ากับผืนปฐพี หรือน้ำในมหาสมุทร ปริมาณความต่าง ของความทุกข์น่าจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้คนตั้งเป้าหมายของชีวิต เพื่อการ ทำจิตของตนเองให้เป็นโสดาบ้น โสดาบ้นบุคคลคือ ผู้ไม่มีปัญหาชีวิตโดย ส่วนตน เมื่อชีวิตไม่มีปัญหาส่วนตนแล้ว พลังของชีวิตก็ใช้เพื่ออนุเคราะห์ ส่วนรวม สภาวะความเป็นโสดาบ้นจึงดีกับตนเองดีกับส่วนรวมดีกับมวล มนุษยชาติทั้งมวล

ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาว่า ถ้าโลกนี้ประกอบด้วยพระโสดาบ้นห้าร้อย คน สงครามกลางเมืองแย่งอำนาจระหว่างนักปกครอง สงครามแย่งความ เชื่อระหว่างนักธุรกิจที่ใช้อาวุธประหารมนุษย์ด้วยกันจะหมดไปจากโลก ทันที

ถ้าสันติภาพเกิดขึ้นได้จากการมีพระโสดาบ้นห้าร้อยคนเป็นความ จริง องค์กรสหประชาชาติน่าจะประกาศความเป็นโสดาบ้นให้เป็นเป้าหมายของโลก ทุกประเทศในโลกต้องมีหน้าที่จัดหาบุคคลที่มีคุณธรรม ชั้นเลิศ เพื่อฝึกการเป็นโสดาบ้น

การสร้างโสดาบุคคลห้าร้อยคน น่าจะสร้างได้ง่ายกว่าการสร้าง นักกีฬาโอลิมปิก หรือการสร้างคุณธรรมที่ไร้เป้าหมาย ทั่วทั้งโลกน่าจะ สนใจกับโครงการสร้างพระโสดาบ้น ที่สำคัญคือ ประเทศไทยน่าจะเป็น ประเทศเจ้าภาพที่ประกาศโครงการนี้เป็นประเทศแรก

การเป็นโสดาบ้นย่อมน่าไม่ขึ้นกับความเชื่อทางศาสนา ไม่ขึ้นกับ เศรษฐฐานะ ไม่ขึ้นกับระดับการศึกษา ไม่ขึ้นกับเพศ วัย และปัจจัยอื่น ๆ

แต่ความเป็นโสดาบุคคลกับขึ้นเพียงแค่วิธีคิดแบบคาย ลิปประการ (โยนิโสมนสิการลิป) และขึ้นกับการมีผู้นำที่ สามารถนำ พุทธธรรมที่เป็นปรมาตถธรรม ที่เหนือความรู้และความเชื่อทั้งมวล แต่เป็น

พุทธธรรมที่เป็นความจริงแท้ ทำให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เป็น
กัลยาณมิตร

สรุป ขึ้นกับปัจจัยหลักแค่สองประการเท่านั้น

สอง พระโสดาบันจะเห็นแจ้งด้วยตนเองว่า จิตเป็นใหญ่เป็นประธาน
ของสรรพสิ่งคือความจริงแท้

โดยทฤษฎีแห่งความเป็นอุดมคติ สังสารวัฏทั้งหมด จะเรียกว่าสุข
หรือทุกข์ก็แล้วแต่ ล้วนกำเนิดมาจากการปรุงแต่งจากจิตเจ้าของ กล่าวอีก
นัยหนึ่งการปรุงแต่งของจิตมนุษย์อาจเปรียบได้กับ ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์
ของคอมพิวเตอร์ทุกประเภท คำสั่งที่เป็นฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ของ
คอมพิวเตอร์ แท้จริงเกิดจากการสมมติภาษาเบสิก แล้วปรุงแต่งให้เป็น
ภาษาสัญลักษณ์ตามความเคยชินของผู้ใช้ (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษา
เขมร ฯลฯ)

มนุษย์ปรุงแต่งภาษาเบสิกจากความจริงที่อิเล็กทรอนิกส์กระโดดไปที่
excimer และกระโดดกลับมาที่ฐาน background

เนื่องจาก excimer ของอิเล็กทรอนิกส์ทำให้มีระเบียบ สม่่าเสมอ
มนุษย์จึงสมมติให้สถานะ excimer คือ YES และการกระโดดของอิเล็กทรอนิกส์
กลับมาที่ฐาน background คือ NO แต่ปริมาณอิเล็กทรอนิกส์ที่จะแสดง
คุณสมบัติ YES/NO มีนับไม่ถ้วน มนุษย์จึงใช้การเกิดดับของอิเล็กทรอนิกส์
ดังกล่าวเพื่อปรุงแต่งสังขารหรือความคิดของมนุษย์ด้วยกันเอง

ไม่ต่างจากภาษาเขียย ที่สมมติให้มีสัญลักษณ์ตัวอักษรภาษาไทย
เท่ากับ 44 ตัว ส่วนภาษาอังกฤษสมมติไว้ 26 ตัว จากภาษาสมมติจำนวน
แค่นี้เอง ที่สร้างสรรค์การปรุงแต่งเป็นอารยธรรมไม่รู้จบ

การกระโดดของอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่ม 128 บิต ก็จะได้ Binomial
permutation ที่นับไม่ถ้วน

จึงทำให้ได้ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ที่ใช้บริการการปรุงแต่งของความ
คิดมีนับไม่ถ้วน เกินจินตนาการของมนุษย์ทั่วไป

ฐานของการเกิดดับของอิเล็กทรอนิกส์ทุกตัว จึงเป็นความจริงแท้ที่
เยาวชนทุกคนควรรู้ว่า แท้จริงฐานสมมติของภาษาเป็นเรื่องง่าย

เหมือนการเกิดดับของมหาภูตรูปสี่และวิญญาณหกก็สร้างชีวิตอัน
พิสดารและสร้างสังสารจักรอันไม่จบสิ้น

ถ้าหากผู้ใดเข้าใจฐานของปรมาตถธรรม ก็จะพบความง่ายของวิปัสสนา
ญาณ ว่าเริ่มจากเหตุตั้งต้นแค่ความไม่รู้ กล่าวคือไม่รู้ว่าจะจัดตั้งต้นสร้าง
สังสารวัฏนี้มีแค่ 10 ปัจจัยเท่านั้นเอง

ความรู้วิทยาศาสตร์ที่ว่าเรียนกันไม่หมด ถ้ามองไปที่ระบบสมมติ
จะพบว่ามีการสมมติปัจจัยไว้ 5 แบบเท่านั้น การสมมติทุกความรู้ทุก
เรื่องราว จะเริ่มต้นจากปัจจัยที่มีอยู่อย่างจำกัด ทุกประเด็น

เมื่อเข้าใจเหตุแห่งการปรุงแต่งว่าประกอบด้วยปัจจัยตั้งต้นจำนวน
ไม่มาก พระโสดาบันจึงเป็นผู้ที่มองไปที่เหตุของความทุกข์

ความทุกข์ที่เกิดตามธรรมชาติจะเห็นได้ง่าย และรู้ว่า ควรกำหนด
อย่างไร

ความทุกข์ที่เป็นมายา เป็นเรื่องของภาษาสัญลักษณ์ เช่น ทุกข์จาก
ไฉนคำสรรเสริญ ไฉนคำนิทา แท้จริงเป็นภาษาสัญลักษณ์ที่ส่งมาให้
ผู้รับด้วยกระบวนการเดียวกัน

ความทุกข์ที่เกิดจากอภิขมาและโทมนัส การพลัดพรากจากของรัก
แท้จริงแล้วเป็นการปรุงแต่งทางภาษา ที่จิตรับภาษาสัญลักษณ์เข้ามาปรุง
ด้วยบวกและลบเกิดเป็นความชอบ ความชัง ด้วยตนเอง

เสมือนเขียนภาพหน้าผี และกลัว หน้าผีที่ตนเขียนขึ้น หรือร้องภาพ
ที่ตนเขียนขึ้น ไม่อาจเข้าใจได้ว่า ก่อนจะเขียนภาพหน้าผีมันคือกระดาษเปล่า
เช่นเดียวกับอารมณ์บวกและลบทุกอารมณ์เกิดจากความว่างจากอารมณ์
ทั้งสิ้น

พูดอีกอย่างหนึ่งเขียนภาพผีก็หวาดกลัว ภาพผีที่ตนเขียนเอง
เขียนภาพคนรัก ก็หลงรักภาพคนรักที่ตนเขียนขึ้นนั่นเอง
เขียนอะไรไว้ ก็ขังใจตนเองเอาไว้ ออกมาจากภาพพิมพ์ในใจ ที่ตน
นั้นแหละเป็นผู้เขียนไม่ได้ ปุถุชนจึงมีสภาพน่าสงสารในสายตาของ
พระอริยบุคคล

ต่างคนต่างสาละวนช่วยกันสร้างภาพพิมพ์ใจให้กันและกัน ทุกสิ่งที่
ช่วยกันสร้าง ต่างทำหน้าที่เป็นกรงขัง ขังใจทุกคนไว้ได้ดีแทบทั้งหมด
ทั้งสิ้น

มนุษย์ขังใจของตนจากสิ่งเริ่มต้นที่สมมติไว้ทุกคน
เมื่อเห็นว่า มนุษย์ขังใจตนเองไว้ในสังสารวัฏที่เป็นมายาและไม่มี
อยู่จริง

พระโสดาบันจึงมุ่งไปที่เหตุ

ถ้าวางจิตไว้ที่ความว่างทุกอย่างก็จะเกิดดับที่นั่นกล่าวคือ วางจิตไว้
ที่สุญญตา

การวางจิตไว้ที่ปัจฉัยสี่ (มหาภูตรูปสี่) เพราะทุกอย่างจะปรุงแต่งจาก
องค์ประกอบสี่อย่าง ดังนั้นการวางจิตไว้ที่ธาตุสี่จะพิจารณาได้ยากกว่า
การวางจิตไว้ที่ความว่าง (สุญญตา) เพราะจิตต้องพิจารณาปัจฉัยสี่อย่าง

ถ้าวางจิตไว้ที่ชั้นห้า आयตนะหก ก็จะยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นตามตัว
เพราะมีปัจฉัยที่จิตต้องใส่ใจพิจารณามากปัจฉัยขึ้น

การวางจิตไว้ที่เหตุเกิดดับ ของสังสารวัฏ คือวางจิตไว้ที่สุญญตาจึง
พิจารณาได้ง่ายที่สุด

สาม เนื่องจากเห็นแจ้งชัดว่า “จิตเป็นใหญ่เป็นประธานของสรรพสิ่ง”
พระโสดาบันจึงเห็นจิตของตนเองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ปุถุชนเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกตัว ก็เพราะเข้าใจไม่ถึงความจริงแท้ ว่าจิตของตนสร้างความศักดิ์สิทธิ์ไว้ จากภพนิมิตบ้างจากพระพุทธรูปบ้าง จากพระธาตุบ้าง จากอะไรก็ได้ที่เป็นความเชื่อว่าจะศักดิ์สิทธิ์

เมื่อสร้างแล้วก็ขังจิตไว้กับความศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างขึ้นออกมาสู่ความจริงแต่ก่อนการสร้างไม่ได้

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิดจึงเป็นสังขารจิตไม่ว่าจะเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่ออยู่คนเดียวหรือเชื่อเป็นหมู่ ก็ต้องอาศัยขังภาพความศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ ไว้ในจิต

พูดอีกนัยหนึ่ง เขียนซอฟต์แวร์ไว้ดีเลิศ เกิดเสียดายซอฟต์แวร์ที่เขียนไว้ จึงพยายามทำซอฟต์แวร์ที่เขียนไว้ ให้เป็นสากลให้คนเชื่อตามมาก ๆ

ประโยชน์จึงเป็นระดับสมมติโลก ความรู้ในระดับสมมติจึงไม่อาจพาจิตเข้าถึงความจริงแท้

ท่านพุทธทาสภิกขุเรียกสภาวะนี้ คือ ความจริงแท้ภาษาคน คือ คนที่หลงว่าตัวตนมีจริง ก็ให้เห็นจริงตามตามภาษาสมมติ

แต่ภาษาธรรม คือ การที่เห็นว่า ความศักดิ์สิทธิ์นอกตัวแท้จริงยังเป็นความหลงชนิดหนึ่ง

จิตของแต่ละคน ถ้าเข้าถึงเหตุและปัจจัยที่มาประชุมกันในแต่ละขณะ ก็จะมีรู้ว่า ความศักดิ์สิทธิ์จะอยู่ที่ปัญญาบารมี

ถ้าวางจิตไว้ที่อมตธรรม ธาตุสี่และชั้นห้ารวมอายตนะหกต้องไปตามกฎแห่งกรรม

แต่จิตที่เหนือกว่า คือ จิตที่รู้การเกิดดับของสังขารทั้งหลายซึ่งท่านเรียกว่า จิตรู้จิตหรือความเป็นวิชชา รู้ ความเป็นวิชชา นั่นเอง

เถรวาทจะมองให้ทะลุไปที่หลักไตรลักษณ์ของวิชา ได้แก่ ความรู้ทุกชนิด

มหายานจะกลับหัวของวิชาว่าเป็นอมตธรรมที่สลายมาตามหลัก
ของอิทัปปัจจยตา

ซึ่งก็เป็นความจริงแท้ทั้งสองหลัก

การบรรลุธรรมจึงมีสองนัยเสมอ

ตถตาของมหายาน คือ ทุกอย่างเป็นอมตะของการชุมนุมของเหตุ
ปัจจัยเช่นนั้นเอง

ตถตาของเถรวาท คือ การชุมนุมของเหตุปัจจัย ย่อมเกิดดับอยู่ใน
อมตะหรือสูญญตา (คือ สมมติว่ามีจุดเกิดและจุดดับ)

จะเห็นอย่างไร ได้ผลเท่ากันคือ การว่างจากสังขารทั้งปวงได้ทันที
นั่นเอง

สรุป จะพิจารณาอย่างมหายาน จะต้องเข้าใจภาษาธรรมที่เป็น
ปรมาัตถ์ ถ้าจะพิจารณาอย่างเถรวาท จะต้องรู้ว่าภาษาคนคือภาษาสมมติ

วิมุตติ คือ การหลุดพ้นจากสังขารทั้งปวงจึงเป็นเป้าหมายหลักของ
พระพุทธศาสนา

พระโสดาบันจึงมีปัญญายืดหยุ่น เห็นความมงดงามของทั้งภาษาคน
และภาษาธรรม

สี พระโสดาบันเห็นคุณค่าของความยุติธรรมที่มนุษย์ทุกคนได้จาก
การเกิด ส่วนความยุติธรรมที่ได้จากเงื่อนไขของสังคมนั้นถือเป็นข้อตกลง
ชั่วคราว เป็นแค่ภาษาสมมติเท่านั้น

ดังนั้นพระโสดาบันคือผู้ที่เห็นพระกรุณาธิคุณของพระพุทธเจ้าแจ่ม
ชัดที่สุด

ความกรุณาของพระพุทธองค์คือ ทรงบัญญัติโพธิปักขิยธรรม 37
ประการ เพื่อเป็นเครื่องมือสากล ให้มนุษย์ทุกคนสามารถใช้เปิดกรงขัง
ที่จิตของตนเอง ขังจิตของตนเองไว้ ด้วยซอฟต์แวร์ที่ตนเองบันทึกไว้ใน

รูป/นามของตนเอง

โพธิปักขยธรรม 37 ประการคือ ซอฟต์แวร์ว่าด้วยการลบทิ้งความ
ทุกข์จากจิต (delete)

ใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่ดีลีทออกเลย เครื่องจะอัดแน่นด้วยขยะข้อมูล
(ข้อมูลที่ไม่ใช้แล้ว)

ความรู้ความเชื่อที่เป็นซอฟต์แวร์ของจิต ต้องรู้จักลบทิ้งโดยโพธิปัก-
ขยธรรม 37 ประการ อุปมาตรงตัว

ถ้าลองเห็นพระกรุณาธิคุณชัดเจนแล้วความศรัทธาต่อคุณพระศรี
รัตนตรัยอย่างยิ่งย่อมเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ

พิกอบรมจิตของตนอย่างไรจึงจะเข้ากระแสสาธตบัน

หลักสี่ข้อที่ต้องประกอบไว้เป็นเครื่องมือโดยอัตโนมัติ

รู้จักให้เพื่อสร้างบุญกิริยาวัตถุให้กับจิต

รู้จักขานนัย เพื่อให้พฤติกรรมของตนได้รับการยอมรับนับถือ

รู้คุณค่าของพรหมวิหารสี่ เพื่อให้การดำเนินชีวิตบริสุทธิ์งดงาม

รู้การสร้างเครื่องมือเพื่อลบทิ้ง ข้อมูลของจิตที่ไม่ใช้แล้ว ได้แก่

โพธิปักขยธรรม 37 ประการ กล่าวคือโพธิปักขยธรรม 37 ประการเป็น
กระบวนการควบคุมข้อมูลของจิต 7 ประเภท

4.1 สติปัญญาฐานสี่ เป็นภาษาเบสิกที่จิตต้องรู้ เพื่อที่จะใช้ซอฟต์แวร์ของ
จิตได้ถูกต้อง

4.2 สัมมปธานสี่ ต้องฝึกฝนให้ชำนาญอยู่เสมอ

4.3 อิทธิบาทสี่ ต้องสามารถใช้ซอฟต์แวร์บางอย่างได้คล่อง

4.4 อินทรีย์ห้า คือการรู้จักหารูป/นาม หรือฮาร์ดแวร์ของจิตให้มี

สมรรถนะของการทำงานสูง

4.5 พละห้า แบทตารีต้องสูงและใช้ได้นานคุ้มงาน

4.6 โพรเซมค์เจ็ด ต้องรู้จักแก้ไขรูปนาม ถ้าเกิดแองค์หรือเครื่องทำงานผิดพลาด

4.7 มรรคมืองค์แปด ต้องปรับความคิดให้ถูกต้องด้วยวิธีการคิดแบบกาย และต้องดำริว่าตนต้องมีเป้าหมายของชีวิตเป็นพระโสดาบัน

สรุปก็คือ การฝึกฝนจิตให้มีสมรรถนะ 4 หัวข้อดังกล่าวจิตจะถึงกระแสแห่งความเป็นโสดาบันอย่างแน่นอน

ส่วนที่ว่า รายละเอียดของแต่ละข้อควรเป็นอย่างไรเป็นเรื่องที่ต้องสังเกต เรียนรู้ จินตนาการขึ้น

สามข้อแรกที่ทำขึ้น คือ กุศลกรรมบถสิบ

ส่วนข้อที่สี่ก็คือ การเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร

อ่านภาษาจิตได้ ใช้ภาษาจิตเป็น ต้องการใช้ซอฟต์แวร์ใดก็รู้วิธีนำขึ้นมาหน้าจอของจิตถ้าใช้จนขยะล้นเครื่อง ก็รู้ว่าข้อมูลใดควรเซฟ ควรลบทิ้ง ควรทำให้เครื่องเบาเหมาะแก่การใช้งานต่อไป

ยังกัญจิ สมุทยะ รัมมัง นิโรธะ รัมมันติ

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

สิ่งนั้นย่อมมีความดับไปเป็นธรรมดา

ภาคผนวกที่ 1

ธาตุ

1. พหัญชนะ: ธาตุโดยพหัญชนะ: คือ สภาพที่มีการชำระอยู่ในลักษณะที่ทรงไว้ซึ่งตัวเองและสิ่งอื่น.(ธ-ธาตุในความหมายว่า “ทรง”). (คำคุณแจ)

2. อรรถะ: ธาตุโดยอรรถะ (นิยาม)

2.1 ส่วนประกอบสุดท้ายที่ไม่ควร หรือไม่อาจแบ่งแยกออกไปได้อีกต่อไป

2.2 ส่วนประกอบส่วนย่อย ที่จะประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งใหม่หรือส่วนใหญ่.

2.3 คุณลักษณะหรือคุณค่าเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็เรียกว่า ธาตุ (ธาตุดี, ธาตุชั่ว, ธาตุรู้, วิชชาธาตุ, อวิชชาธาตุ, ธาตุตา, ธาตุหู, ธาตุรูป, ธาตุเสียง, ธาตุกลิ่น ฯลฯ กามธาตุ, รูปธาตุ, อรูปธาตุ, ธาตุว่าง, นิพพานธาตุ).

3. ไวพจน์: ธาตุโดยไวพจน์: คือ ธรรม, ธรรมชาติ. (คำแทน)

4. องค์ประกอบ: ธาตุโดยองค์ประกอบ:

4.1 อสังขตธาตุไม่มีองค์ประกอบ. สังขตธาตุมีเหตุมีปัจจัย และองค์ประกอบใด ๆ ตามสมควรแก่ธาตุนั้น ๆ .

4.2 อีกปริยายหนึ่ง: ถือเอาโดยความหมายของคำคำนี้ ธาตุมีองค์ประกอบ คือชำระอยู่ได้ หรือมีอยู่ได้โดยตัวมันเองหนึ่ง; ทำหน้าที่ประกอบกันขึ้น เป็นสิ่งใหม่หนึ่ง; เป็นไป หรือไม่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยตามธรรมชาติของธาตุนั้น ๆ หนึ่ง.

5. ลักษณะ : ธาตุโดยลักษณะ

5.1 มีลักษณะทรงตัวเอง.

5.2 เป็นรากฐานของสิ่งทั้งปวง ในลักษณะเป็นเหตุปัจจัยก็มี ; ในลักษณะควบคุมบังคับ ก็มี.

5.3 เป็นส่วนประกอบของสิ่งที่ต้องการส่วนประกอบ.

5.4 บางธาตุมีลักษณะไม่เที่ยง, เป็นทุกข์; บางธาตุไม่มีลักษณะ
อย่างนั้น. แต่ทุกธาตุมีลักษณะเป็นอนัตตา

6. อาการ; ธาตุโดยอาการ: ธาตุแต่ละธาตุไม่มีอาการ. ต่อเมื่อมี
การผสมกัน จึงมีอาการแห่งการปรุงแต่งและเปลี่ยนแปลง เรียกว่าอาการ
ของธาตุโดยปริยาย.

7. ประเภท: ธาตุโดยประเภท:

7.1 แบ่งโดยประเภทสอง :

กลุ่มที่หนึ่ง:

ธาตุที่รู้จักและศึกษากันอยู่ในวงการวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน
มีแต่รูปธาตุ

ธาตุที่ศึกษากันอยู่ในทางธรรม มีนามธาตุ(เรื่องทางจิตทาง
วิญญาณ).

กลุ่มที่สอง:

สังขตธาตุ(มีปัจจัยปรุงแต่ง) บางทีก็เรียกว่าสังขารธาตุ.

อสังขตธาตุ(ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง) บางทีก็เรียกว่าวิสังขารธาตุ.

7.2 แบ่งโดยประเภทสาม:

กลุ่มที่หนึ่ง:

รูปธาตุ.

นามธาตุ.

อัพยาทธาตุ(ธาตุที่กล่าวไม่ได้ว่าเป็น รูป หรือเป็นนาม เช่น
นิพพานธาตุ เป็นต้น).

กลุ่มที่สอง: อีกปริยายหนึ่ง:

รูปธาตุ (มีรูป)

อรูปธาตุ (ไม่มีรูป)

นิโรธธาตุ (เป็นที่ดับแห่งรูป และอรูป).

กลุ่มที่สาม: อีกริยายหนึ่ง:

กุศลธาตุ.

อกุศลธาตุ.

อัพยากตธาตุ (กล่าวไม่ได้ว่าเป็นกุศลหรืออกุศล).

7.3 แบ่งโดยประเภทสี่:

1. กามธาตุ.

2. รูปธาตุ.

3. อรูปธาตุ.

4. นิโรธธาตุ.

8. กฎเกณฑ์: ธาตุโดยกฎเกณฑ์:

8.1 ทุกสิ่งเป็นสักว่าธาตุ กล่าวคือ ความเป็นธาตุครอบงำสิ่งทั้งปวง;จนทำให้กล่าวได้ว่า ทุกสิ่งเป็นธาตุธรรมชาติ ไม่มีอะไรที่มีได้เป็นธาตุ; แม้ที่สุดแต่ความว่างก็ยังเรียกว่า “สุญญตธาตุ” ธาตุแห่งความว่าง.

8.2 สังขตธาตุมีกฎเกณฑ์ในการที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัยเป็นของใหม่อยู่เสมอ; ส่วนอสังขตธาตุนั้นตรงกันข้าม.

8.3 มีธาตุพื้นฐานที่เป็นกลางบางธาตุ มีความหมายแน่นอนขึ้นมา; ตัวอย่างเช่น ธาตุรู้,จะรู้ผิดเป็นอวิชาธาตุก็ได้ จะรู้ถูกเป็นวิชาธาตุก็ได้ ยังมีอีกหลายธาตุที่มีลักษณะเช่นนี้.

8.4 การปรากฏแห่งสังขตธาตุไม่ว่าในลักษณะใด ๆ เป็นการปรากฏแห่งทุกข์; แม้ที่สุดแต่การปรากฏแห่งสุขธาตุ (ความสุข).

9. สัจจะ:ธาตุโดยสัจจะ:

9.1 ไม่มีอะไรที่มีใช่ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และไม่เป็นอนัตตา.

9.2 ธาตุแม้ธาตุเดียวกัน ก็เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่นของผู้ไม่รู้; แต่เป็นที่ตั้งแห่งความปล่อยวางของผู้รู้; เป็นเช่นนั้น แม้กระทั่งนิพพานธาตุ.

9.3 ชาติที่ประกอบกันขึ้นเป็นคนคนหนึ่ง มีหก (ชาติเท่านั้น: คือ ชาติดิน ชาติน้ำ ชาติไฟ ชาติลม ชาติอากาศ ชาติวิญญาณ; แล้วก็เป็นที่ตั้งที่อาศัยที่ปรากฏแห่งชาติอีกมากมายเหลือที่จะนับ.

9.4 แม้มโนธาตุจะเป็นสิ่งที่รู้สึกสุขทุกข์ แต่ก็ต้องอาศัยรูปธาตุ ทั้งปวงเป็นที่ตั้งที่อาศัยที่ปรากฏ เพราะต้องทำงานร่วมกันทั้งมโนธาตุ และรูปธาตุ.

9.5 ชาติทั้งสี่สำหรับจะประกอบกันเป็นรูปขันธ์ และวิญญาณธาตุ สำหรับจะเป็นนามขันธ์; ส่วนชาติอากาศเป็นที่ตั้งที่อาศัยแห่งขันธ์ เหล่านั้น.

9.6 อัดภาพคนเรานี้ บางเวลาเป็นเสมือนหนึ่งชาติที่กอง ๆ รวมกันอยู่; แต่บางเวลาก็เป็นเสมือนหนึ่งสิ่งกายสิทธิ์ ปรุแงแต่งหมุนจีไปเลย.

9.7 ชาติที่ยังไม่ถูกยึดถือ ก็ยังคงเป็นชาติตามธรรมชาติ; เมื่อถูกยึดถือเข้าก็กลายเป็นตัวตนอย่างใดอย่างหนึ่งไป โดยไม่เห็นว่าเป็นชาติตามธรรมชาติ

9.8 ไม่มีผู้ใดทำอะไรแก่สิ่งใด นอกจากว่าชาติกระทำต่อชาติ. ผู้มอง

เห็นความจริงข้อนี้แล้วเท่านั้น จึงจะรู้สึกเช่นนี้และพูดออกมาว่า “ชาติกินชาติ” เป็นต้น.(มตินี้ต้องระวังให้ดี เพราะอาจนำไปใช้ฝ่ายมิฉฉาทิฎฐิประกอบกรรมอันชั่วหยาบ แล้วถือว่า ไม่มีบาปก็ได้).

9.9 เมื่อชาติทำหน้าที่ตามหน้าที่ของมัน สิ่งที่เราเรียกว่า การปรุแง(สังขาร)ก็เกิดขึ้น: จนเกิดสิ่งที่เรียกว่า อายตนะบ้าง ขันธ์บ้าง.

9.10 ธรรมชาติฝ่ายอสังขตะที่มีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ มีความหมายแห่งความเป็นพระเจ้า.

9.11 สิ่งที่มีชีวิตย่อมคบหากันตามชาติแห่งจิตใจที่ตรงกัน: เช่น อริยชน ย่อมคบหากันแต่อริยชน, สัตบุรุษคบหากันแต่สัตบุรุษ, อัมธพาล ย่อมคบหากันแต่อัมธพาล.

9.12 บรรดาธาตุแม้จะเป็นธาตุเดิม ธาตุแรก แล้วปรุงแต่งกัน เป็นของใหม่ขึ้นมา ก็ยังเป็นธาตุอยู่อย่างเดิม: แม้จะดับไปแล้ว ก็ยังคงเป็น ธาตุอยู่นั่นเอง คือเป็น ธาตุดับ หรือธาตุว่าง.

9.13 คำว่า “ธาตุ” เป็นคำพูดที่ประหลาดที่สุด ; ที่หมายถึงทุก สิ่งไม่ยกเว้นอะไร; และแปลเป็นภาษาอื่นไม่ได้ความเต็มตามความหมาย ของคำ คำนี้.

10. หน้าที่: ธาตุโดยหน้าที่ (โดยสมมติ): มีเฉพาะฝ่ายสังขตธาตุ คือ ผสมและปรุงแต่งกันเพื่อให้เกิดของใหม่ไม่มีที่สิ้นสุด

11. อุปมา: ธาตุโดยอุปมา:

11.1 เหมือนส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้ประกอบกันขึ้นเป็น สิ่งใดสิ่งหนึ่ง.

11.2 เหมือนรากฐานรองรับสิ่งต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นฐานทั่วไป และระดับลึกสุดตามความหมายของคำว่า “ธาตุ” (ทรงไว้ซึ่งตัวเอง และ สิ่งอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง).

12. สมุทัย: ธาตุโดยสมุทัย: (เหตุแห่งทุกข์)

12.1 อสังขตธาตุไม่มีสมุทัย.

12.2 สังขตธาตุมีเหตุปัจจัยของธาตุนั้น ๆ และความต้องการ การเป็นไปตามกฎของธรรมชาติเป็นสมุทัย. ถ้าเป็นเรื่องความต้องการของ มนุษย์ในห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ ก็มีความต้องการของมนุษย์เป็น สมุทัย.

13. อัตถังคมะ: ธาตุโดยอัตถังคมะ (ความดับ)

13.1 อสังขตธาตุ ไม่มีอัตถังคมะ.

13.2 สังขตธาตุก็มีความเปลี่ยนแปลง หรือ ความดับของเหตุ ปัจจัยนั้น ๆ ตามคราว เป็นอัตถังคมะ.

14. อัสนาทะ: ธาตุโดยอัสนาทะ: มีแก่ผู้ยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทาน

หรือยินดีในชาตุนั้น ๆ ด้วยนันทิราคะ ซึ่งต้องมีวิชาเป็นปัจจัย.(เสน่ห์)

15. อาทีหวะ: ชาติโดยอาทีหวะ: สำหรับอสังขตธาตุไม่มี. สำหรับสังขตธาตุนั้นเป็นอันกล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นแห่งธาตุ คือ การเกิดขึ้นแห่งทุกข์: เพราะทำให้เกิดการปรุงแต่ง อันนำมาซึ่งปัญหายุ่งยากอีกมากมาย. (โทษ เลวร้าย)

16. นิสสรณะธาตุโดยนิสสรณะ: การออกจากธาตุนั้นไม่มี; มีแต่การออกจากทุกข์ ซึ่งมีธาตุเป็นมูลเหตุ: คือการเห็นแจ้งธาตุโดยความเป็นธาตุปราศจากความหมายแห่งตัวตน.(อุบาย)

17. ทางปฏิบัติ: ชาติโดยทางปฏิบัติ: เพื่ออยู่เหนือปัญหาและอันตรายจากธาตุ: คืออริยมรรคมีองค์แปด ซึ่งมีใจความสำคัญอยู่ที่ความมีสติ, ปัญญา,สัมปชัญญะอันเพียงพอ; เมื่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับธาตุ.

18. อาหิสงส์: ชาติโดยอาหิสงส์: อาหิสงส์จากธาตุโดยตรงไม่มี; มีแต่จากการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับธาตุ: จนสามารถวิโรกคือ มีหรือใช้สิ่งต่าง ๆ โดยไม่กัตเจ้าของ(ไม่เกิดทุกข์เพราะสิ่งนั้น ๆ).(ประโยชน์)

19. หนทางถล่ำ: ชาติโดยหนทางถล่ำ: เข้าไปสู่ความหมดปัญหาอันเกี่ยวกับสังขตธาตุ: คือความสันโดษ ความเป็นอยู่อย่างมัชฌิณี (พอดี); เพราะการเป็นอยู่อย่างนี้มีแต่การโน้มเอียงไปทางพระนิพพาน หรืออสังขตธาตุ ซึ่งไม่มีทางที่จะเกิดปัญหา.

20. สิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับ: ชาติโดยสิ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ: เพื่อการอยู่เหนือการปรับปรุงแต่งของธาตุ:

20.1 ความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า ธาตุ.

20.2 การปฏิบัติที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับความรู้ที่นั้น ๆ .

20.3 การดำรงชีวิตอยู่ด้วยความรู้ และการปฏิบัติที่ถูกต้องและเพียงพอที่นั้น เหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

21. ภาษาคน-ภาษาธรรม: ชาติโดยภาษาคน-ภาษาธรรม:

21.1 ภาษาคน:กระดูกของคนที่ยายแล้ว เผาแล้ว.

ภาษาธรรม:สิ่งที่เป็นที่ตั้งสำหรับปลูกชนได้ยึดถือเอาเป็นตัวตน.

21.2 ภาษาคน:แร่ชาติตามธรรมชาติ.

ภาษาธรรม:คุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาตินั้น ๆ ได้ชื่ออย่างนั้น ๆ .

21.3 ภาษาคน: ปรากฏการณ์ทางรูปธรรมของชาตินั้น.

ภาษาธรรม: สิ่งที่ยึดถือเอาเป็นตัวตนไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นตัวตนของชาตินั้นหรือตัวตนของใคร.

สำเนาจาก “ธรรมโฆษณ์ อรรถานุกรม” เล่ม 1 กลุ่มปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา ร่วมกับสวนอศุศรมมูลนิธิ พ.ศ. 2533 ,626 หน้า

ภาคผนวกที่ 2

ต้นเหตุของการ
เขียนหนังสือธรรมะ:

รายชื่อหนังสือธรรมะที่เขียนโดยสิริวรรณ

1. **“สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย”** มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ
พ.ศ. 2540 หน้า 159 หน้า

หนังสือเล่มนี้ นำโยนิโสมนสิการ หรือความคิดแบบกายเชิงพุทธ 10 แนวคิด มาใช้เป็น บรรทัดฐานวิเคราะห์ ชีวิตที่ทันสมัยของยุคโลกาภิวัตน์ จุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจว่า แนวคิดแบบกายของพุทธ มีลักษณะอย่างไร

สำหรับปัญญาจากการทำภาวนา ทำให้ข้าพเจ้าลงความเห็นว่า แนวคิดแบบกายเชิงพุทธนั้นเป็นเรื่องใหม่ ปราชญ์ตะวันตกยังมีได้มองโลกแง่ร้ายเห็นว่าคนไทยจะมองเห็นว่า แนวคิดแบบกายของพุทธธรรมล้ำเลิศจริง ๆ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาชีวิตอย่างหาประมาณมิได้

2. **“อริยสัจสี่เปลี่ยน”** สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่ พ.ศ. 2540
หน้า 240 หน้า

อริยสัจสี่ที่คนไทยมักจะจำได้ใจว่า นี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าจริง ๆ แล้วอริยสัจสี่มีได้ถึง 10 นัย ทุกนัยดับทุกข์ได้ถึงวิมุตติบรรคทั้งสิ้น

เมื่ออ่านพบว่า อริยสัจสี่ได้ถึงสิบนัยจาก “วิมุตติบรรค” พระอุปติสสะเถระแปลเป็นไทยโดยพระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) ข้าพเจ้าถึงบางอ้อว่า มีนำการปฏิบัติภาวนาของนักปฏิบัติจึงมีได้หลายนัย เสมือนประตูทางเข้าสู่วิมุตติบรรคมีถึงสิบทาง

หนังสือเล่มนี้เป็นการขยายแนวคิดแบบกายเชิงพุทธว่าด้วย “อริยสัจสี่” วิเคราะห์ออกเป็นสิบนัย โดยวิเคราะห์ให้เข้ากับหลักการของพฤติกรรมศาสตร์ของนักจิตวิทยา

จริงๆ แล้วหนังสือเล่มนี้เป็นการสังเคราะห์อริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกสากลผู้ที่ป็นนักวิจัยสากลน่าจะทึ่งในหลักการ หลังเขียนเสร็จแล้ว รู้สึกว่าตนได้นำแก่นแท้ของหลักการวิจัยของโลกมาเปิดเผยในแง่ของอริยสัจสี่

เป็นการนำความคิดแบบคายข้อเดียว ว่าด้วยอริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกาภิวัตน์ ผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทึ่งในหนังสือเล่มนี้

การวิจัยทุกอย่างในโลกมีหลักพื้นฐานเท่าที่แสดงไว้ในอริยสัจสี่สิบเหลี่ยมเท่านั้น แก่นธรรมของพุทธธรรมก็มีได้มีหลักการมากมายอะไร แก่นวิชาการของวิทยาศาสตร์ก็มีหลักการที่เสนอได้ง่ายๆ ตรงๆ เช่นเดียวกัน ความรู้ทุกชนิดถ้าเข้าถึงแก่นแท้จะพบกับความเรียบง่ายธรรมดาเท่านั้น

3. “อะเมซิ่ง ปรมัตถธรรม” ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. 2542
หน้า 218 หน้า

โดยสาระสำคัญ ต้องการจะอธิบาย “ธรรมแก้ตา” ที่เสนอโดยท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม ว่าธรรมแต่ละตัวในธรรมแก้ตานั้นแนบชิดอยู่ในวิถีชีวิตของเราอย่างไร

เป็นการเขียนธรรมที่เป็นโลกในแง่ของการดับทุกข์ เช่น น้ำดับไฟ เชือดดินกันน้ำ สารเคมีดับไฟ จะเห็นว่าธรรมที่ดับทุกข์ต่างเป็นธรรมะรอบตัวที่ใช้แก้ไขภัยอันตรายเฉพาะหน้า

หนังสือเล่มนี้เริ่มชี้ชวนให้เห็นว่า การดับทุกข์ด้วยการมองแบบคายเชิงพุทธเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าคิดว่าได้พยายาม โยงสภาวะความเป็นโลกและเหนือโลกให้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยการใช้อริยสัจสี่เป็นเครื่องเชื่อมต่อ เป็นการเขียนให้เห็นโลกุตระธรรมในแง่ของโลกธรรมรอบตัว

4. “ปาฏิหารย์ของความถูกต้อง” ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. 2543
หน้า 283 หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปแก่นแท้ของกุศลวิบาก ที่ถ้าผู้ใดทำกุศลให้ถึงพร้อม วิบากหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจะเป็นปาฏิหาริย์ ที่คนไม่อาจทำนายหรือ พรรณนาให้ครบกระบวนการความได้

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพุทธบารมีที่เหนือคำพรรณนา

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพระภัทรมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทย

ภาพคนไทยนับไม่ถ้วนมาแซ่ซ้องถวายพระพรในวันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นภาพที่ชาวต่างชาติอาจเข้าใจไม่ได้ ภาพที่ปรากฏจากสื่อทั่วไปคือ บางคนนั่งภาวนา บางคนนั่งสวดมนต์ บางคนคงอ้อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คนที่มาชุมนุมเหล่านั้นมองไม่เห็นพระพักตร์ของในหลวง เพราะยืนไกลเกิน แต่ทุกหัวใจหลอมรวมแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ท่าน

นี่คือปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง ที่เกิดการพรรณนาของภาษา

หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กุศลวิบากที่จะมีในผู้ที่สร้างกุศลปารมีย่างต่อเนื่องยาวนาน จะมีลักษณะอย่างไร และเพราะอะไร อริยทรัพย์จึงบังเกิดขึ้นได้

คิดว่า ได้นำอริยทรัพย์อันเป็นนามธรรม มาตีแผ่ให้เป็นสัญลักษณ์แบบเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ตีแผ่ความจริงของธรรมชาติในแง่สูตรหรือสมการ ซึ่งเป็นสาระของวิทยาศาสตร์ที่ใช้เรียนสอนกันในวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกระดับชั้นเรียน

ข้าพเจ้าได้นำเสนอการมองอริยทรัพย์ในภาพลักษณ์ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยใจเปิดกว้าง น่าจะเห็นความงามของพุทธธรรมได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าได้พยายามนำผลกรรม วิเคราะห์ในแนวความคิดเชิงพุทธมานำเสนอในรูปลักษณะของโลก

หวังว่าน่าจะมีคนไทยใจกว้างมองเห็นความมั่งคั่งของการนำเสนอ
พุทธธรรมในแนวนี้

น่าเสียดายที่คนไทยไม่ใส่ใจความมั่งคั่งของการนำเสนอหลักของ
พุทธธรรมในแนวนี้

คิดว่าถ้าเป็นของจริงแท้ สัจธรรมในหนังสือเล่มนี้จะอยู่ยงคงกระพัน
รองจนคนไทยใจนักวิชาการมองเห็นค่า ไปปรับใช้เพื่อให้พุทธธรรมเป็น
ประโยชน์สูงสุดของโลก

ของแท้ต้องทนทานการพิสูจน์ได้เสมอ เพราะมีสมบัติเหนือกาลเทศะ
นั่นเอง

5. “อิทัปปัจจยตา” อำนาจสูงสุดของธรรมชาติ สำนักพิมพ์
สุภาพใจ พ.ศ. 2546 หน้า 360 หน้า

เมื่อสามารถแยกแนวความคิดแยกคายระหว่างวิทยาศาสตร์และ
พุทธศาสตร์ออกจากกัน ผลลัพธ์ก็คือ สามารถแยกความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจ
ของศาสตร์ออกจากกันได้ด้วย

วิทยาศาสตร์มองอะไรเป็น “พลังงาน” และแบ่งชนิดของพลังงาน
เป็นพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (รวมพลังนิวเคลียร์) พลังงานความร้อน
พลังโน้มถ่วงของโลก สำหรับชีวิตก็เชื่อในพลังงาน เอทีพี เป็นต้น

พุทธศาสตร์มองอะไรเป็น อำนาจของเหตุปัจจัย และแบ่งชนิดของ
อำนาจนี้เป็นสองประเภทใหญ่ คือ อิทัปปัจจยตา อำนาจที่ผลักดันความ
เป็นโลกและเหนือโลก (เหนือสมมติบัญญัติ เหนือกาลเทศะ เหนือความเชื่อ
ความไม่เชื่อ เหนือความรู้ความไม่รู้) และอำนาจของปฏิจจสมุปบาทที่
ผลักดันปรากฏการณ์ภายในจิตมนุษย์ให้รู้สึกทุกข์และไม่ทุกข์ด้วยอาการ
ต่างๆ

อำนาจอิทัปปัจจยตายังแบ่งเป็นอำนาจของไตรลักษณ์ อำนาจของ
อริยสัจสี่ อำนาจของกรรม และอื่นๆ อีก อำนาจแต่ละอย่างให้ผลลัพธ์
ต่างกันเป็นบวกและลบตามกำลังปัญญา

การเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยา นอกจากจะต้องแยกความคิด ออกจากความจำแล้ว ยังต้องแยกว่าเป็นความจำอย่างไรในนิยามของ พุทธศาสตร์ เช่น จำว่านี่คือ อายตนะ (หก) ชันธ (ห้า) และธาตุ (สี่) ต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้งหมด และรู้ว่านี่คือบัญญัติ แยกสภาวะต่างๆ ของบัญญัติเหล่านั้นได้ จึงจะยอมรับว่า สิ่งดังกล่าวมีจริง

สิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง เป็นคนละเรื่องกัน

อิทัปปัจจยาเป็นสิ่งมีเอง กว่าจะพบว่าอำนาจนี้เป็นอย่างไร ต้องแยก สิ่งมีจริงออกไปจนหมด ภาษาปากคือต้องนั่งภาวนาจนจิตอยู่เหนือความจำ ทั้งมวล

จิตจึงจะเข้าถึงอำนาจที่มีเองนี้ด้วยตนเอง

หลังจากหยั่งเห็นอำนาจอิทัปปัจจยาที่มีเองแล้ว เมื่อกลับมาสู่สภาวะ ธรรมดาของโลก โลกทัศน์ทุกอย่างเปลี่ยนหมดชุด เสมือนเปลี่ยนซอฟต์แวร์ ของจิตทั้งหมด

มองเห็นอำนาจของเหตุปัจจัยผลักระแสชีวิตอยู่เป็นขณะ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ปัจจัยต่างๆ เป็นขณะโดยอัตโนมัติ

การเขียนอิทัปปัจจยาจึงยากมาก

การอ่านเอาความยิ่งยากกว่า หนังสือเล่มนี้คงเป็นประวัติศาสตร์ที่ รวมการอ่านไม่รู้เรื่อง หรืออ่านแล้วไม่ได้เรื่องจำนวนมาก

สำหรับข้าพเจ้าแล้วโล่งใจ หลังจากเขียนสำเร็จแล้ว คล้ายสาบปม ด้ายยุ่งออกจากจิตไปมาก

อรรถาของข้าพเจ้าที่ชอบนามธรรมยากๆ ได้อาหารโอชารับประทาน เรียบร้อย คือ ได้เข้าถึงว่า อิทัปปัจจยา เป็นความธรรมดาอย่างนี้ๆ

การอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริง จึงบังเกิดขึ้น ข้าพเจ้าเริ่มใช้ชีวิต แบบธรรมดาติดดิน และรู้สึกถึงความธรรมดา คือ ความยิ่งใหญ่ที่สุด

6. “อนัตตากับชีวิตทันสมัย” สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. 2547

หน้า 304 หน้า

“ผู้ใดเห็นอนัตตา ผู้นั้นเห็นเราตถาคต”

ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นเห็นอนัตตา”

ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้านำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์แห่งความนำสมัยมาวิเคราะห์กับหลักอนัตตาของพระพุทธเจ้า บางคนอ่านแล้วก็เข้าใจอนัตตาแบบจินตมยปัญญา สามารถปล่อยวางเรื่องต่างๆ ที่ไม่เคยปล่อยวางได้

ในเล่มได้นำเสนอ อนัตตากับวิถีชีวิต อนัตตากับการเดินทาง อนัตตากับการอ่าน การเขียน การกินอาหารเชิญชิม การซื้อของในห้างสรรพสินค้า การบริหารจัดการแบบทันสมัย และอนัตตากับการเซ็นชื่อในพันธสัญญาทุกรูปแบบ

ได้ชี้ชวนให้เห็นความจริงว่า เพราะอนัตตาแท้ๆ กรรมที่เป็นปัจจุบันธรรมจึงสร้างมิจฉาทิฏฐิ ทำให้คนไม่กลัวความทุกข์ กระโจนเข้าหาทุกข์ไม่ต่างจากแมงเม่าบินเข้ากองไฟ

7. “คิดให้เป็น เดี่ยวเห็นเอง” สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. 2548

หน้า 240 หน้า

“เด็ดดอกไม้ดอกเดียว สะเทือนทั่วจักรวาล”

สำนวนเหมือนกวี อ่านแล้วราวไร้แก่นสาร แท้ที่จริง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดดับในสิ่งมีเอง ภาษาปากเรียกอมตะธรรม หรือ โลกุตระธรรม

นักวิทยาศาสตร์และนักปราชญ์ตะวันออก ต่างเข้าถึงสิ่งมีเอง แต่ทว่าบัญญัติและใช้ประโยชน์จากสิ่งมีเองคนละแนว

นักปราชญ์ตะวันออก รวมพระพุทธเจ้า ต้องการให้พุทธบริษัทใช้สิ่งมีเองเป็นที่พึ่งของทุกคน ที่อยู่ในโลกของความผันแปร เพื่อให้อยู่ได้ในโลกด้วยการถูกลูกโลกทิ่มแทงน้อยที่สุด

นักวิทยาศาสตร์ใช้สิ่งมีเองสร้างความพอใจให้มนุษย์ในโลก ในรูปของโทรศัพท์มือถือที่รวมเครื่องเล่นต่าง ๆ มากมาย ประโยชน์มีอยู่ แต่ถูกใช้น้อย ส่วนมากจะใช้สิ่งมีเองในทางเพิ่มทัศนหา และอุปาทาน

ไม่ใช่ความผิดของนักวิทยาศาสตร์ แต่ทว่าเป็นชะตากรรมของโลก ที่ไม่มีใครเห็นโทษภัยของสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้น ตรงตามจริงที่มันเป็น กลับชักชวนกันพูดในแง่เป็นประโยชน์เท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามเขียนให้ใช้ความคิด และความรู้เชิงกุศล เพื่อเข้าไปสร้างดุลยภาพแห่งอกุศลที่มนุษย์กำลังตกจมอยู่

สาระภายในเล่ม ชี้ชวนให้สำนึกถึงดุลยภาพของความรู้และความคิด ในแง่ของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พยายามจะถ่ายทอดประสบการณ์มองโลกในแง่พุทธศาสตร์ว่าแตกต่างอย่างไรกับวิทยาศาสตร์

อรรถธรรมที่ดำเนินเรื่องเป็นนามธรรมล้วน ๆ เหมือนที่คนปัจจุบันชอบลงทุนหุ้นบุญ หรือ สร้างมิตรภาพผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือ คอมพิวเตอร์

มีหลายคนบอกว่า หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเข้าใจง่ายกว่าทุกเล่ม

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สาระในหนังสือเล่มนี้คือการชี้ชวนให้รู้จักปรับความคิดภายใน เพื่อให้ปรับเปลี่ยนความคิดทำร้าย ทำลายตนเองให้มีน้อยลง หรือเพื่อให้รู้จักวิธีใช้ความคิดหักล้างความคิด หรือวิธีคิดให้เพิ่มสุขลดทุกข์

อุปมาสาระของหนังสือเล่มนี้ดูจะเป็นยาหม่อง ยาอม ยาหอม ทางความคิดหรือเป็นสมุนไพรทางความคิด ช่วยเพิ่มภูมิต้านทานทางจิตได้ดี

8. “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้ ด้วยอุปนิสธรรม” สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. 2548 หน้า 208 หนังสือเล่มนี้ได้้นำ “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ มาเรียบเรียงในแนวความคิดของ อุปนิสธรรม และใช้ความ

เข้าใจของตนเองเป็นตัวสัจธรรมหรือนำเรื่อง

เป็นเสมือนการนำเที่ยวทางอารมณ์จิตของมนุษย์ ที่มีอยู่ในจิตของทุกคนที่เป็นมนุษย์ เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรม เป็นหัวใจของการตรัสรู้ เป็นความยิ่งใหญ่ของการนิรันดร์ที่ไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่กว่า

หนังสือเล่มนี้เป็นสัจธรรม จะไม่มีวันตาย และจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพเจ้ามิได้พูดอวดดีเพื่อยกย่องตนเองแต่เป็นการประกาศสัจธรรมของพระสัพพัญญูของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบเป็นภาษาร่วมสมัย

เป็นหนังสือที่ดีที่สุดของการเรียบเรียงธรรมจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่ข้าพเจ้าเคยเขียนผ่านมา

9. “อุปสมานุสสติ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โดยผู้เขียนเอง ไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด

หนังสือเล่มนี้เป็นคู่วิทยานิพนธ์การนั่งภาวนาของข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่มาจาก การวิจัยทางจิตของตนเอง เป็นการพบวิธีการใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เพื่อให้จิตสงบ ซึ่งท่านพุทธทาส เรียกว่า นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ แต่ในตำราจะเรียกว่า “อุปสมานุสสติ”

ข้าพเจ้าพบว่า การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เหมาะกับจริตของข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าได้จากการปฏิบัติภาวนาคำทางมายี่สิบปี และคิดว่าน่าจะเหมาะกับคนสมัยใหม่ที่ชอบ การใช้ความคิดเช่นกัน

10. “กาลามสูตรสิบ มหาปรัชญา มหามัชฌิมาปฏิปทา”

สำหรับผู้ที่ชอบความท้าทายทางนามธรรม กาลามสูตรสิบเป็นหัวข้อธรรมที่โดดเด่นและน่าสนใจที่สุด

หัวข้อธรรมชุดนี้อาจแยกคนได้ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ที่พึ่งในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงวางหลักความรู้ไว้สิบแนวทาง กลุ่มที่สอง

อาจหมายความว่านี่คือการมองโลกในแง่ลบของพุทธปรัชญา กลุ่มที่สาม คือ ผู้ที่มองเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่า กาลามสูตรสิบ คือ มหาปรัชญา ไม่มีปรัชญาใดจะยิ่งใหญ่ได้มากกว่านี้ และนี่คือ “ปริศนาธรรม” ที่บอกวิธีวางใจ ให้แยกกายว่า มัชฌิมาปฏิบัติ นั้นมีอยู่แล้วในทุกขณะจิต ถ้าใจของผู้นั้นมีสติปัญญาร่วงไคว เข้าถึงกระแสของเหตุปัจจัย ตามกฎกรรมชาติธรรมดา

แท้จริง “กาลามสูตรสิบ” คือ บทกลับของ “อิทัปปัจจตา” เพราะสภาวะธรรมทั้งสองชนิดต่างก็เป็น “มหามัชฌิมาปฏิบัติ” ทั้งคู่ เพียงแต่ว่า ผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าว เข้ามาด้วยการกำหนดจิตขึ้นหรือกำหนดจิตล่อง

ความหมายของการกำหนดจิตขึ้น หมายถึง ผู้ใช้โลกุตระธรรมเป็นอารมณ์ ในการทำสมาธิภาวนา ส่วนกำหนดจิตล่อง คือ ผู้ที่ใช้โลกียธรรมเป็นอารมณ์ในการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

อุปมาดุจเดียวกับนักวิทยาศาสตร์แหงนหน้ามองดูท้องฟ้า มองผ่านกล้องโทรทัศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่เหนือความสามารถของสายตา และบางคนก็ก้มลงมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เพื่อมองดูสิ่งเล็กๆ ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อ กาแล็กซี่ จักรวาลต้องค้นผ่านกล้องโทรทัศน์ ส่วนแบคทีเรีย ไวรัส และโมเลกุลต่างๆ ต้องค้นผ่านกล้องจุลทรรศน์

ทั้งสองมิติต่างก็เปิดเผยความจริงที่ขยายโลกทัศน์ของมนุษย์อย่างมหัศจรรย์

ถ้ากำหนดจิตผ่าน อุปสมานุสติ ก็เข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจตา ถ้ากำหนดจิตผ่านวิธีการที่ใช้โลกียธรรมธรรมดา ก็จะเข้าถึงอำนาจของสักแต่ว่า ซึ่งคือ “กาลามสูตรสิบ” นั่นเอง

เมื่อใดที่จิตของผู้ใด ไม่ยึดและไม่โยนทิ้ง แต่พร้อมที่จะปรับตามเหตุปัจจัย เมื่อนั้น ก็คือ สภาพจิตของผู้มีปัญญาอย่างยิ่งใหญ่ คือ “มหามัชฌิมาปฏิบัติ”

ผู้นั้นต้องแทงทะลุ “กาลามสูตรสิบ” อย่างทั่วถึงดีแล้ว

กาลามสูตรสิบจึงเป็นมหากรุณาที่พระพุทธเจ้าทรงวางปริศนาธรรม

ไว้ให้มนุษย์ที่ตกอยู่ในยุคของความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งจับต้นชนปลายอะไรไม่ถูก

ตถตาของผู้เข้าถึงกาลามสูตรสิบ ไม่ใช่ผู้วางเฉย หรือปล่อยโลกไปตามกระแส แต่ตถตาของผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบ คือ ผู้พร้อมที่จะเป็นผู้นำเพื่อให้โลกได้พัฒนาอย่างมีทางสายกลาง

นำโลกโดยไม่ถูกโลกที่มั่งคั่งนั้นแหละ เรียกว่า มหามัชฌิมาปฏิปทา กาลามสูตรสิบจึงนับเป็นสุดยอดของมหาปรัชญา และสุดยอดของปริศนาธรรมในขณะเดียวกัน

ข้าพเจ้าเขียนกาลามสูตรสิบ เพื่อถวายเป็นรัตนตรัยบูชา ทั้งหมดเป็นที่สุดของความรู้และความคิดของตัวข้าพเจ้าเอง

11. ธรรมกับมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของ สกอ. และหลักการบูรณาการคุณธรรมในสังคมไทย

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2554 หน้า 100 หน้า หนังสือเล่มนี้เป็นบทความวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อประกอบการอบรมคุณธรรมในรูปแบบต่างๆ จัดโดยหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2554

หนังสือนี้รวมพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกจ่ายคณาจารย์ที่สนใจ การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนปกติทั่วประเทศ ผู้ใดสนใจขอรับได้ที่สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

12. วิถีพุทธวิถีโลกาภิวัตน์ สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. 2554

เป็นการตกผลึกความคิดในฐานะนักวิจัยพันธู์ศวรรมนาน สองทศวรรษ และในฐานะนักปฏิบัติธรรมยาวนานในเวลาประมาณกัน

เป็นการเปรียบเทียบปรัชญาพุทธศาสตร์และปรัชญาวิทยาศาสตร์ตามประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งสนใจความหมายของการค้นหาความจริง

ของชีวิตมากกว่าปรัชญาในความหมายของนิยามและความสัมพันธ์กับ
ตรรกศาสตร์

13. พุทธวิธี, วิธีแห่งการตีความความเป็นจริง สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2556

แท้จริงสาระของหนังสือเล่มนี้ คือ วิทยานิพนธ์ ที่ตอบโจทย์ “ความรู้
คืออะไร” ปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้า ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยสงสัย
มาตลอดว่า การเรียนเก่งของตนเองกับสมรรถนะในการช่วยตนเองใน
วัยเด็ก ไม่เห็นจะสัมพันธ์กัน กว่าจะเข้าถึงธาตุแท้ของวิทยาศาสตร์ ว่า
คืออะไร เกิดเมื่อไรทำไมคนจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ ต้องใช้เวลาพัฒนาปัญญา
กว่าครึ่งศตวรรษ จนกระทั่งแน่ใจว่า ที่เชื่อกันว่าความรู้วิทยาศาสตร์มี
มากมายเรียนอีกกี่ชาติก็ไม่รู้จบ เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ หรือนักวิชาการ
ทุกสาขาต่างช่วยกันเพิ่ม “นิยาม” จากปรากฏการณ์เดิมด้วยความเชื่อ
หรือเพิ่มมโนภาพใหม่ๆ ยิ่งถ้าอุปมากับขั้นห้าแล้ว ความรู้ทั้งหมดของ
วิทยาศาสตร์ คือความวิจิตรของสังขารขั้นห้าเท่านั้นเอง

คุณธรรม จริยธรรม พุดกันมากเท่าไรเอาลงได้ในกรอบของศีลห้า
ธรรมห้า ซึ่งเป็นของแท้แต่โบราณแต่โบราณกาลได้หมด ความคิดสร้างสรรค์
ทุกชนิด ถ้าใช้อย่างขาดสติ คือ ความหลง (โมหะกรรม) เป็นความหลง
ในมิติเส้นตรงที่เป็นความซ้ำของซึ่งติดมากับการท่องเทียวในสังสารวัฏ

ถ้าตีความจริงแท้ที่ขมวดไว้ในหนังสือเล่มนี้ได้ น่าจะแทงทะลุ
“ทุกศาสตร์” ของโลกาภิวัตน์ (ตถาคตา) แต่ต้องไม่ใช่ความรู้ที่ตัดต่อจาก
อินเทอร์เน็ต จนมีสภาพของขยะความรู้ไร้วิภังชวาหะ ไร้ศิลป์แห่งไวยากรณ์
ซึ่งไม่เหมาะแก่ตีความความเป็นจริง แต่ต้องดีลึททั้งไปจากความจำจึงเหมาะ
ที่สุด (อตัมมยตา)

ถ้าเข้าถึงศาสตร์โดยความเป็นสังขธรรม ก็สามารถจะเพิ่มปัญญา
ญาณได้ ไม่ว่าจะป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือพุทธศาสตร์ (สุญตา)

กล่าวคือ สมมติมาอย่างไรต้องรู้เท่าทัน เนื่องจากสมมติเป็นอย่างไรก็เข้าใจ
แจ่มแจ้ง (สุญตา)

14. ลานธรรมของพุทธ, สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. 2556

หนังสือเล่มนี้ เป็นศิลาจารึกทางจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดด้วย
ภาษาไทย เพื่อท่านผู้อ่านที่สามารถถอดรหัสปริศนาธรรมที่แทรกอยู่
มากมายหลายนัยยะ ทั้งที่เปิดเผยและซ่อนไว้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อ
เป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้นเอง” (ตถาคตา)

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงความกตัญญูทวดเวทิตาต่อบุพการี ที่อบรม
ความเป็นนักคิดด้วยหลักการคิดแบบคายของวิทยาศาสตร์ บ่มเพาะ
จิตวิญญาณการเป็นคนพูดตรงลัดสั้นชัดเจน

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงการบูชาต่อคุณของพระรัตนตรัยที่ทำให้
ข้าพเจ้ารังสรรค์ปัญญาญาณจากการเสียสละทุกรูปแบบ บ่มเพาะสมรรถนะ
ที่จะทำให้เข้าถึง “จิตตสังขาร” ของมนุษย์

ถือว่า อักษรภาคภาษาไทยเล่มนี้เป็นมรดกชิ้นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของ
ข้าพเจ้า ที่ถอดรหัสความเป็นโลกาภิวัตน์ผสมผสานกับความเป็นเช่นนั้นเอง
ออกมาเป็น วรรณกรรมทางภาษา ที่แสดงพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์
ยุคโลกาภิวัตน์

ถือว่า อักษรในหนังสือเล่มนี้สรรสร้างเป็นแอนิเมชันของ
เหตุปัจจัยทั้งทางโลกและทางธรรมคล้ายกับงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของ
มนุษย์ ยุคสมัยที่ความรู้ ความจริง ความจำ และความหลง ผสานเป็น
หนึ่งในดวงใจของมนุษย์

บรรณานุกรม

1. ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์ “รูปแบบการสอนสอดแทรกคุณธรรม
จริยธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น” สำนักนวัตกรรมการเรียน
การสอน ฝ่ายวิชาการ และวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2547 (บทที่ 2, 3, 4, 5)
2. ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์ “เอกลักษณ์ความเก่ง และความประเสริฐ
ของมนุษย์” (บทที่ 7), วารสารศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5, (2) พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2555, หน้า 1-8
3. กลุ่มปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาร่วมกับสอนอุศรม
มูลนิธิ “ธรรมโฆษณ์ อรรถานุกรม” เล่ม 1 พ.ศ. 2533,
หน้า 77 - 83 (ภาคผนวกที่ 1, ธาตุ)

